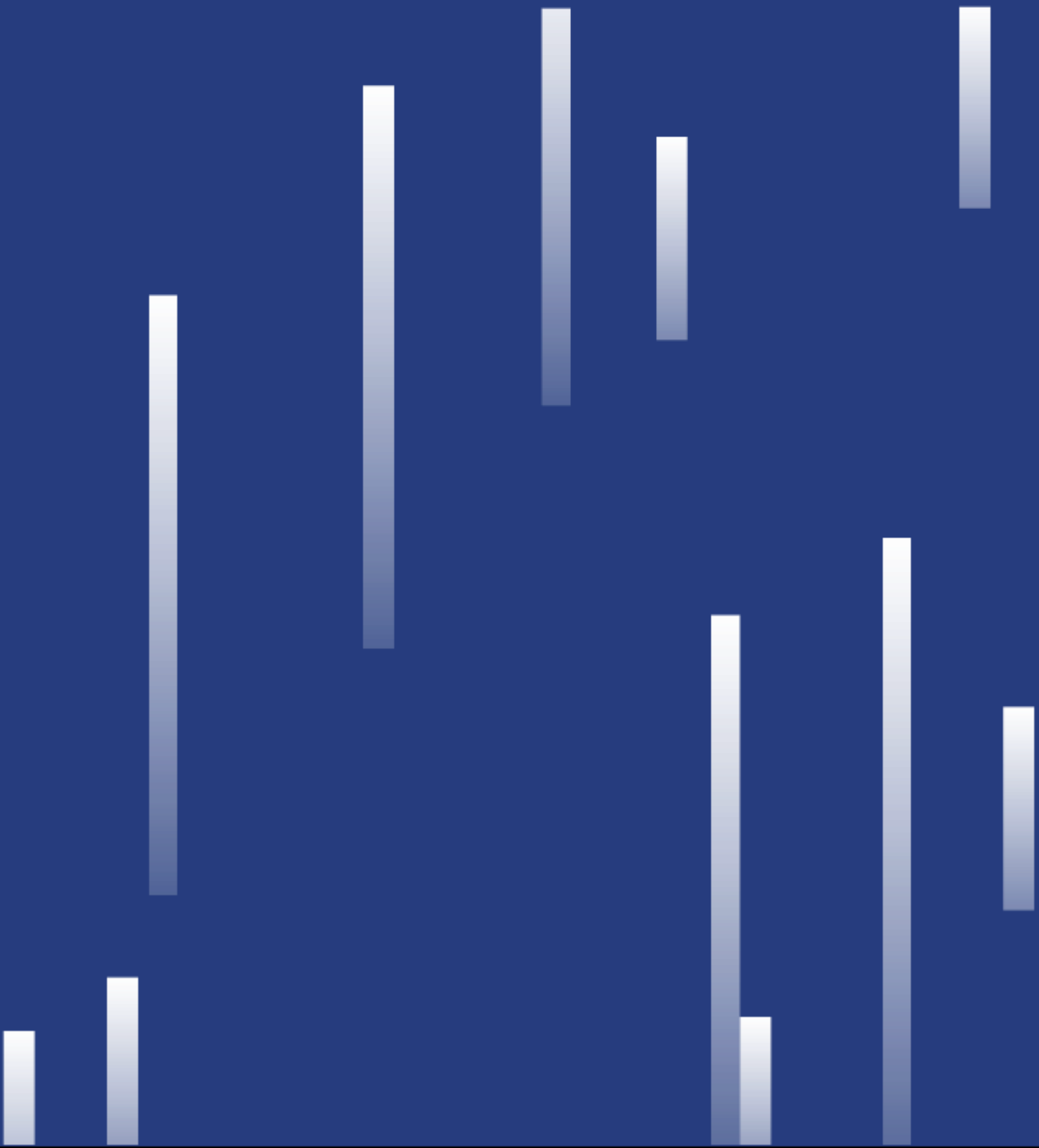

Kunnskapsgrunnlag kompetanse

Innhold

Kompetansegap: sårbarhet og muligheter i regionen 3

Næringsstruktur	3
Befolkningsvekst	4
Innvandring	5
Befolkningsutvikling i kommunene	6
Lønnstakere	7
Arbeidsstyrken	7
Arbeidsledige	8
Utlyste stillinger	9
Press: Utlyste stillinger per arbeidsledig	10
Aldring i yrker	20
Aldring i næringene	22

Rekvalifisering og omstilling til nye næringer 27

Utenforskap og manglende forutsetninger 35

Langtidsledige	39
Arbeidsavklaringspenger	41
Uføre	43
Gjennomføring av utdanning	44

Kompetansegap: sårbarhet og muligheter i regionen

Generelle utviklingstrekk

I dette delkapittelet presenteres et utvalg grunnleggende statistikk om historisk og forventet utvikling i befolkningen og arbeidslivet.

Næringsstruktur

Næringsstrukturen i Norge vil endre seg i løpet av de neste 15-20 årene, og hvilke næringer som vokser mest framover avgjør hvor sysselsettingen vil øke mest.

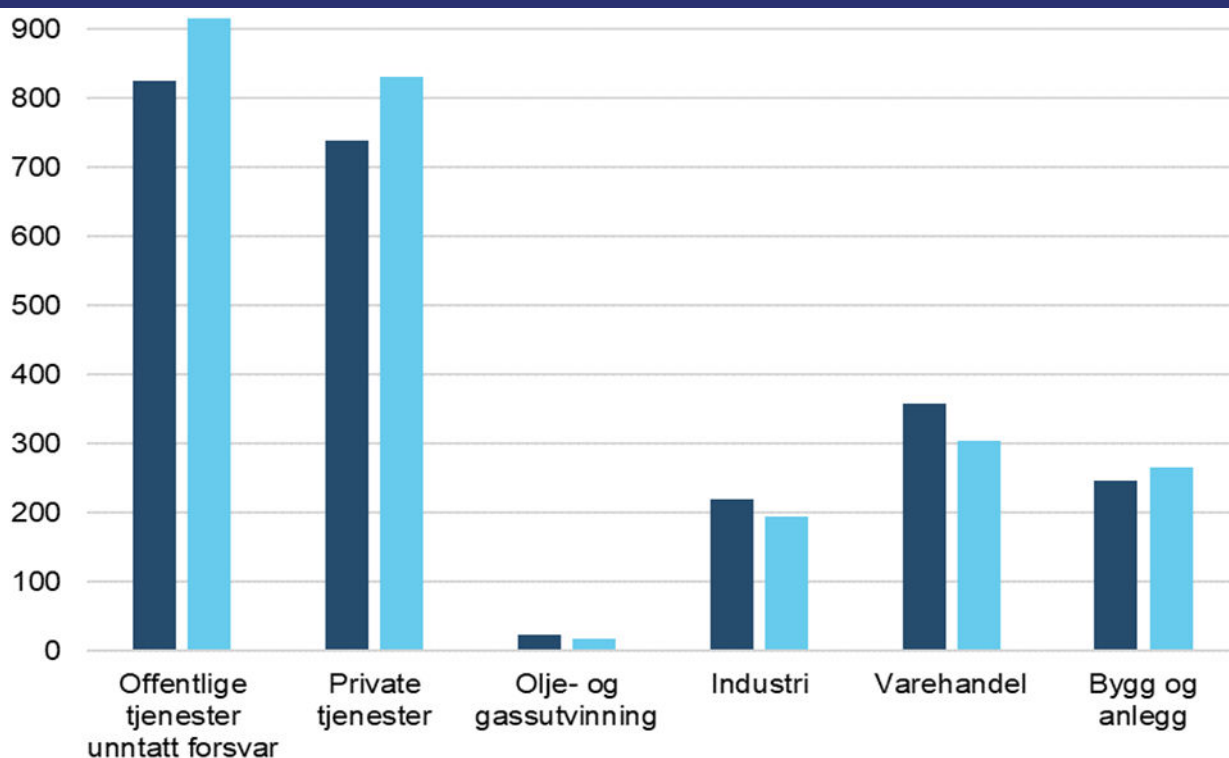
Figuren under viser antall sysselsatte i tusen personer i alle hovednæringer. De mørkeblå søylene viser sysselsettingen i 2019. De lyseblå viser SSBs framskrivning for 2040.

Sysselsettingen vil øke mest i de private tjenestene og i offentlig forvaltning.

I 2040 vil det være om lag 90 000 flere sysselsatte i hver av disse næringene enn i 2019. Mye av veksten i offentlig forvaltning vil gjelde helse- og omsorgstjenester som følge av aldringen i befolkningen.

Offentlig forvaltning og de private tjenestene, som inkluderer blant annet reiseliv og transport, kultur og forretningsmessig, faglig og teknisk tjenesteyting, er allerede de største næringene med hensyn på antall sysselsatte, og om 20 år vil de utgjøre 60% av sysselsettingen i Norge.

Framskrivning av sysselsatte i Norge (i 1 000 personer) etter hovednæringer

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Etter 2024 er det ventet en betydelig nedgang i oljeutvinning og –investeringer, i tråd med anslagene fra Oljedirektoratet. Dermed vil sysselsettingen falle relativt sett mest i olje- og gassnæringen. Denne næringen er ikke så stor med hensyn på antall sysselsatte, men nedbygging av petroleumsvirksomheten vil ramme oljeleverandørene, derfor ventes det også en nedgang i industrisysselsettingen. Disse prediksjonene kom før krigen i Ukraina, som kan ha en dempende effekt på den ventede utviklingen.

I varehandelen ventes også en betydelig nedgang i sysselsettingen fremover, særlig på grunn av nye handelsmønstre og økt netthandel. Mens innen bygg og anlegg, der det har vært en betydelig sysselsettingsvekst de siste årene, ventes det kun en beskjeden økning fram mot 2040.

Befolkningsvekst

De 10 siste årene har folkeveksten i Rogaland vært på 9,6 %. Aldersgruppen 16 – 74 år har hatt en vekst på 10,4 %, mens aldergruppen 16 - 29 år har hatt en svak negativ utvikling på -1,1 %.

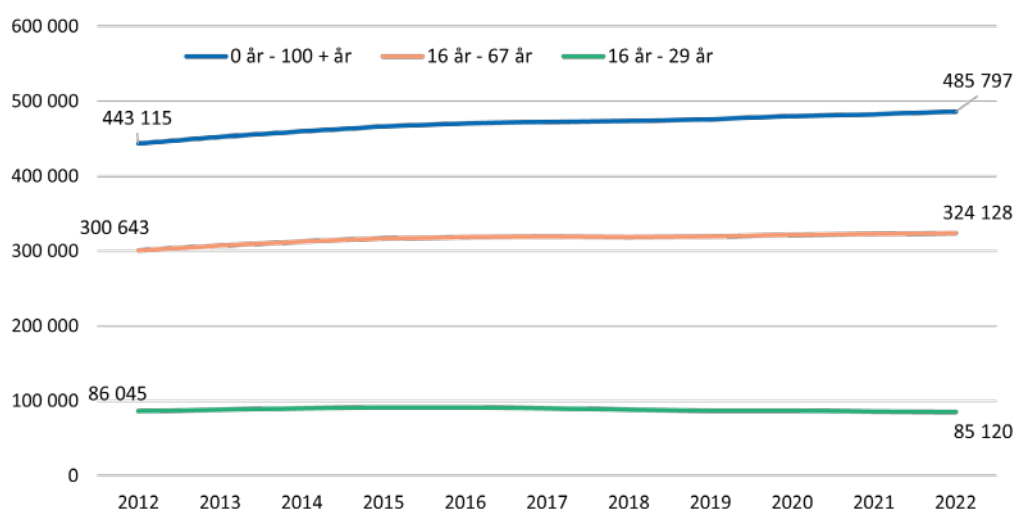
Ifølge SSBs framskriving blir det stadig flere med høy utdanning framover. Innen fag som økonomi/ administrasjon, samfunnsfag og humanistiske fag vil det bli utdannet flere enn det er etterspørsel etter. Disse vil sannsynligvis få en jobb, men ikke alle vil få en jobb som passer helt til utdanningen.

Lavere fødselstall vil gi redusert etterspørsel etter lærere på sikt, mens fullføringsreformen der voksne har krav på rekvalifisering eller fullføring av utdanning kan motvirke dette. Det er ventet stor mangel på sykepleiere som følge av aldringen av befolkningen.

Fram mot 2040 vil det i følge SSB være størst mangel på arbeidskraft med yrkesfaglig utdanning innen helsefag, industrifag, bygg- og anleggsgfag og håndverksfag. Mangelen vil være vanskelig å erstatte med personer med høyere utdanning.

Disse tallene viser at aldring av befolkningen ikke bare er et fremtidsfenomen, men en pågående prosess.

Befolkningsutvikling i Rogaland

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabellen viser forventet utvikling i folketall for fylkene i Norge frem mot 2050. Rogaland ligger om lag midt på treet i forventet folketallsutvikling.

SSB har gradvis satt ned veksten framover i sine framskrivinger – det var også tilfelle i framskrivingen som kom i juni i fjor. I figuren under ser vi ventet befolkningsvekst for ulike aldersgrupper til 2035.

Totalt i Norge ventes nå befolkningsveksten å bli 7 prosent fram mot 2035, ½ prosent i året. Foregående 15 år, fra 2005 til 2020, 17 pst. befolkningsvekst.

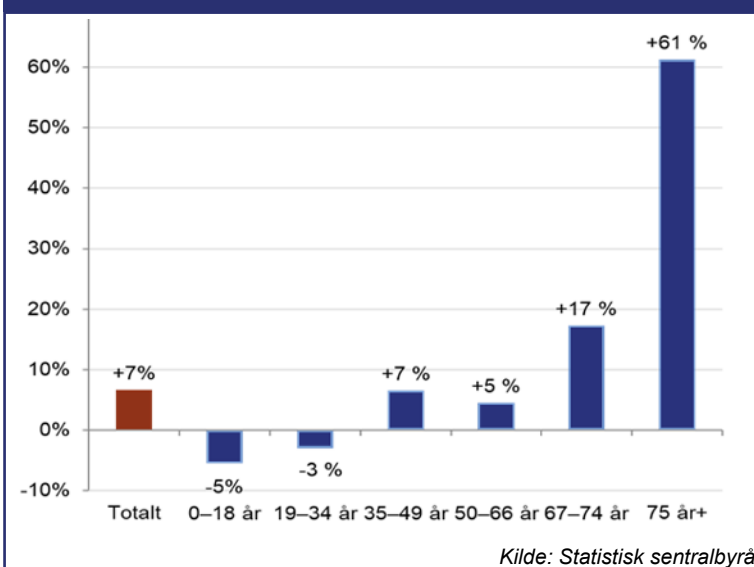
Aldringen frem mot 2035 er tydelig. Det er forventet en vekst på over 60 prosent for aldersgruppen 75+, mens det ventes nedgang for de under 35. Her er riktignok usikkerheten størst, når det gjelder fødselstall (fruktbarhetsrate) og innvandring.

Hvordan innvandringen og utvandringen vil utvikle seg er antakelig det største usikkerhetsmomentet i befolkningsutviklingen.

Fylke	2022	2050	Endring i prosent	Endring i antall personer
Viken	1 269 230	1 504 129	18,5	234 899
Oslo	699 827	809 155	15,6	109 328
Innlandet	371 253	387 388	4,3	16 135
Vestfold og Telemark	424 832	464 714	9,4	39 882
Agder	311 134	346 767	11,5	35 633
Rogaland	485 797	538 497	10,8	52 700
Vestland	641 292	694 074	8,2	52 782
Møre og Romsdal	265 848	275 324	3,6	9 476
Trøndelag	474 131	522 958	10,3	48 827
Nordland	240 190	236 368	-1,6	-3 822
Troms og Finnmark	241 736	249 456	3,2	7 720

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Forventet befolkningsutvikling i Norge 2020-2035

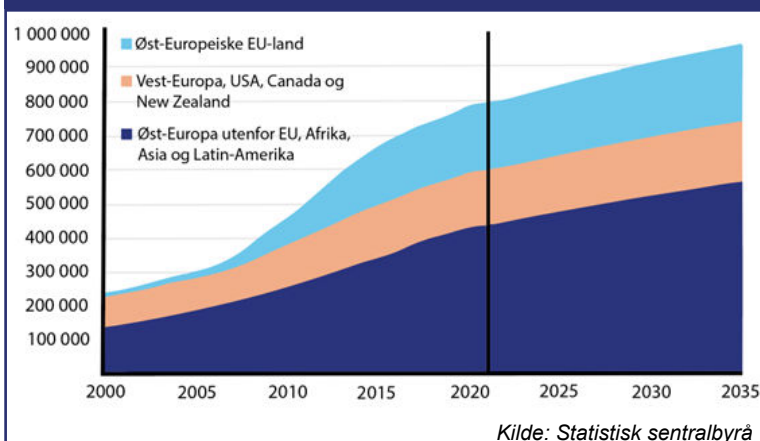

Innvandring

Fra rundt 2005 til 2015 hadde vi rekordhøy innvandring. Framover ventes det klart lavere innvandring, og temmelig høy utvandring.

Men innvandrerbefolkningen ventes likevel å øke med 22 prosent fra 2021 til 2035, til nesten 1 mill. i 2035. Det er klart lavere vekst enn i forrige framskriving.

Framskriving av innvandring til Norge

¼ av økningen ventes å komme i den nederste gruppen, fra Øst-Europa utenfor EU, Afrika, Asia og Latin-Amerika. Flesteparten kommer her fra Afrika og Asia.

Arbeidsinnvandringen viser en nedadgående trend. Dette skyldes sterkere økonomisk vekst i Øst-Europa enn her, og at disse landene har sterkere aldring enn oss. Nettoinnvandringen er nå derfor størst blant familieinnvandrere.

Lavere vekst i innvandrerbefolkningen kan gjøre det lettere for innvandrere å få innpass på det norske arbeidsmarkedet, men endret sammensetning gir antakelig en høyere andel som mangler riktig kompetanse og arbeidserfaring, og vi ser at flere enn før mangler grunnleggende skolegang.

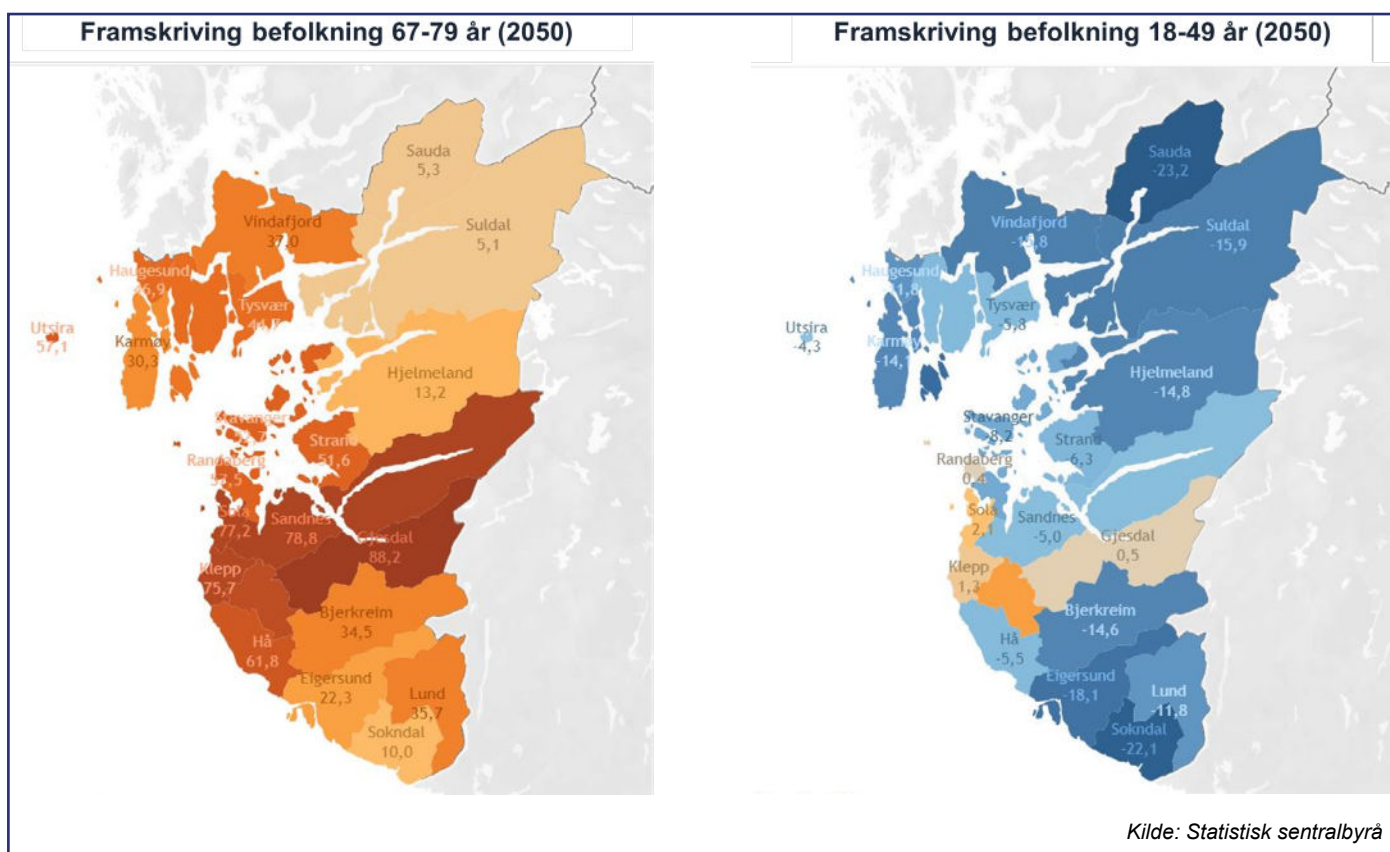
Det kan trekke i motsatt retning når det gjelder å lykkes med integreringen.

Dette er et område der vi vet at utviklingen kan skifte brått, slik vi erfarte under flyktningkrisen i 2015, og den pågående Ukrainakrisen.

Befolkningsutvikling i kommunene

Kartene som presenteres her viser forventet folketallsutvikling i kommunene etter to aldersgrupper (basert på SSB sine framskrivninger mot 2050). Blå farge betyr negativ utvikling, mens rød farge betyr vekst. Merk at framskrivninger er usikre tall, og spesielt når går ned på kommunenivå. Formålet med kartene er å vise den overordnede trenden, og synliggjøre at det er forventet ulik utvikling mellom kommunene.

I aldersgruppen 18-49 år er det ventet størst endring i Sauda (-23,2%) og Sokndal (-22,1 %). I aldersgruppen 67-79 år er det ventet størst endring i Gjesdal (88,2 % og Sandnes (78,8%).

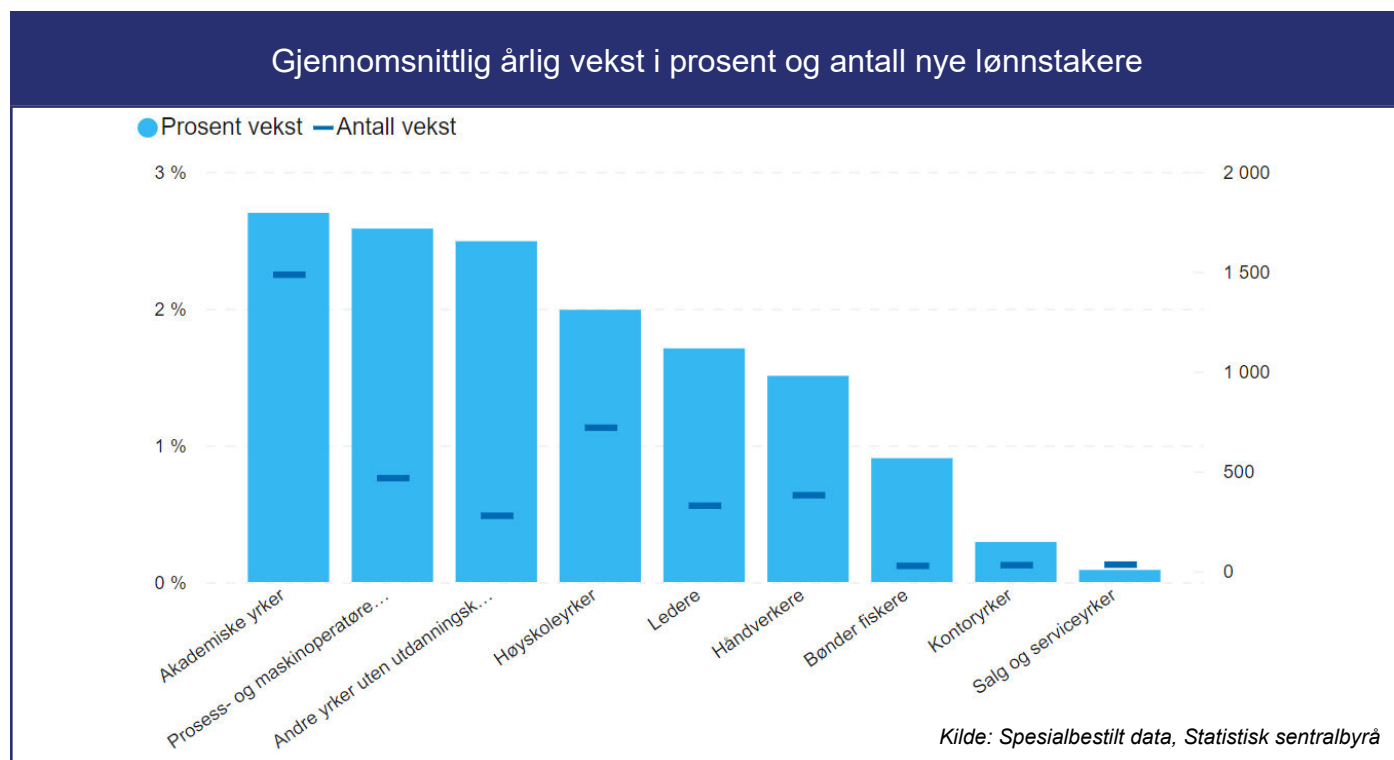
Lønnstakere

Endringen i antall lønnstakere innenfor yrkesgrupper kan være med å avsløre hvilke type kompetanse vi har etterspurt mer av de siste årene. Figuren under viser gjennomsnittlig årlig endring i prosent og antall lønnstakere etter yrkesgruppen de tilhører (2019-2022).

De siste 3 årene er det akademiske yrker og prosess- og maskinoperatører som har hatt høyest årlig vekst.

Kontoryrker og salg- og serviceyrker har hatt lavest årlig vekst over perioden.

Hadde vi sett helt tilbake til 2015, ville kontoryrker hatt en negativ utvikling, og håndverkere og prosess- og maskinoperatører ville hatt høyest vekst.

Arbeidsstyrken

Dette er oversikt over brukergrupper registrert hos NAV. I tillegg kommer de som ikke er registrert hos NAV. Forskingen viser at det er mørketall spesielt blant unge menn i aldersgruppen 16 –29 år.

254 800
I arbeidsstyrken

3 000
Dagpenger

12 000
Arbeidsavklaring

11 000
Sosialhjelp

12 000
Sykepenger

27 700
Uførepensjon

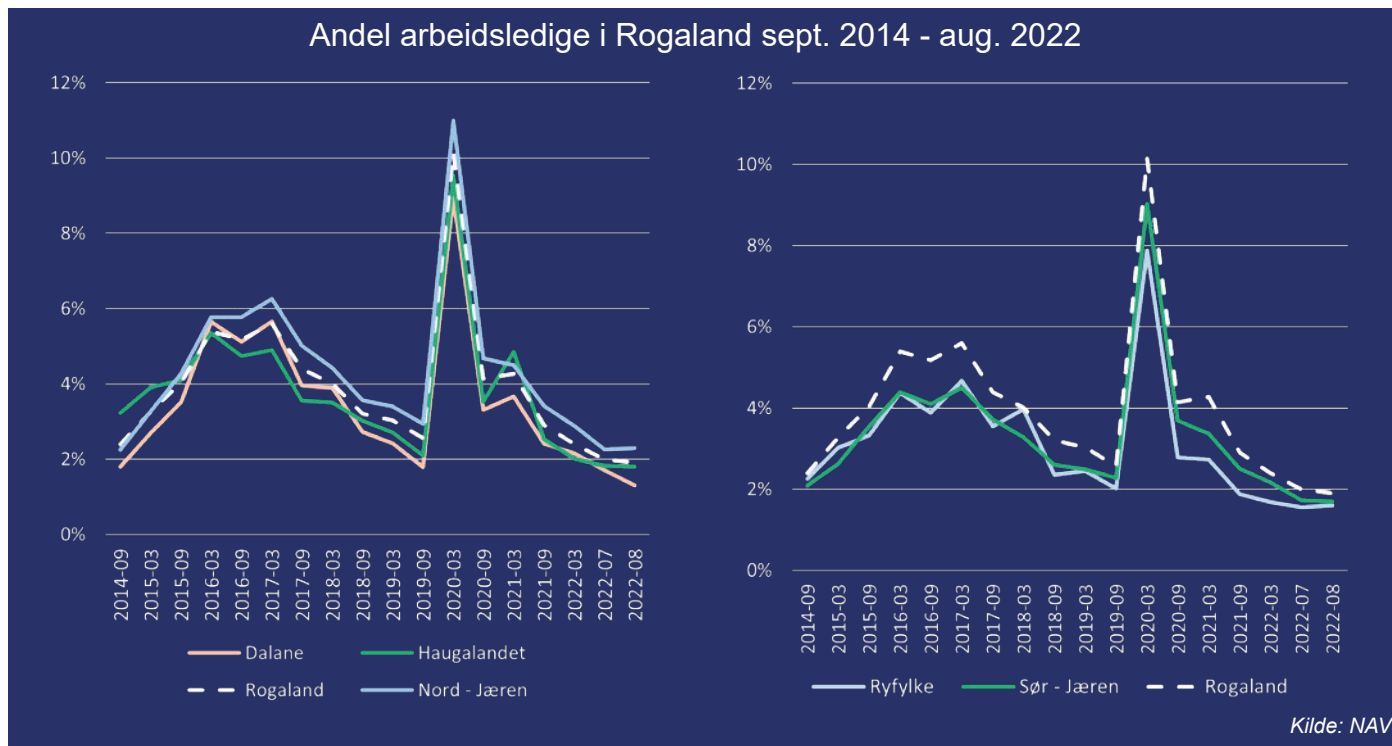
Kilde: NAV

Arbeidsledige og ledige stillinger

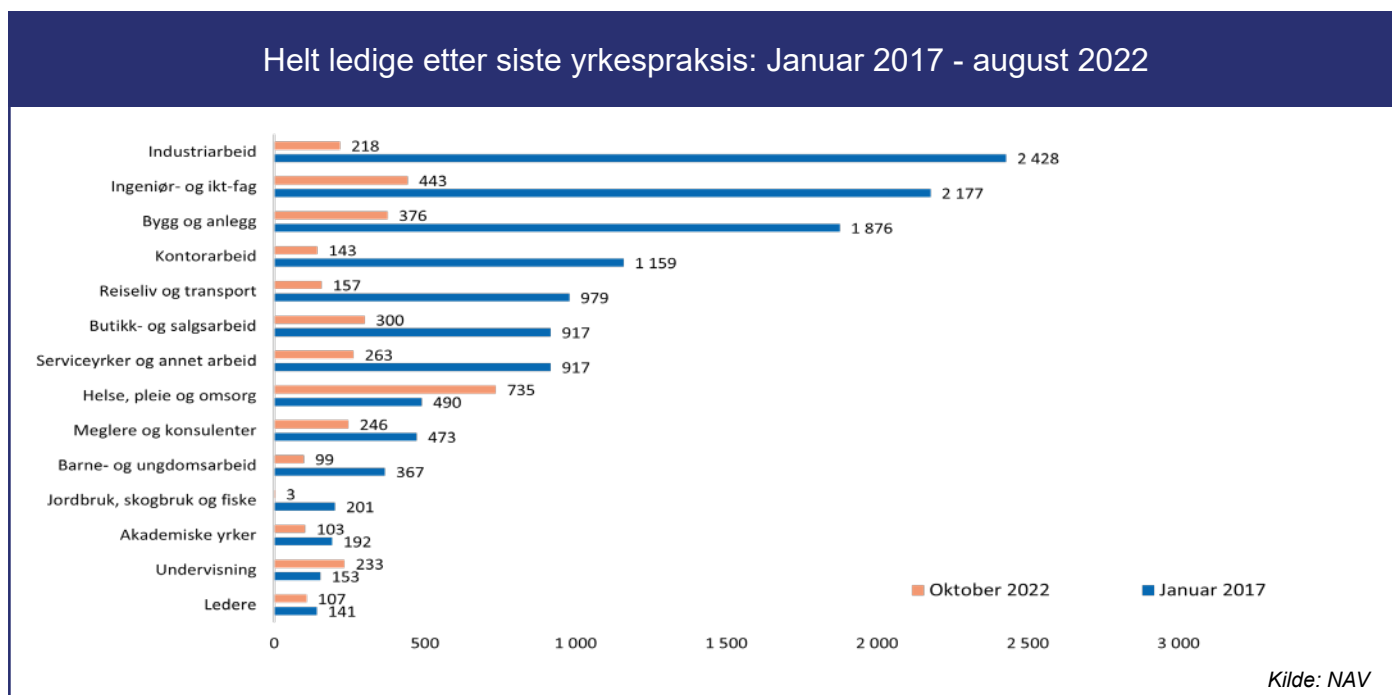
I dette delkapittelet ser vi nærmere på statistikken for ledighet og antall utlyste stillinger.

Arbeidsledige

De siste 8 årene har Rogaland hatt to perioder med rask økning i arbeidsledigheten (oljekrisen 2015 – 2017 og pandemien 2020 – 2021). I begge periodene har arbeidsledigheten vært høyest i Stavangerregionen, og lavest i Ryfylke.

Figuren under viser antall helt ledige etter yrke i januar 2017 og august 2022. Det er store nivåforskjeller mellom yrkene. Vi ser også hvor lav ledigheten er i 2022 sammenlignet med 2017. Industrierbeidere og ingeniør- og ikt-fag har en stor reduksjon i antall ledige. Industrierbeid er riktig nok fremdeles yrket med flest registrerte helt ledige, man antallet er redusert fra 2 428 til 218. Ingeniør og ikt-fag gikk fra å være blant de to yrkene med flest ledige med 2 177 ledige, til litt over midten av listen med 443 ledige.

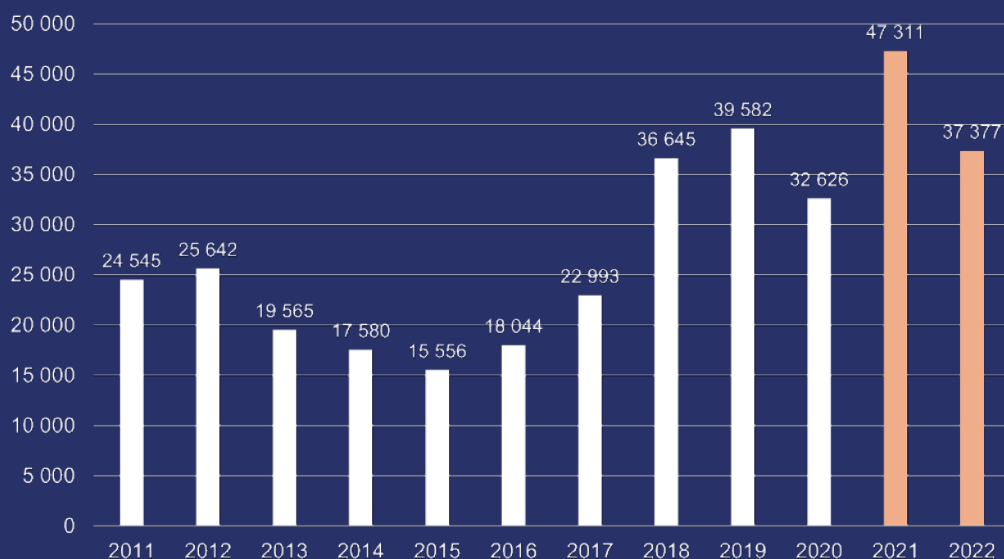

Utlyste stillinger

NAV samler utlyste stillinger fra en rekke kilder på nettet. Vi kan dermed bruke antall utlyste stillinger som et mål på utvikling i arbeidsmarkedet. I 2021 registrerte NAV 47 311 ledige stillinger gjennom året, det høyeste tallet registrert noen sinne. I løpet av de 8 første månedene av 2022 ble det registrert 37 377 ledige stillinger.

Dette er en sterk indikasjon på at 2022 kommer til å bli nok et rekordår. Vi må ha en mente at ledige stillinger registrert hos NAV primært er stillinger fanget opp fra arbeidsplassen.no og finn.no. Praksis for utlysning av stillinger varierer mellom bransjer og yrker, og bildet vil derfor ikke være komplett, men sammenlignbart over tid.

Utvikling utlyste stillinger: januar 2011 – 8 første måneder i 2022

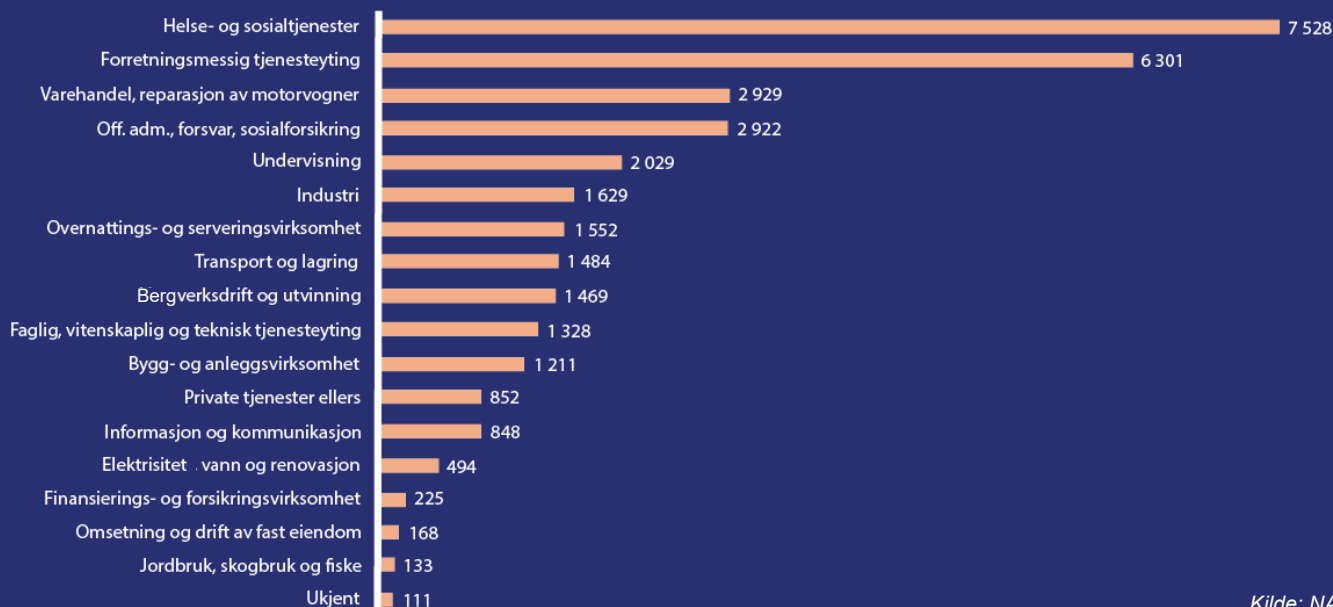

Kilde: NAV

Registrerte ledige stillinger kan grupperes i næringer. Statistikken viser tydelig at det er stor etterspørsel etter folk innen helse- og sosialtjenester og forretningsmessig tjenesteyting.

Største delen av de utlyste stillingene innen helse- og sosialtjenester er sykepleiere og spesialsykepleiere.

Utlyste stillinger etter næringsgrupper. Januar – juli 2022

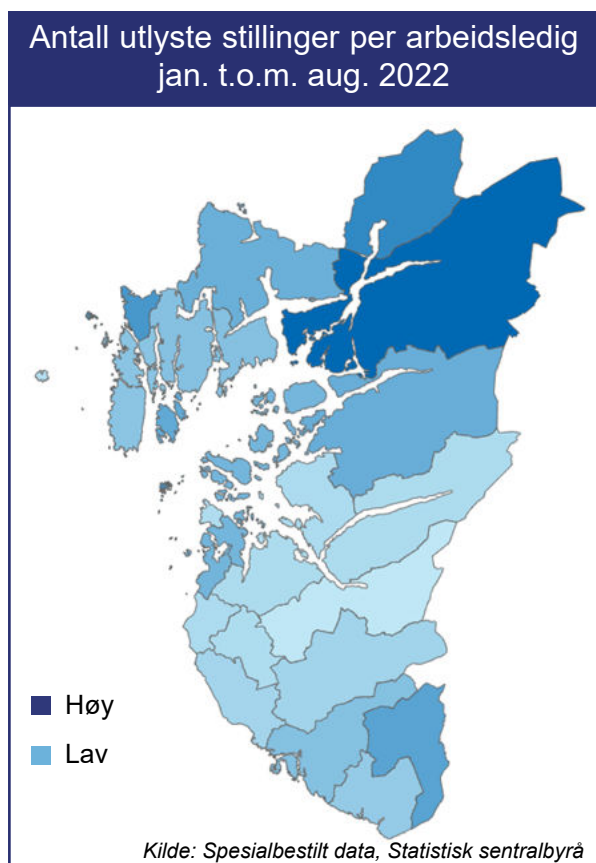

Kilde: NAV

Press: Utlyste stillinger per arbeidsledig

En måte å måle presset i arbeidsmarkedet på, er å måle antall utlyste stillinger per arbeidsledig. Kartet og tabellen viser gjennomsnittlig antall ledige stillinger per arbeidsledig (jan. 2022 - aug. 2022). Som kartet viser er det forskjell mellom kommunene. Høyeste verdi er Suldal med 1,8, og lavest er Gjesdal med 0,44.

Figurene som følger viser utviklingen i antall arbeidsledige, antall ledige stillinger og ledige stillinger per arbeidsledig. Vi ser at utviklingen over tid er relativt lik mellom regionene. Det er ingen indikasjon på at arbeidsmarkedet i enkelte av regionene følger et annet mønster enn fylket.

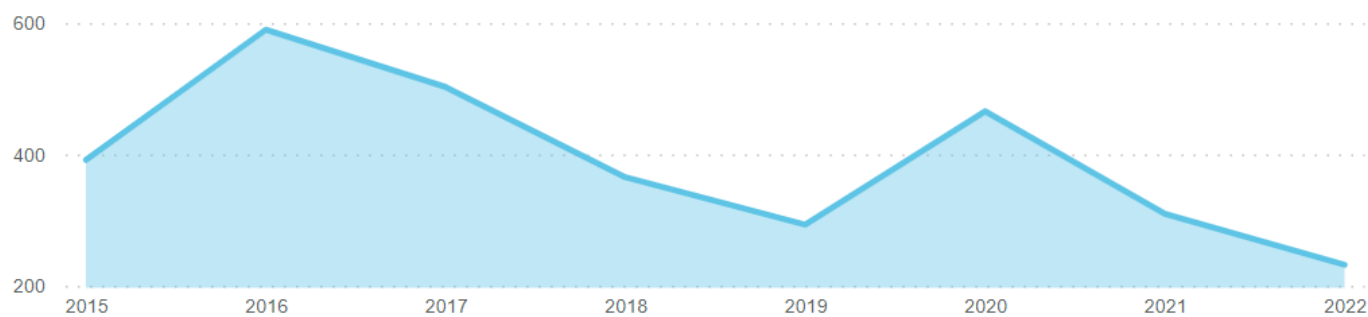
Gjennomsnitt per måned for jan. t.o.m. aug.

Kommune	Stillinger per ledig	Arbeidsledige snitt	Ledige stillinger snitt
Suldal	1,81	24	43
Sauda	1,45	28	41
Kvitsøy	1,35	5	7
Haugesund	1,30	431	558
Lund	1,17	21	24
Bokn	1,10	11	12
Hjelmeland	1,06	20	22
Vindafjord	1,04	75	78
Sola	0,98	317	310
Stavanger	0,97	2009	1948
Eigersund	0,85	164	140
Tysvær	0,85	94	79
Karmøy	0,81	375	304
Sokndal	0,74	22	17
Bjerkreim	0,65	25	16
Hå	0,64	186	118
Klepp	0,57	209	119
Strand	0,57	142	80
Sandnes	0,56	1203	672
Time	0,55	178	98
Randaberg	0,55	135	74
Utsira	0,52	4	2
Gjesdal	0,44	152	67

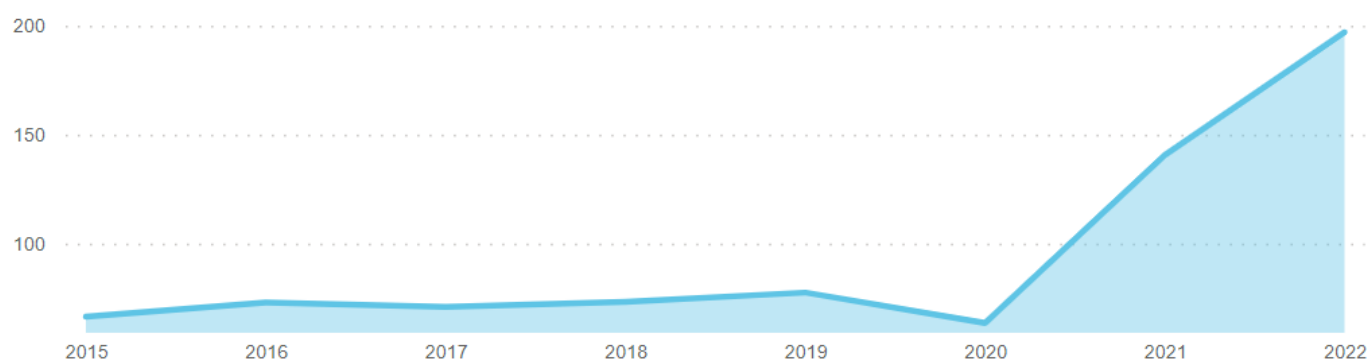
Kilde: Spesialbestilt data, Statistisk sentralbyrå

Dalane

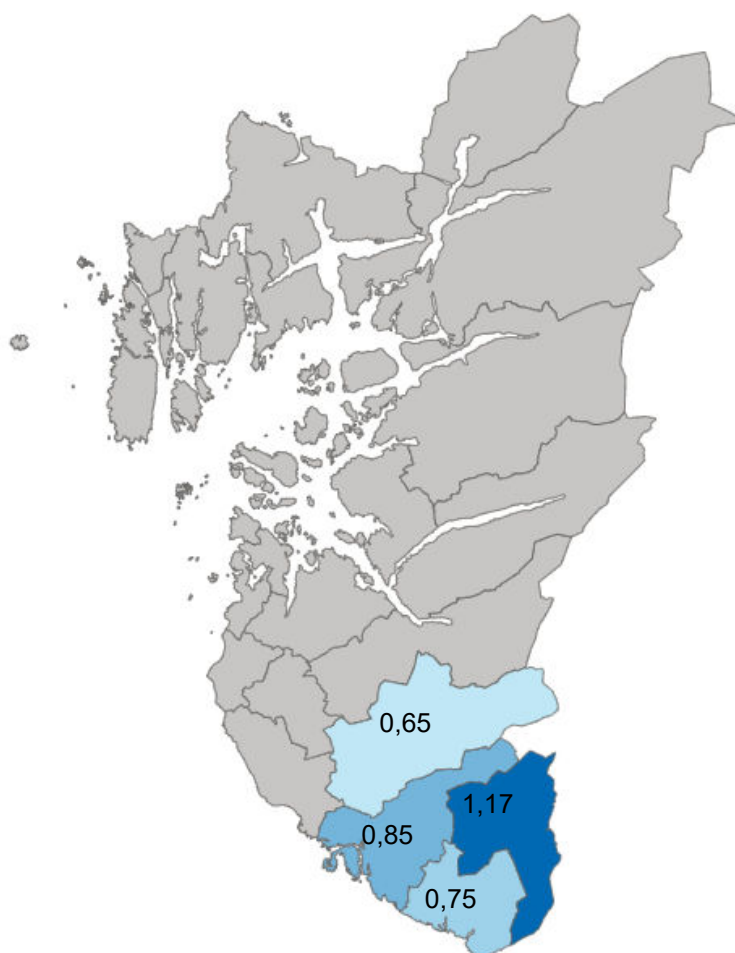
Gjennomsnittlig antall arbeidsledige per måned

Gjennomsnittlig antall ledige stillinger per måned

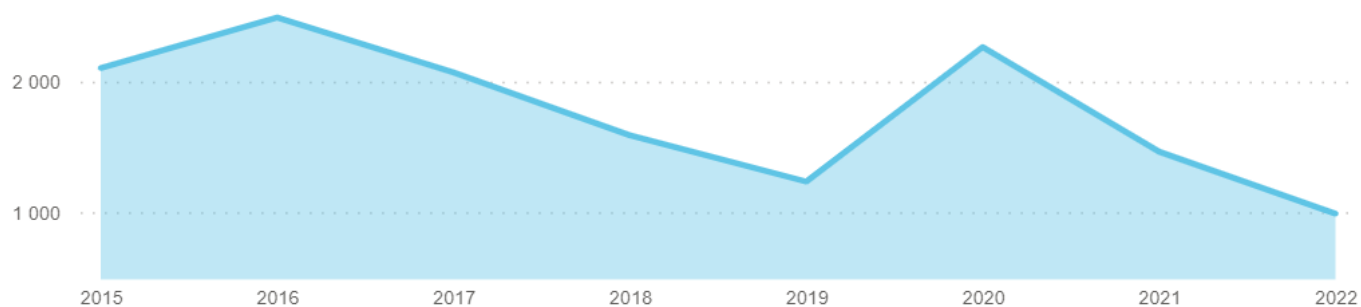
Antall ledige stillinger per arbeidsledig (snitt siste året)

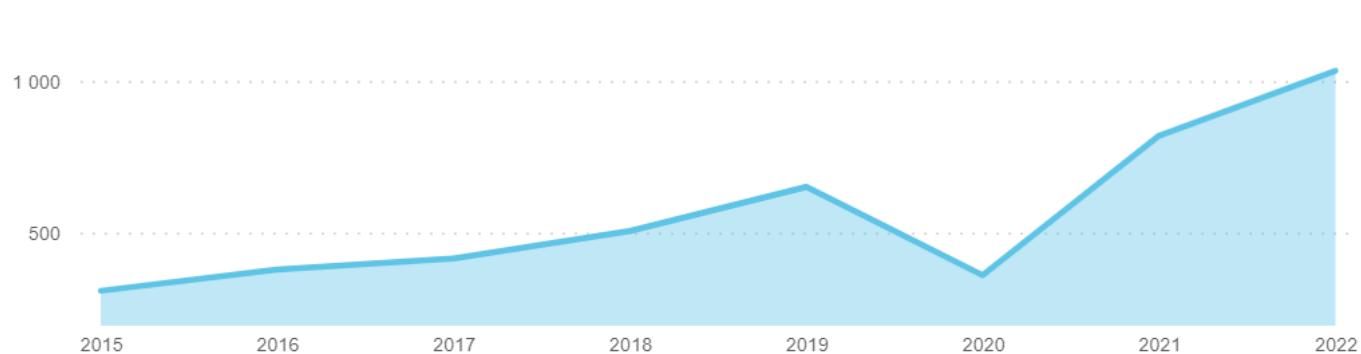
Kilde: NAV

Haugalandet

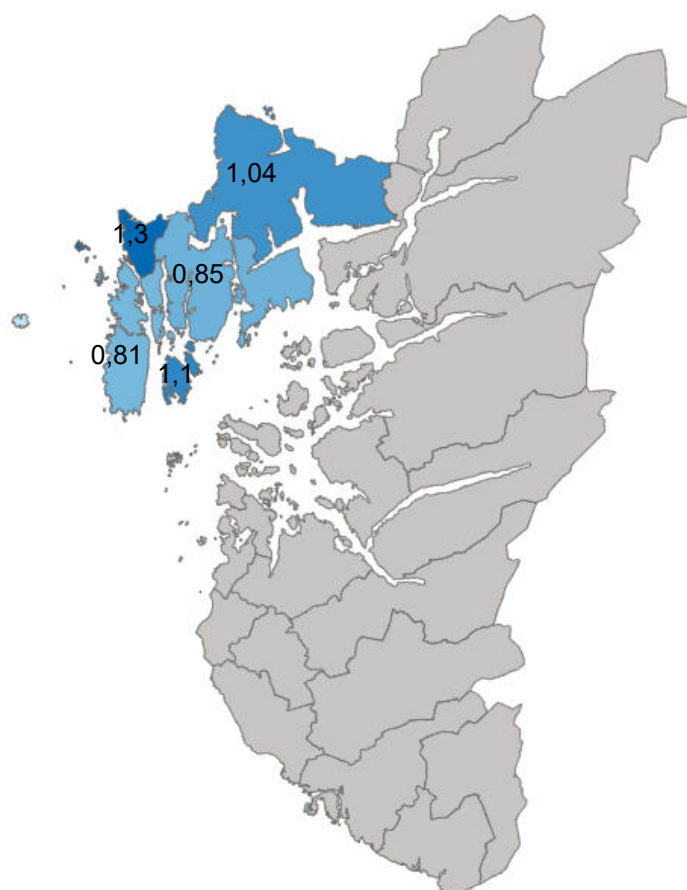
Gjennomsnittlig antall arbeidsledige per måned

Gjennomsnittlig antall ledige stillinger per måned

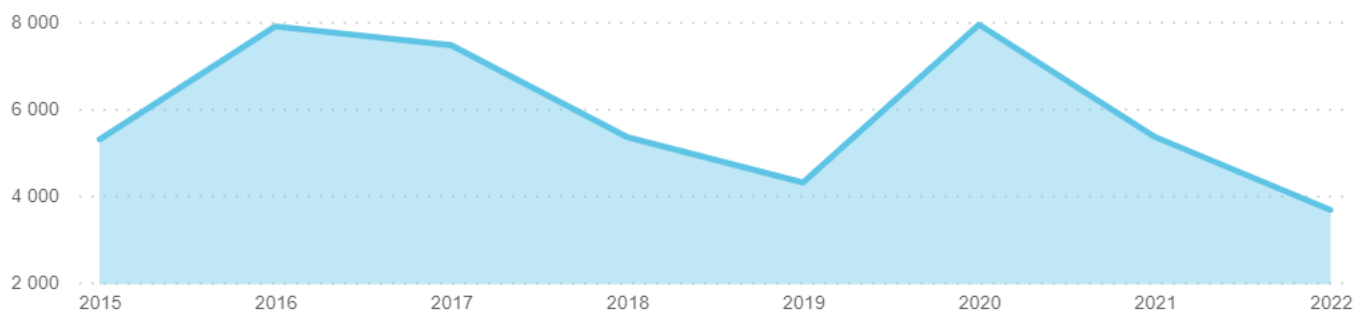
Antall ledige stillinger per arbeidsledig (snitt siste året)

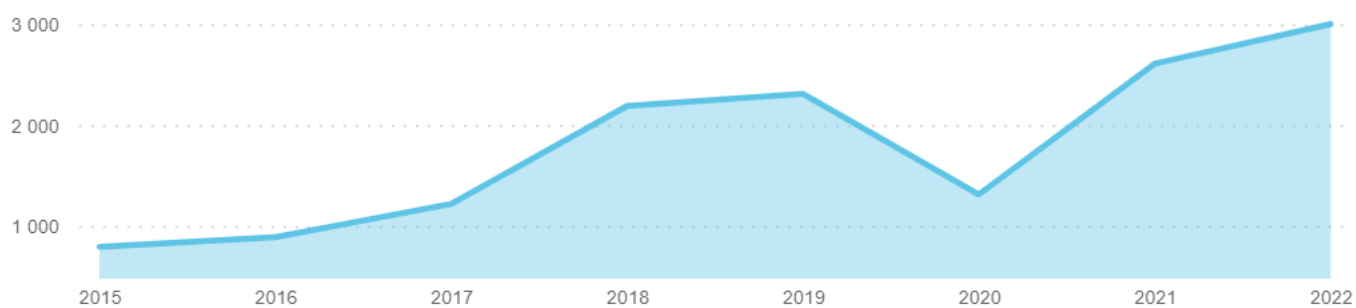
Kilde: NAV

Nord-Jæren

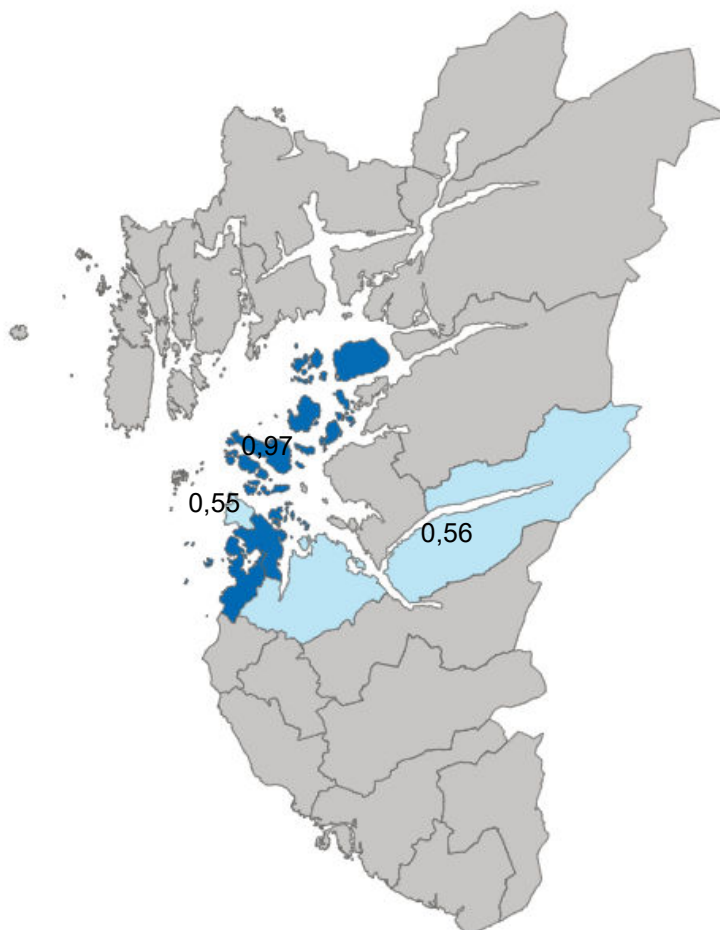
Gjennomsnittlig antall arbeidsledige per måned

Gjennomsnittlig antall ledige stillinger per måned

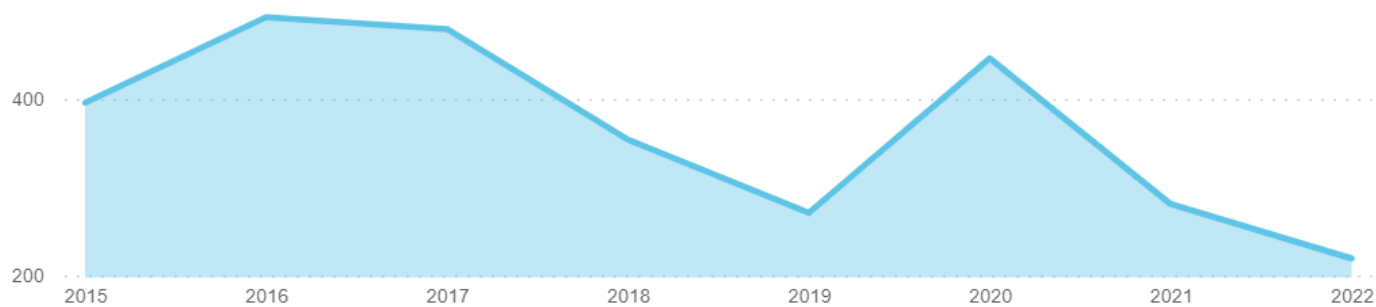
Antall ledige stillinger per arbeidsledig (snitt siste året)

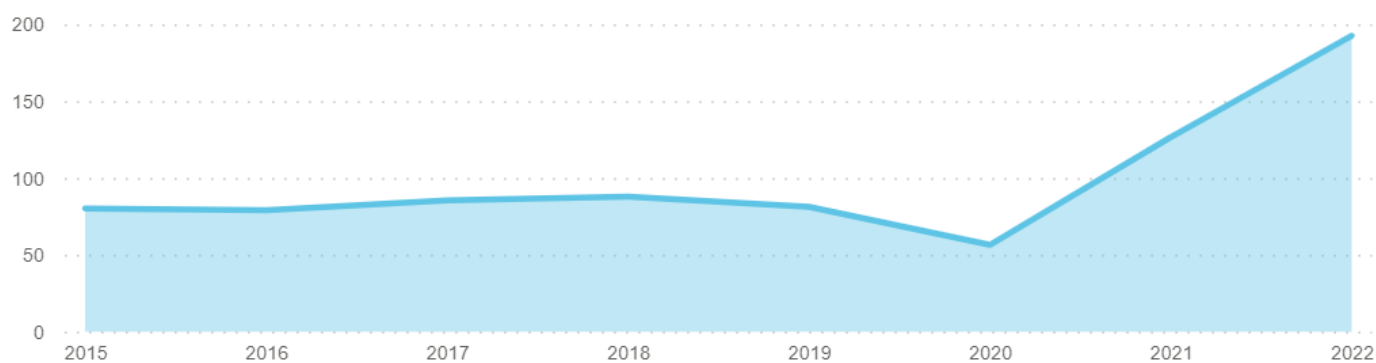
Kilde: NAV

Ryfylke

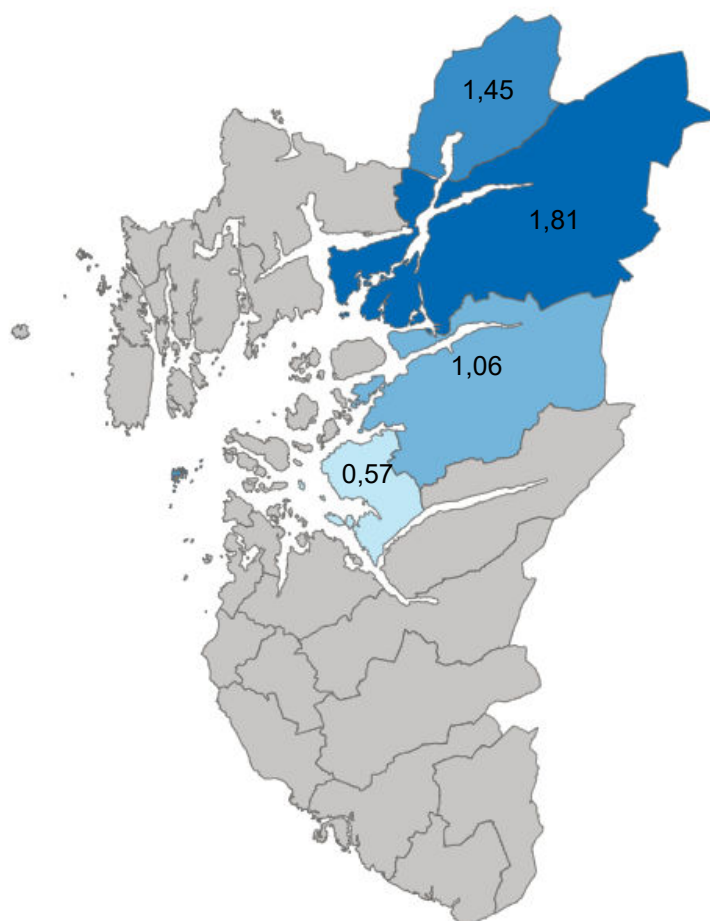
Gjennomsnittlig antall arbeidsledige per måned

Gjennomsnittlig antall ledige stillinger per måned

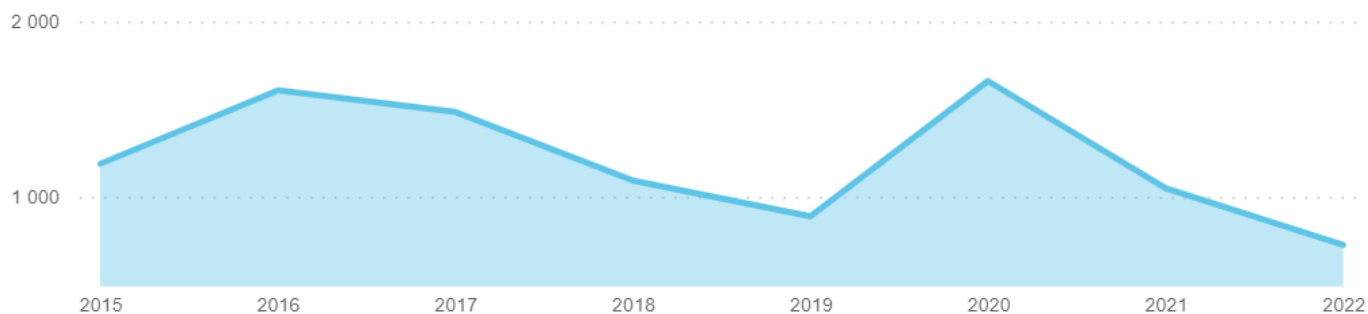
Antall ledige stillinger per arbeidsledig (snitt siste året)

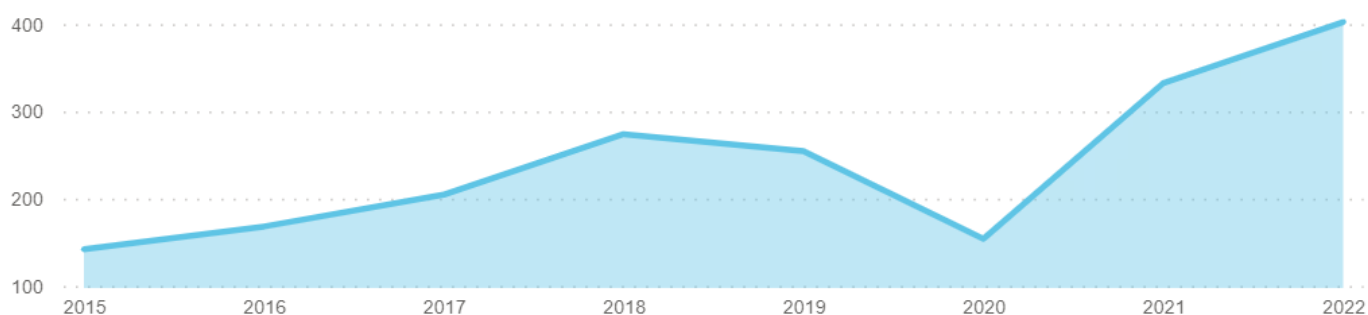
Kilde: NAV

Sør-Jæren

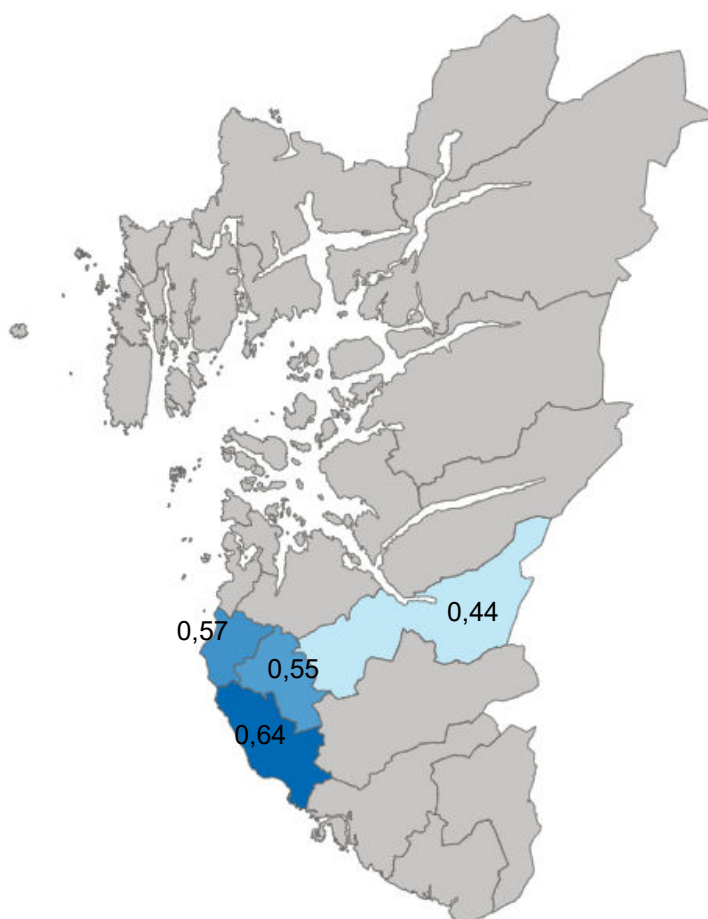
Gjennomsnittlig antall arbeidsledige per måned

Gjennomsnittlig antall ledige stillinger per måned

Antall ledige stillinger per arbeidsledig (snitt siste året)

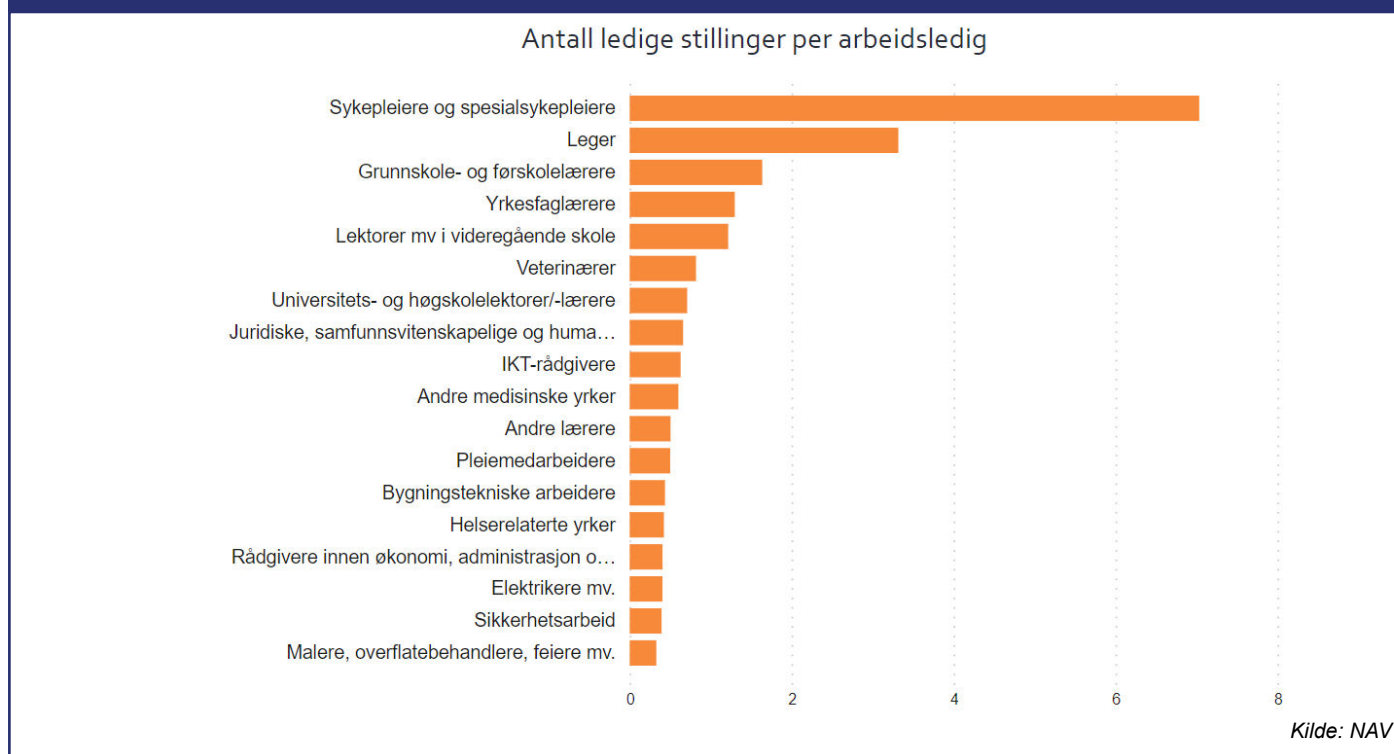

Kilde: NAV

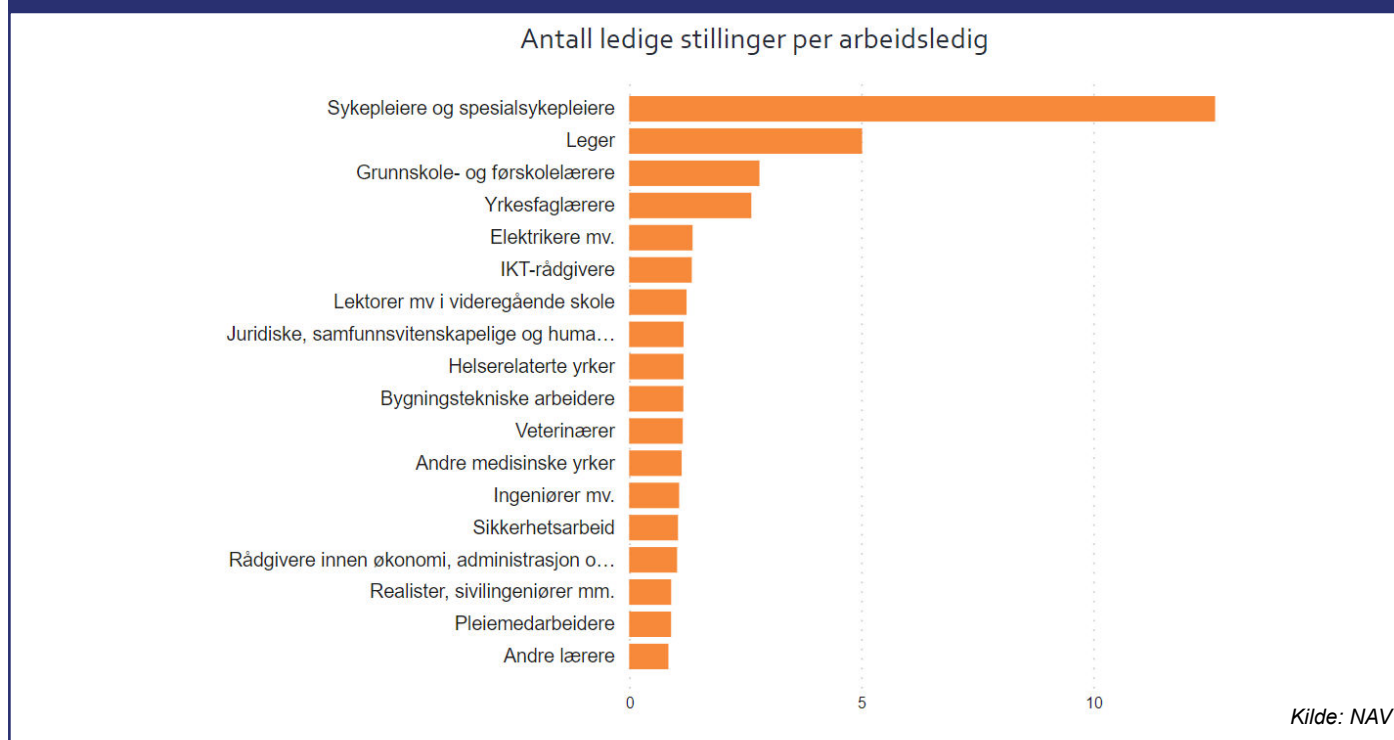
Antall ledige stillinger per arbeidsledig kan også måles på yrkesnivå. Figurene under viser yrkene med flest ledige stillinger per arbeidsledig i to tidsperioder (2015-2022 og 2021-2022). I begge periodene er det helse- og undervisningsrelaterte yrker som topper listene. Den eneste markante forskjellen er at yrkesgruppen elektrikere mv. ligger høyere på listen i perioden 2021-2022.

I perioden 2015 - 2022 var det i snitt 0,41 ledige stillinger per arbeidsledige elektriker. I Perioden 2021-2022 var det 1,34. For perioden som helhet har vi altså hatt flere arbeidsledige enn ledige stillinger, men for de to siste årene ser vi det motsatte.

Antall ledige stillinger per arbeidsledig 2016-2022

Antall ledige stillinger per arbeidsledig 2021-2022

Det er liten forskjell mellom regionene i tidsperioden 2019-2022. Dalane ser ut til å ha noe høyere press på pleiemedarbeidere, og Ryfylke er den eneste regionene som ikke har et helsereelatert yrke på toppen av listen.

I Hugalandet var det i perioden over 11 ledige stillinger per arbeidsledige sykepleier og spesialsykepleier. I Ryfylket var tallet 3,4. I begge tilfeller er altså dette yrket på toppen av listen, men presset er sterkere i Hugalandet.

Hvilke yrker som har flest ledige stillinger per arbeidsledig er stort sett de samme mellom regionene, men nivået er ulikt.

Dalane, 2019-2022

Antall ledige stillinger per arbeidsledig

Kilde: NAV

Hugalandet, 2019 - 2022

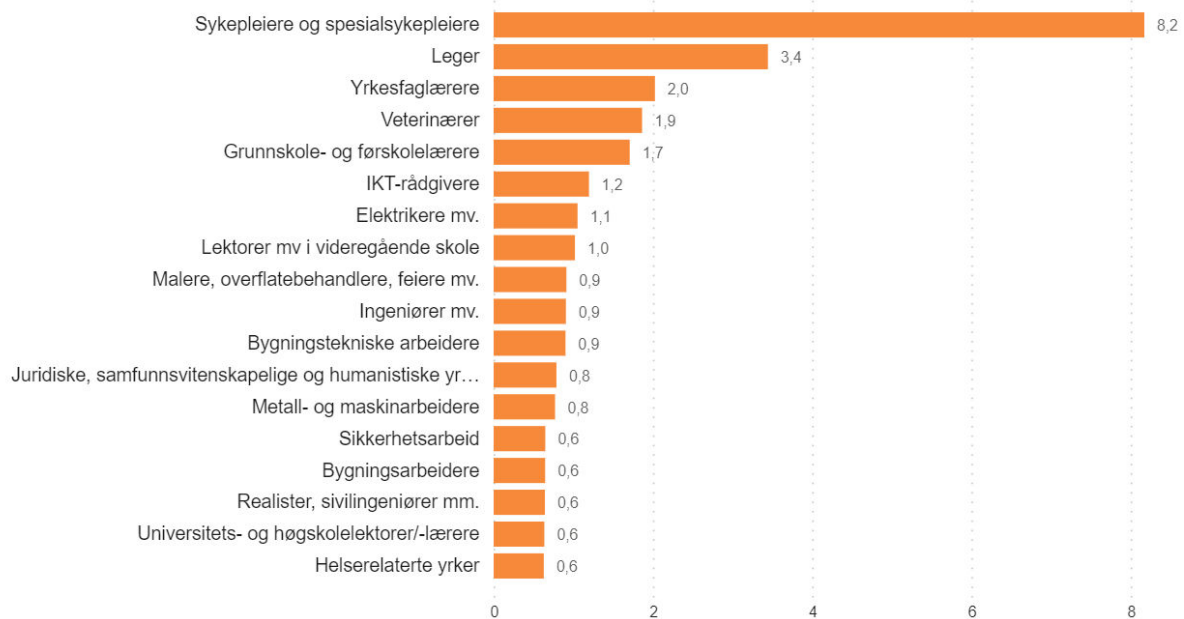
Antall ledige stillinger per arbeidsledig

Kilde: NAV

Nord-Jæren, 2019 - 2022

Antall ledige stillinger per arbeidsledig

Kilde: NAV

Ryfylke, 2019 - 2022

Antall ledige stillinger per arbeidsledig

Kilde: NAV

Sør-Jæren, 2019 - 2022

Antall ledige stillinger per arbeidsledig

Kilde: NAV

Aldring i yrker og næringer

Fremtidig behov for spesifikke yrker er vanskelig å forutse. Hvilken kompetanse som etterspørres fremover vil avhenge av næringenes utvikling, teknologisk utvikling, og en rekke andre faktorer som påvirker yrkene ulikt. En av de få målbare faktorene vi har, er hvor mange som kommer til å gå av med pensjon i tiden som kommer.

Aldring i yrker

Gjennomsnittlig pensjonsalder vil variere fra yrke til yrke. Vi har ikke gjort beregninger som tar hensyn til dette, men vi kan likevel hente ut nyttig informasjon ved å se på hvor stor andel av lønnstakerne innenfor en yrkesgruppe som er over 60 år.

Hvis tallene skal gi mening, må vi forutsette at:

- Alle som er over 60 år har gått av med pensjon innen 7 år.
- Vi vil 7 år frem i tid ha behov for like mange hoder innenfor et yrke som vi har i dag.

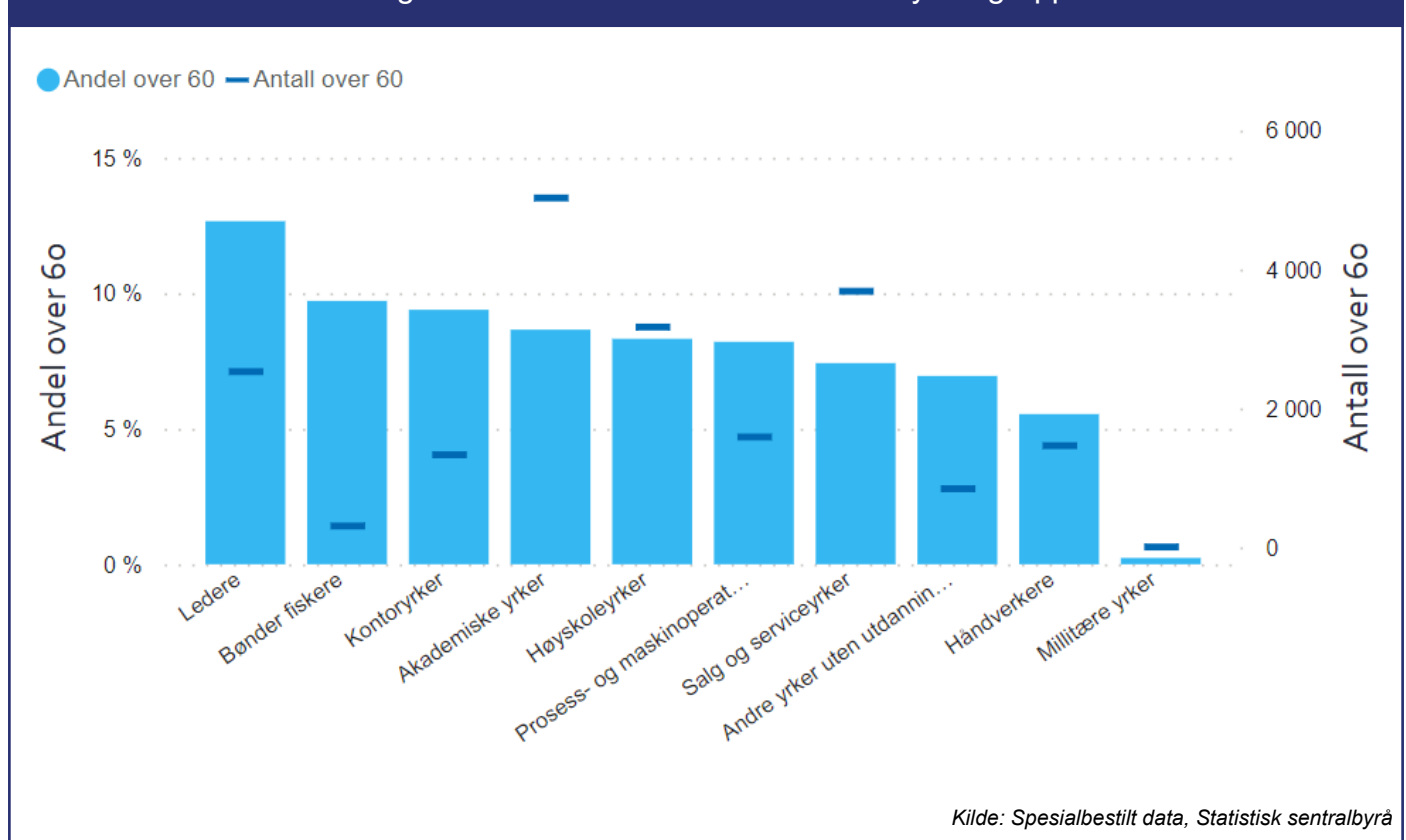
Disse forutsetningene gir oss et mål på erstatningsbehov, representert med den mørkeblå streken i figuren under. Streken viser antallet som skal erstattes i løpet av de neste 7 årene. Høyden på søylene viser hvor stor andel av dagens lønnstakere som må erstattes (aldring).

Ikke overraskende er ledere yrket med høyest aldring. Leder er et yrke som man typisk ikke starter karrieren i, så vi ser bort fra dette i den videre analysen.

For bønder og fiskere skal nesten 10 % av lønnstakerne erstattes. I antall utgjør det ikke mer enn 305 individer. Til sammenligning er det 5 029 lønnstakere i akademiske yrker som skal erstattes de neste 7 årene. Håndverkere er blant yrkene med lavest aldring.

Figuren gir oss et statusbilde på aldring, men den forteller oss ikke noe om hvor vi kan vente økt etterspørsel, eller hvilken type kompetanse som er vanskelig å få tak i allerede. Vi skal senere se at f.eks. håndverkere er blant yrkene der det er utfordringer med å rekruttere.

Andel og antall lønnstakere over 60 år etter yrkesgruppe

Vi finner noen forskjeller mellom regionene når vi ser på de 8 yrkene som har høyest andel lønnstakere over 60 år. Vi må ha i bakhodet at det i noen tilfeller er snakk om relativt få lønnstakere i beregningen. Det er satt en begrensning på at det må være minimum 15 lønnstakere over 60 år for at yrket får være med på listen.

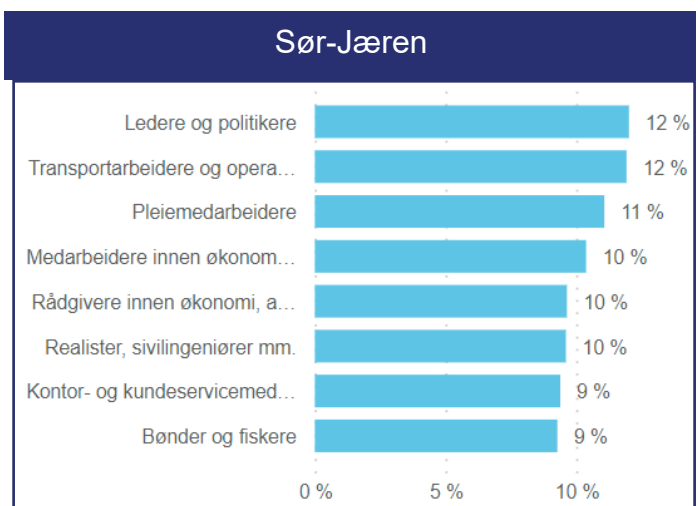
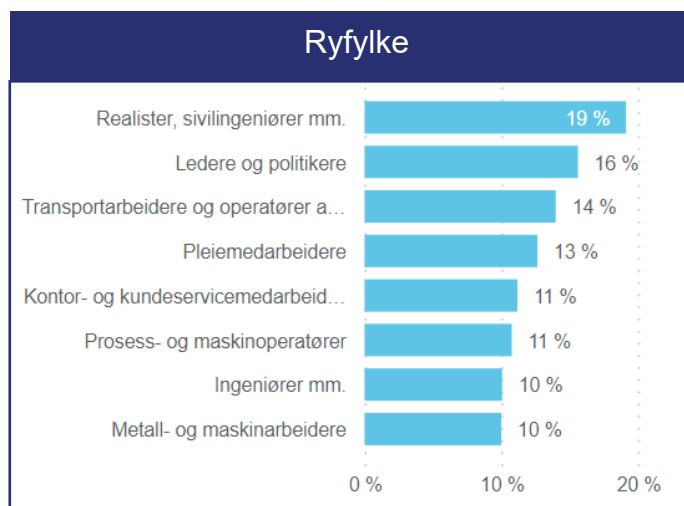
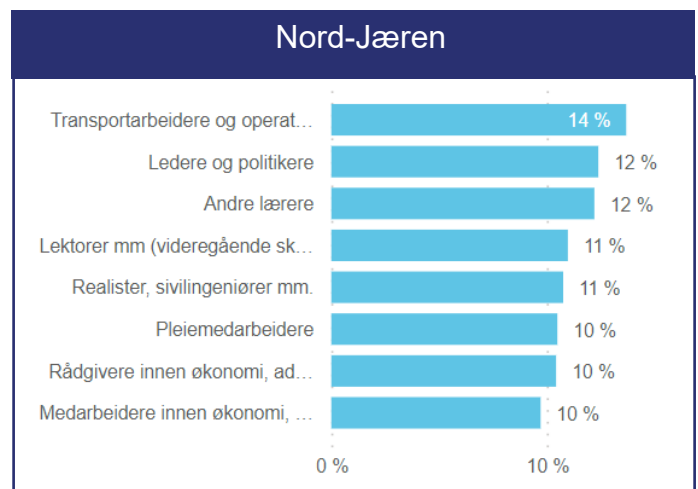
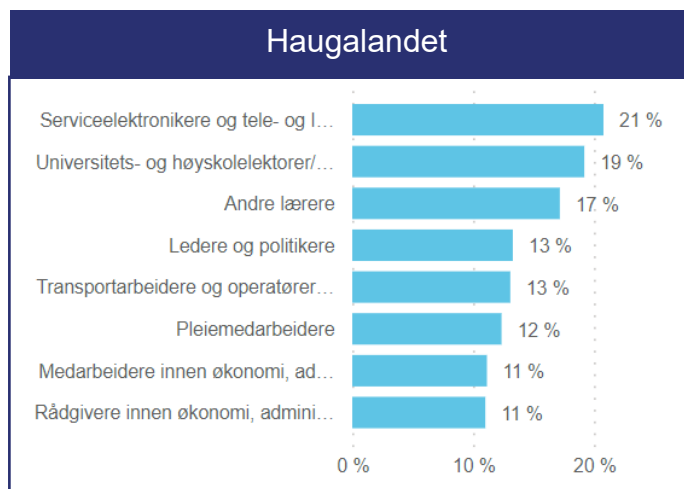
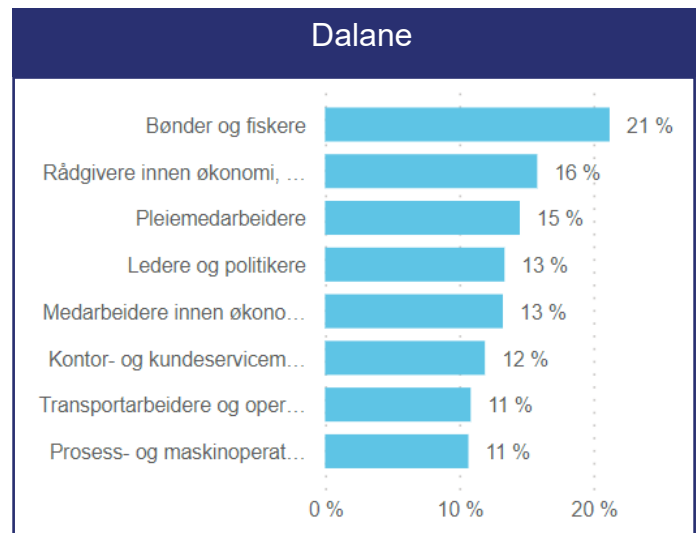
Vi finner en del akademiske yrker på listen i samtlige regioner.

Vi observerer også at transportarbeidere og operatører av mobile maskiner er et yrke som ligger høyt på listen.

Om disse tallene er "høye" eller "lave" avhenger av hvordan tilsvarende tall ser ut i andre deler av landet. I Vestland fylkeskommune sitt Kunnskapsgrunnlag kompetanse, kan man se at enkelte regioner har en andel over 60 % på nærmere 24 % innen yrket transportarbeidere og operatører av mobile maskiner. En kan derfor diskutere om det observerte nivået på 14 % i Nord-Jæren kan defineres som "høyt".

Pleiemedarbeidere går også igjen i alle regioner, men også her må en spørre seg om dette utgjør noe problem når andelen ikke er høyere enn 15 % på det høyeste.

Kilde: Spesialbestilt data, Statistisk sentralbyrå

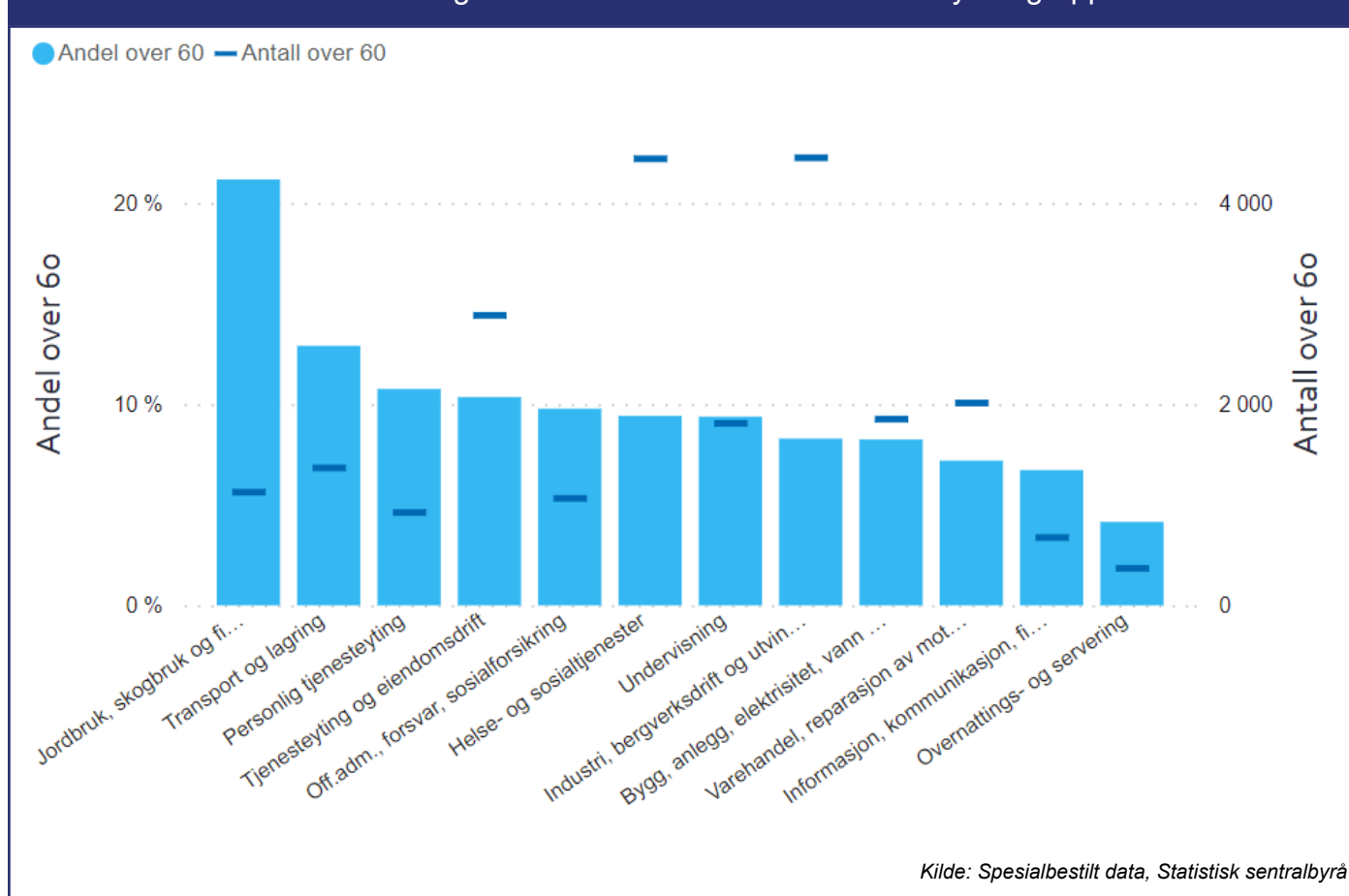
Aldring i næringene

Vi har akkurat sett at bønder og fiskere er blant yrkene med stort erstatningsbehov i tiden som kommer. Dette bildet forsterker seg når vi ser at over 20 % av lønnstakerne i næringen jordbruk, skogbruk og fiske er over 60 år.

Transport og lagring har også et høyt erstatningsbehov, foran personlig tjenesteyting og tjenesteyting og eiendomsdrift. I det første kapittelet i denne rapporten så vi at offentlig og privat tjenesteyting var næringene med høyest forventet vekst fremover. Det kan tenkes at man får rekrutteringsutfordringer i disse næringene når økende behov for sysselsatte møter behov for å erstatte de som går av med pensjon.

I antall er det helse- og sosialtjenester og industri, bergverksdrift og utvinning (olje og gass) som skal erstatte flest lønnstakere de neste 7 årene. I begge næringene skal over 4 400 lønnstakere byttes ut i løpet av de neste 7 årene. At andelen som skal gå av med pensjon ikke er skremmende høy for disse næringene, får liten betydning dersom det ikke er nok kompetanse i markedet til å skifte disse lønnstakerne ut.

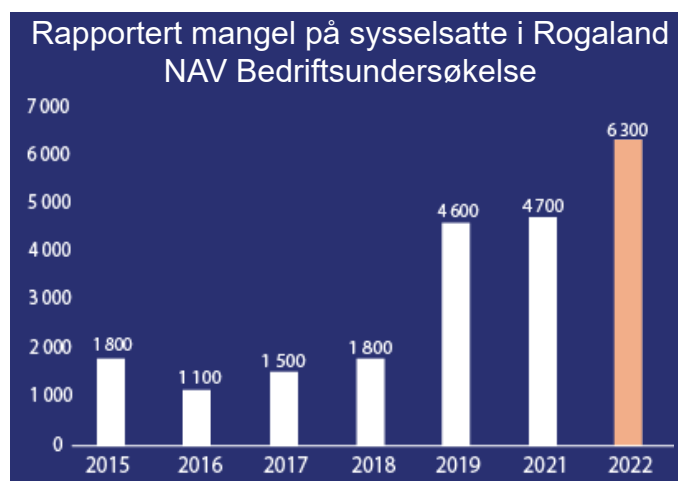
Andel og antall lønnstakere over 60 år etter yrkesgruppe

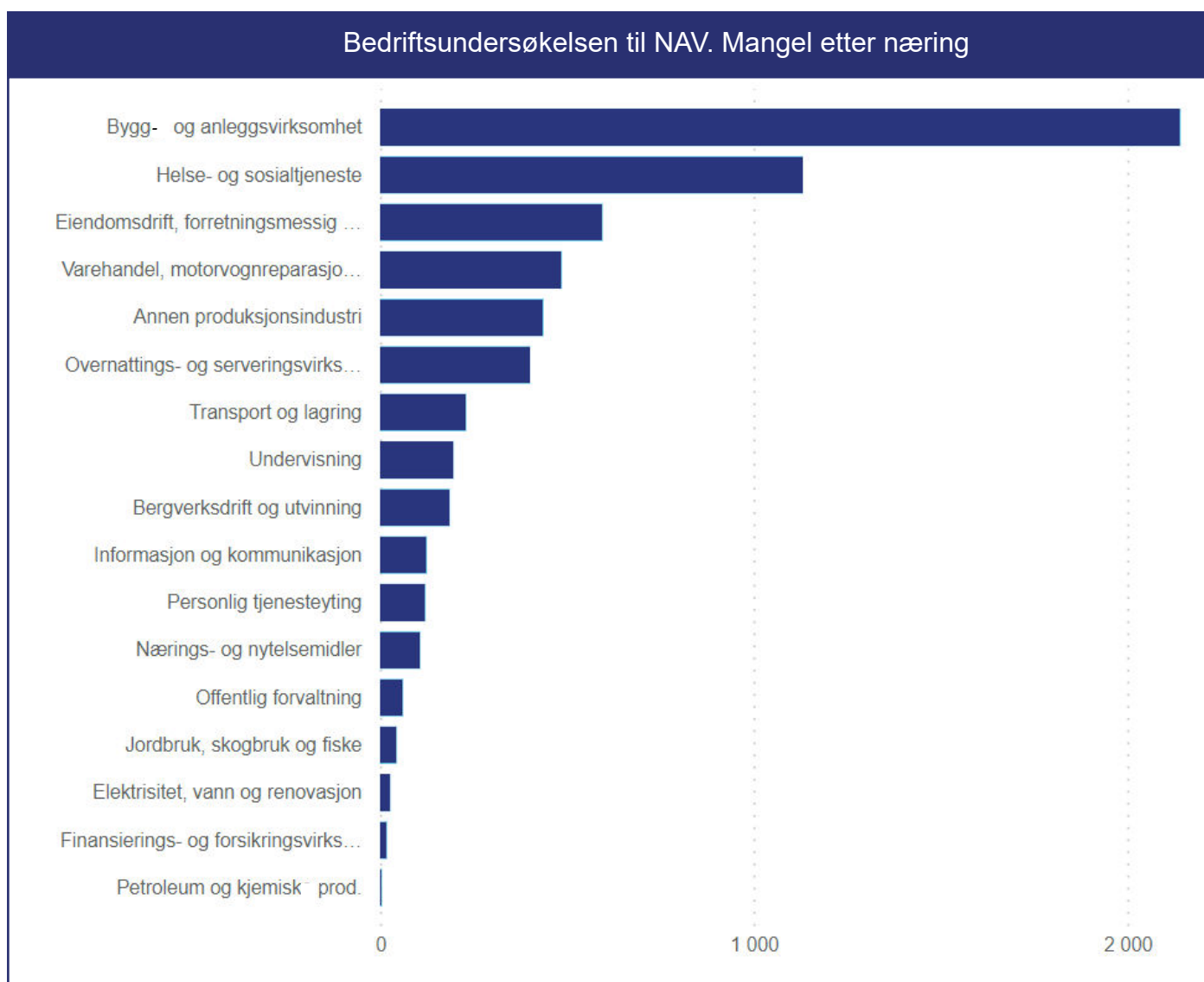
Mangel på kompetanse

Veksten i antall lønnstakere sier oss ikke nok om arbeidsmarkedets tilstand. I enkelte tilfeller kan ikke en næring eller yrkesgruppe vokse i tråd med potensialet, fordi tilbudet av arbeidskraft er svakere enn etterspørsel. En måte av avdekke dette på er å studere resultatene fra NAV sin bedriftsundersøkelse. Oversikten viser mangel på antall ansatte som følge av mislykket forsøk på rekruttering de siste 3 måneder. I figuren til høyre ser vi en oversikt fra mars 2015 - mars 2022. Mangel på arbeidskraft i Rogaland har vært på et relativt høyt nivå etter oljekrisen, men utfordringene er høyest i 2022.

I figuren under ser vi hvordan resultatene fra undersøkelsen fordeler seg over næringene. Tallene er fra den siste gjennomført undersøkelsen i mars 2022. Bygg- og anleggsvirksomhet er den næringen med desidert størst rekrutteringsutfordringer, etterfulgt av helse- og sosialtjenester.

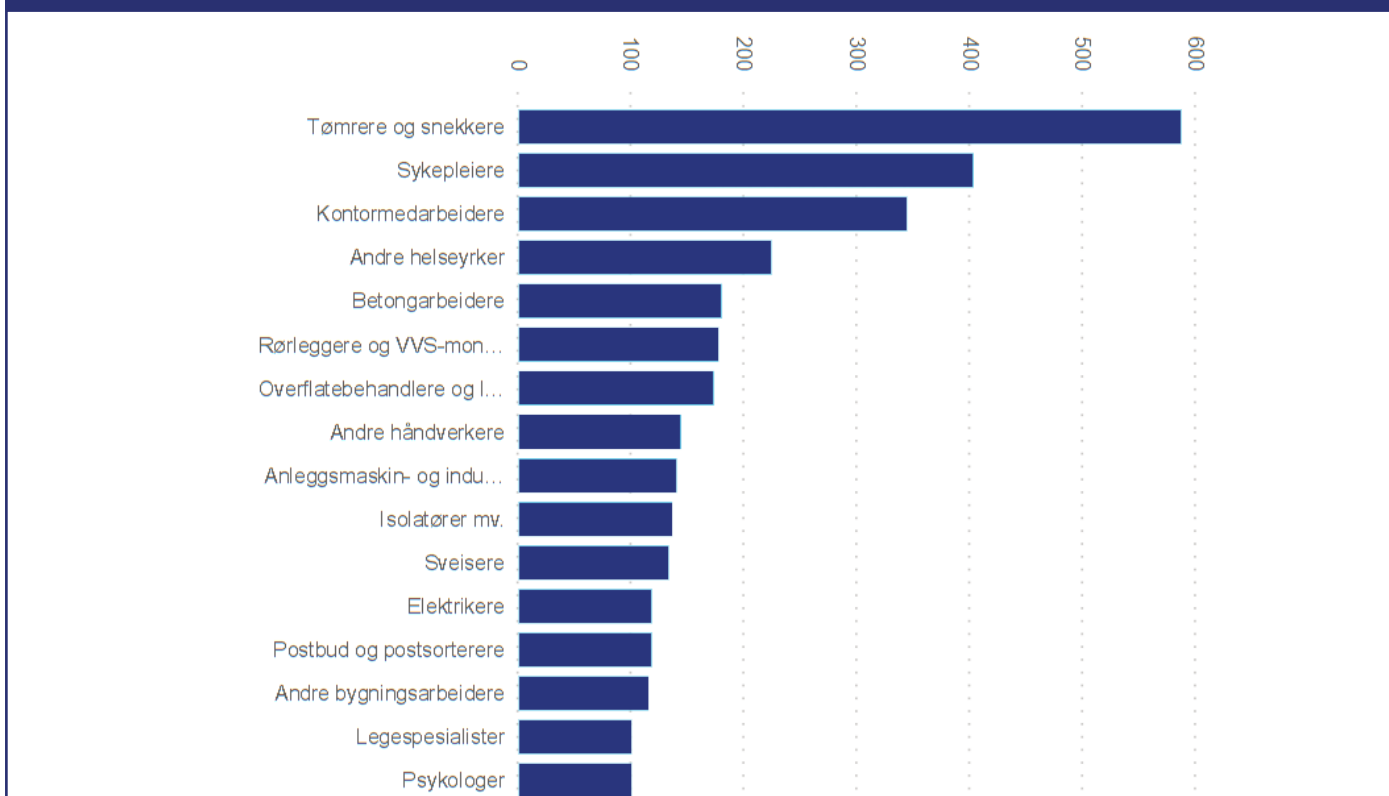
Overnattings- og serveringsvirksomheter har også rapportert om utfordringer med å rekruttere, men her må vi ha i mente at mars 2022 var preget av oppbygging etter pandemien, der vi så at mange av de som ble permittert fra yrker i denne næringen ikke vendte tilbake når samfunnet åpnet igjen.

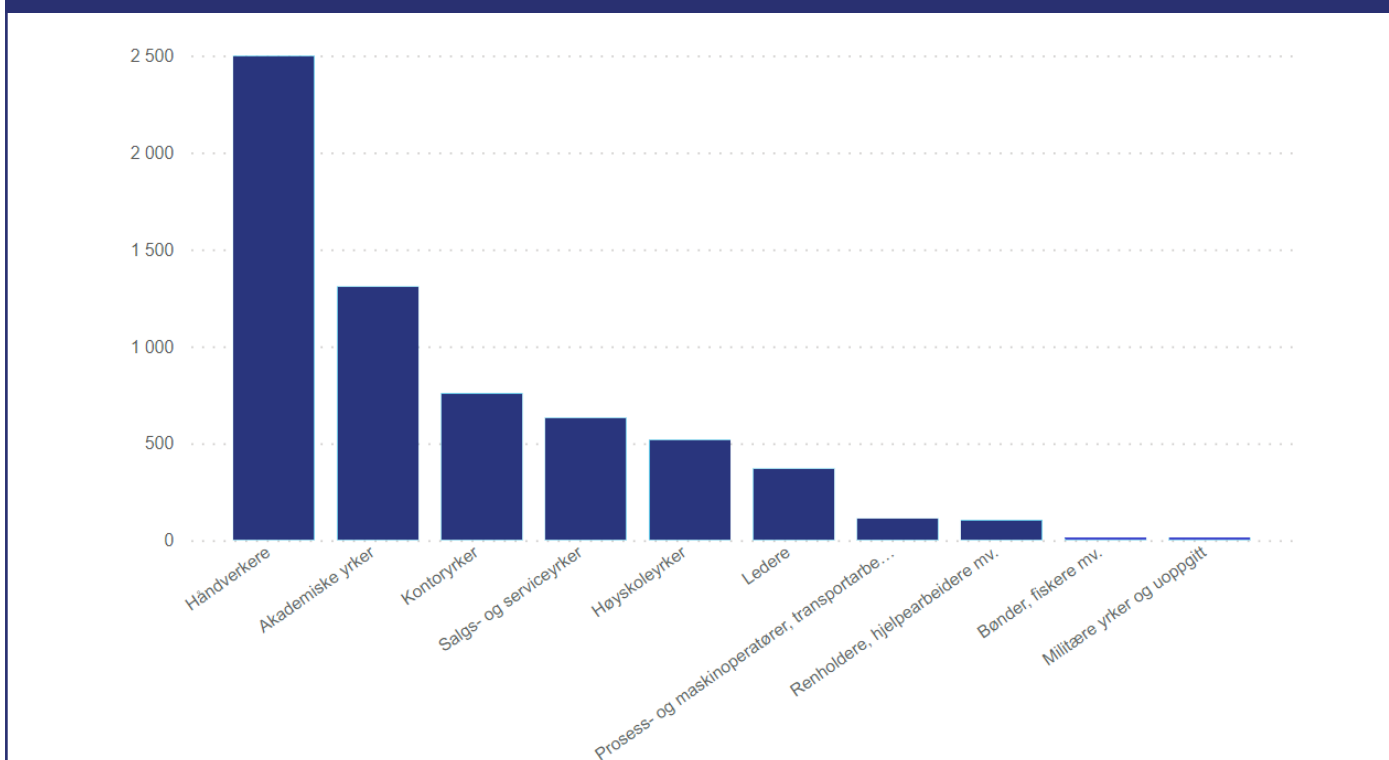
Vi kan også bryte undersøkelsen ned på yrker. Figurene viser at driveren bak den store mangelen i bygg- og anleggsbransjen er mangel på håndverkere, og spesielt tømrere og snekkere. Det samme er tilfellet for akademiske yrker, der rundt 400 av de ca. 1 300 som mangler er sykepleiere.

Vi noterer oss at det er rapportert om mangel på kontormedarbeidere. Kontoryrker er en yrkesgruppe som har vokst svært lite de siste 7 årene. Kontorarbeid er heller ikke blant yrkene med lavest ledighet. Dette kan være en indikasjon på mismatch mellom tilbud og etterspørsel av kompetanse innenfor yrkesgruppen.

Bedriftsundersøkelsen til NAV. Mangel etter yrke

Bedriftsundersøkelsen til NAV. Mangel etter yrkesgruppe

NHO gjennomfører også en årlig undersøkelse, men i tolkingen av disse resultatene må vi være bevisst på at de som svarer ikke representerer snittet for næringslivet som helhet. NHO dekker blant annet bare privat sektor, og er overrepresentert med noen næringer. Det er likevel nyttig å se hvordan medlemsmassen vurderer sitt kompetansebehov fremover.

Resultatene for Rogaland i 2021-undersøkelsen viser at 65 % har behov for arbeidskraft med yrkesfaglig utdanning, vi merker oss også at hele 18 % melder om at de kommer til å trenge arbeidskraft som ikke har mer enn grunnskole.

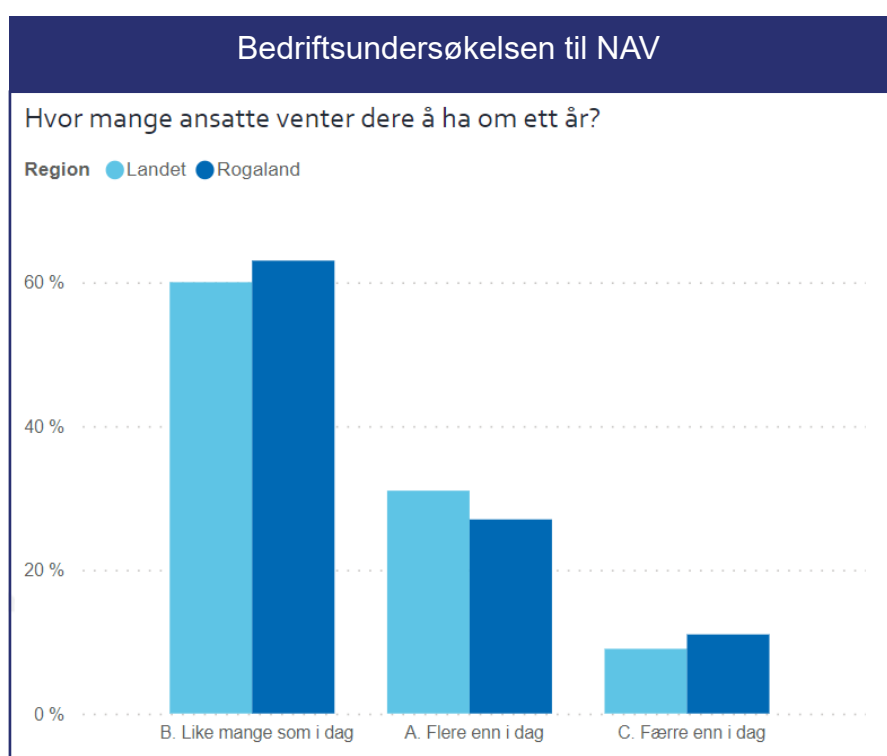
Forventninger

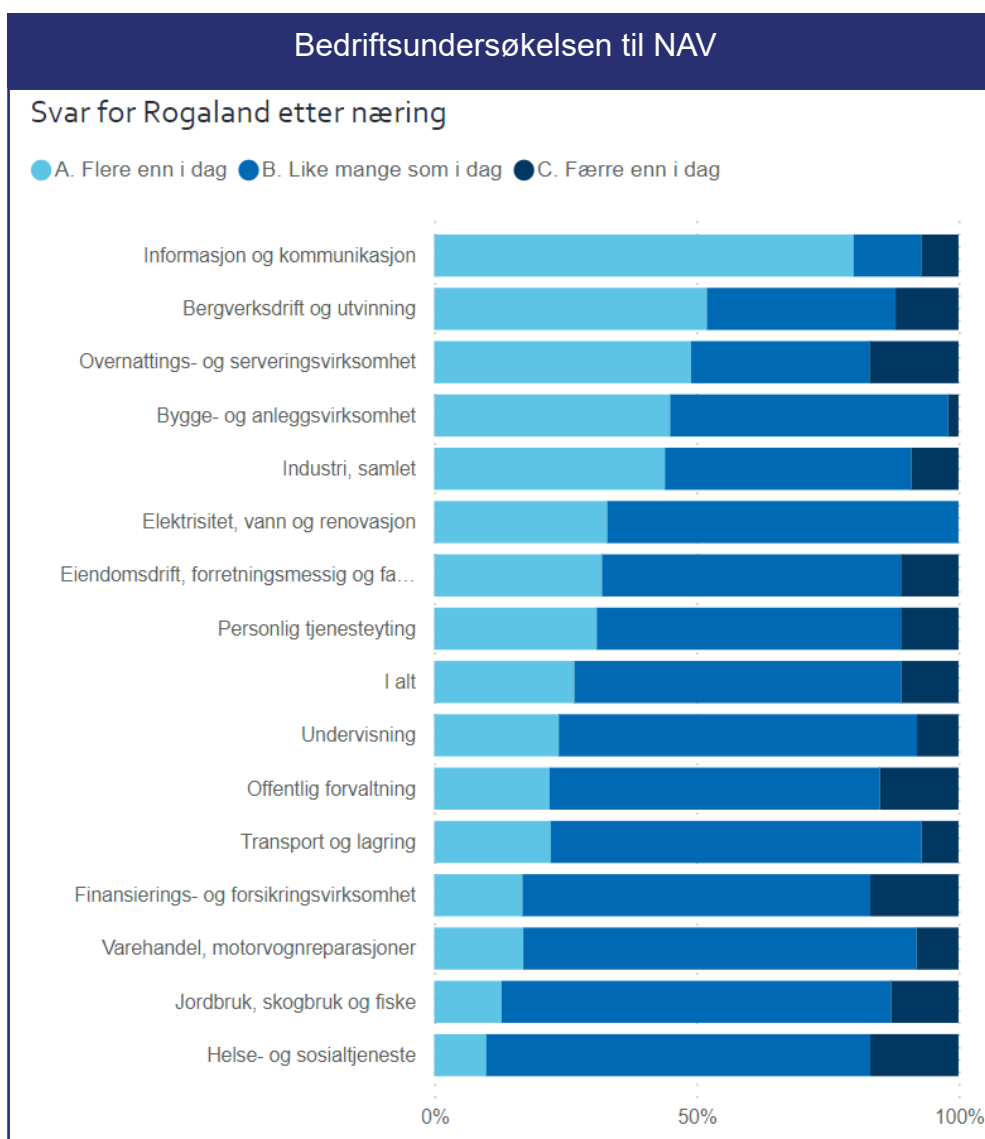
NAV sin bedriftsundersøkelse stiller også en del spørsmål knyttet til forventninger for det kommende året.

Forventningene fremover er positive. Det er flere som svarer at de forventer å være flere enn færre ett år frem i tid, sammenlignet med i dag.

Størst positivitet er det innenfor informasjon og kommunikasjon, bergverksdrift og utvinning og overnattings- og serveringsvirksomheter.

Vi noterer oss også at bygg- og anleggsvirksomheter har en svært lav andel som svarer at de forventer å være færre enn i dag ett år frem i tid.

Rekvalifisering og omstilling til nye næringer

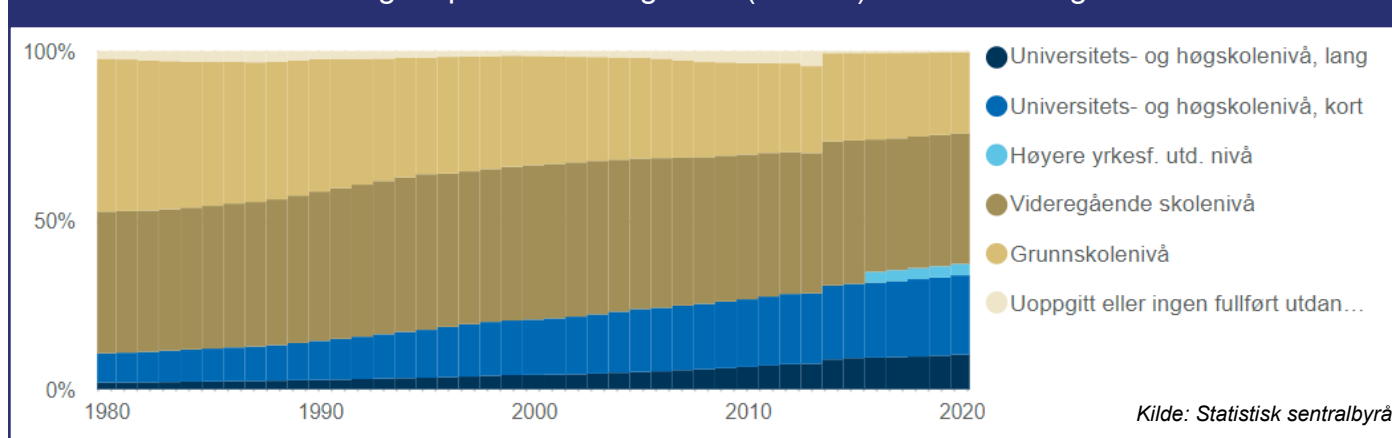
I dette kapitlet skal vi se på statistikk som kan belyse forutsetningene til å ha god omstillingsevne. Utdanningsnivå og deltakelse i etter- og videreutdanning er de mest konkrete indikatorene vi har.

Næring og utdanningsnivå

Andelen i befolkningen med høyere utdanning har økt år for år fra helt tilbake til starten på 80-tallet. Statistikk for andelen med høyere yrkesfaglig utdanning (HYU) kom dessverre ikke inn i registrert til SSB før i 2016.

Før dette var HYU del av statistikken for videregående som høyeste fullførte utdanning. Samtidig som utdanningsnivået i befolkningen har gått opp, har andelen kvinner med høyere utdanning vokst mest, og passerte andelen menn med høyere utdanning helt tilbake i 1999.

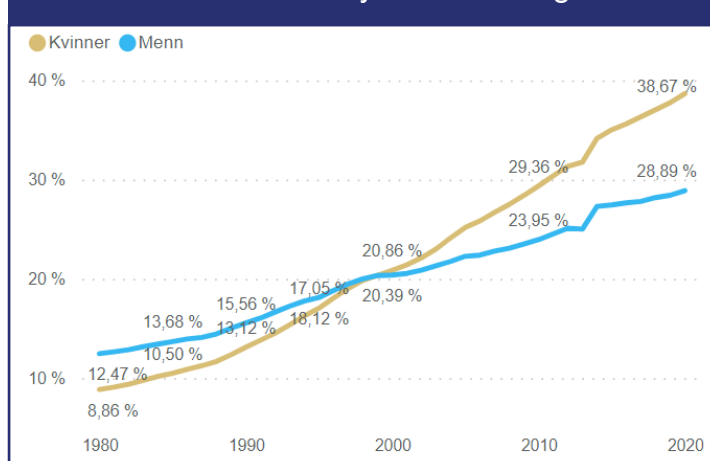
Fordeling av personer i Rogaland (16 år +) over utdanningsnivå

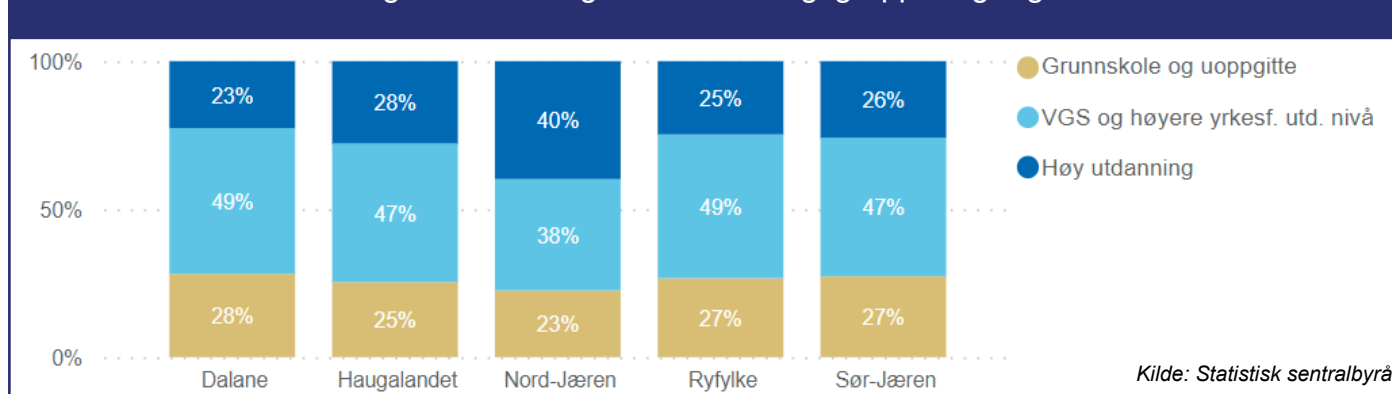
Det er noen regionale forskjeller i utdanningsnivå. Spesielt ser vi at andelen med høyere utdanning er markant høyere i Nord-Jæren. Dalane er den regionen som har høyest andel med grunnskole som høyeste fullførte utdanningsnivå, eller ukjent utdanningsnivå. Kjønnsforskjellene er minst i Nord-Jæren og størst i Dalane.

For å studere utdanningsnivå og kjønn, bruk det digitale kunnskapsgrunnlaget og trykk på søylen til regionen du ønsker å studere under kapitlet "Utdanning".

Andel med høyere utdanning

Fordeling av befolkning over utdanningsgrupper og regioner

Næringene som har høyest andel sysselsatte med lav eller ukjent utdanning, er jordbruk, skogbruk og fiske, overnattings- og serveringsvirksomhet, transport og lagring, og varehandel, reparasjon av motorvogner m.m. Industri, bergverksdrift og utvinning (som er dominert av næringen olje og gass) har en lav andel med lav utdanning sammenlignet med mange av de andre næringene. Men denne næringen er stor, så antall individer med lav utdanning som skal omstille seg fra denne næringen er likevel ikke ubetydelig.

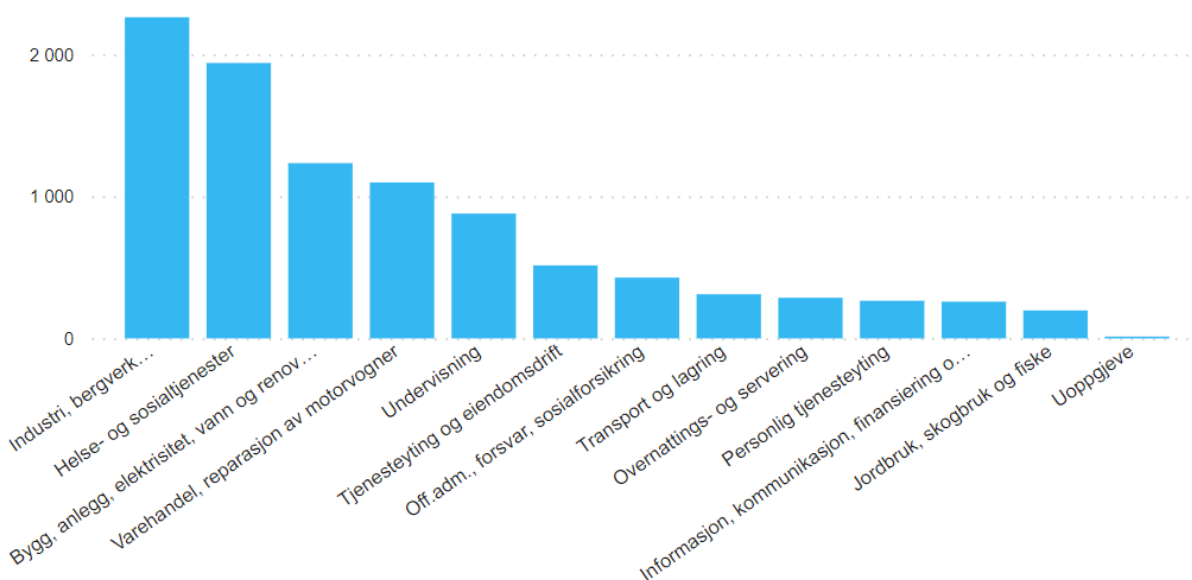

Dalane, 2022

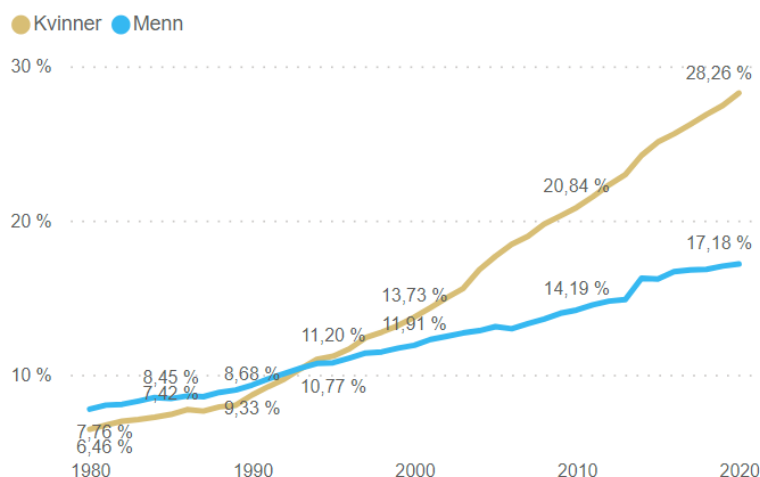
I Dalane er Industri, bergverksdrift og utvinning (olje og gass) den største næringen i antall lønnstakere, etterfulgt av Helse- og sosialtjenester. Det samsvarer med tallene for fylket som helhet. Dalane skiller seg ut med å ha bygg, anlegg mm. som den tredje største næringen. Det er den femte største næringen i fylket.

Dalane har også en høyere andel lønnstakere med grunnskole som høyeste fullførte utdanning, og en litt høyere andel med VGS eller fagskole. Andelen lønnstakere over 61 år er noe høyere enn for fylket som helhet. Det er store forskjeller i utdanningsnivå mellom kvinner og menn i regionen. Rundt 28 % av kvinner og 17 % av menn har høyere utdanning.

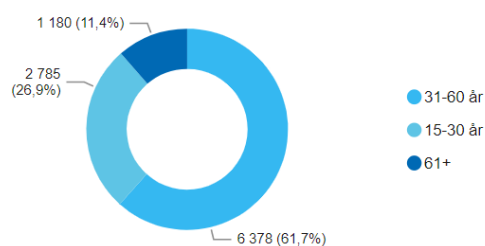
Fordeling av yrkesaktive etter næring

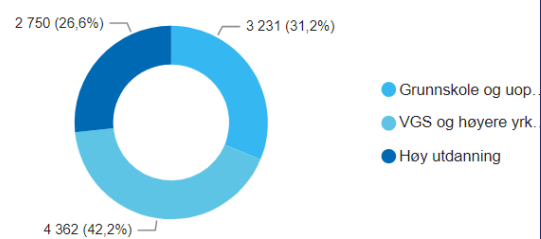
Andel med høyere utdanning

Fordeling over aldersgrupper

Fordeling over utdanningsnivå

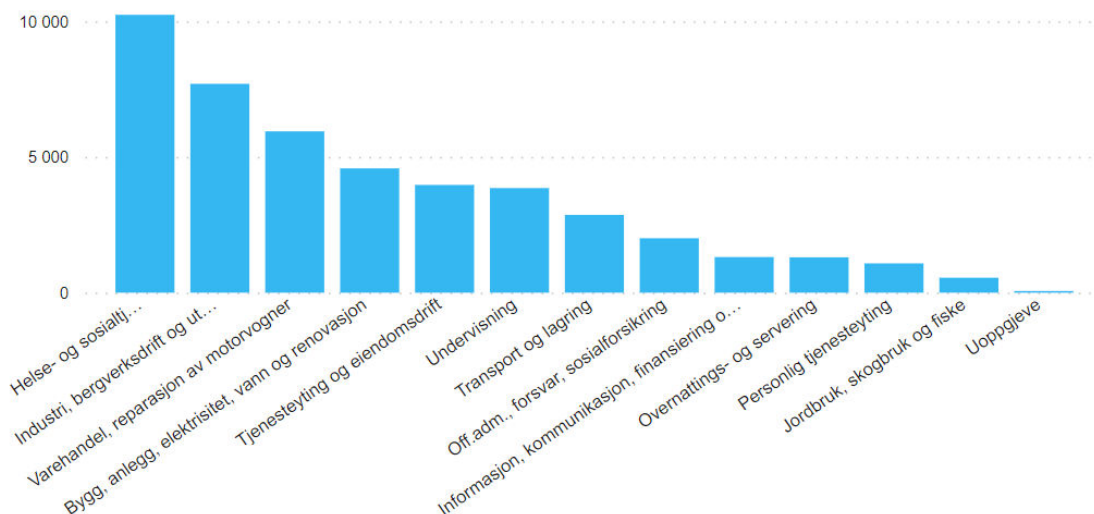
Kilde: Spesialbestilt data, Statistisk sentralbyrå

Haugalandet, 2022

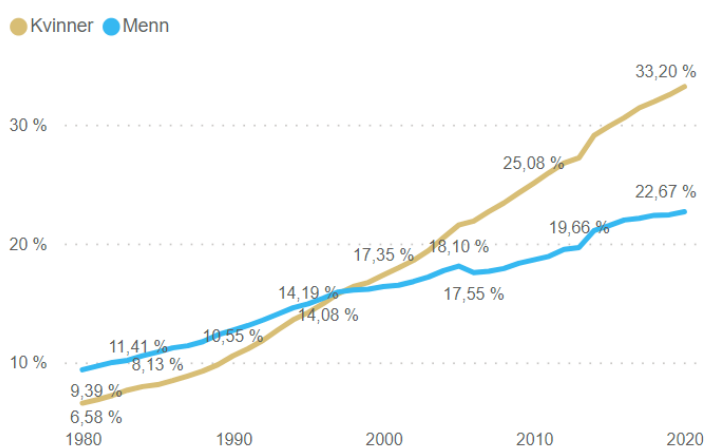
Haugalandet har helse- og sosialtjenester som største næring, ellers er alderssammensetning og sammensetning av utdanningsnivå relativt lik som for fylket som helhet.

Også i Haugalandet er det stor forskjell mellom kvinner og menn. 23 % av menn og 33 % av kvinner har høyere utdanning.

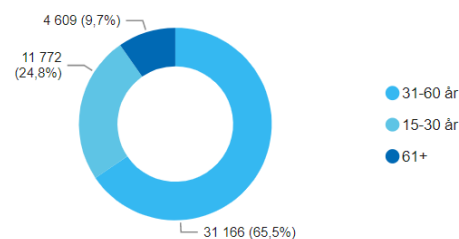
Fordeling av yrkesaktive etter næring

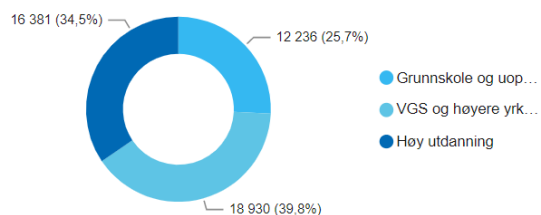
Andel med høyere utdanning

Fordeling over aldersgrupper

Fordeling over utdanningsnivå

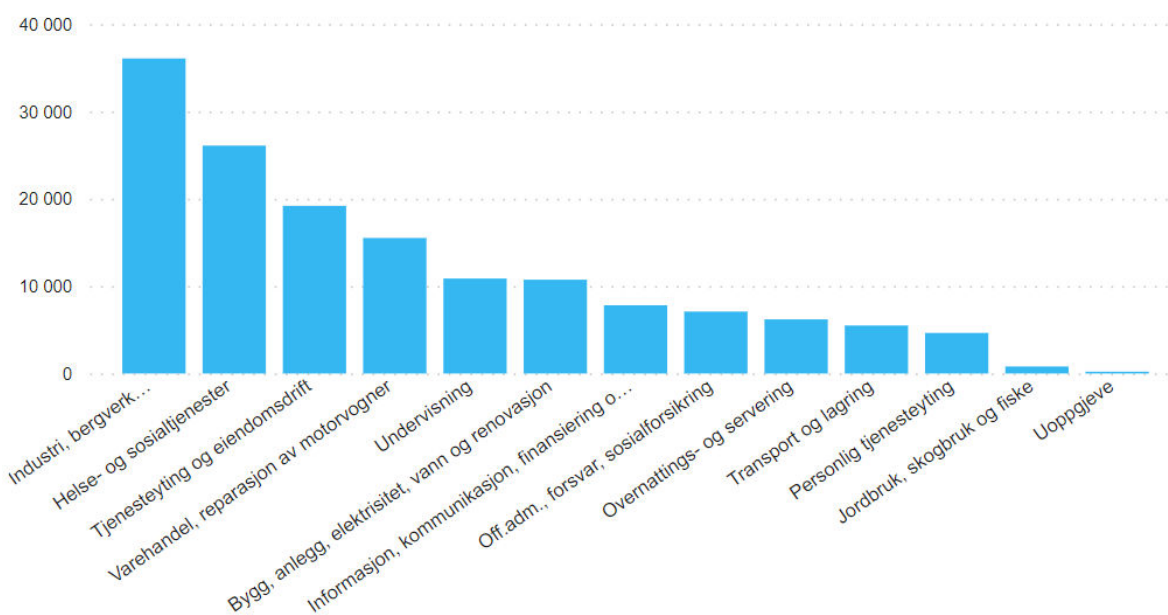
Kilde: Spesialbestilt data, Statistisk sentralbyrå

Nord-Jæren, 2022

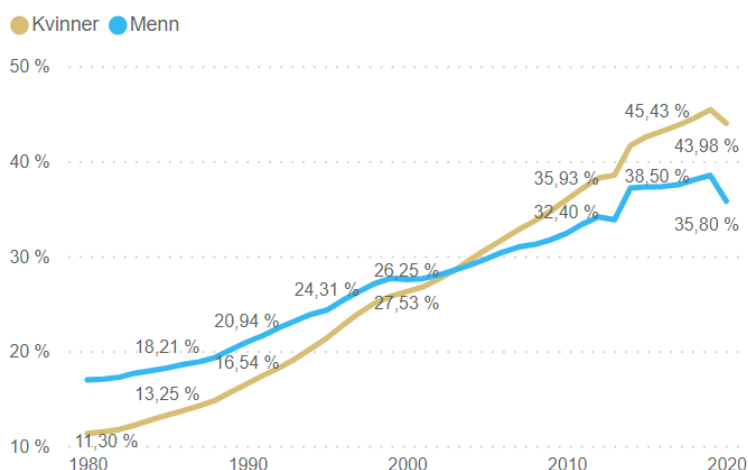
I Nord-Jæren er off.administasjon m.m. en mindre næring enn i de øvrige regionene, og andelen med høyere utdanning større. Nord-Jæren er den regionen som har minst kjønnsforskjeller.

Droppet i utdanningsnivå i 2020 skyldes regionreformen der flere kommuner ble slått sammen. Endringer på grunnkrets-nivå kan ikke justeres for her.

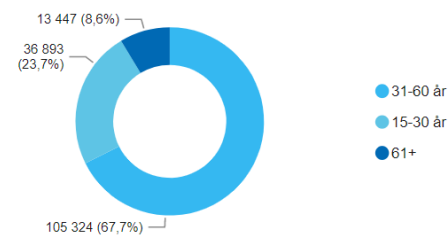
Fordeling av yrkesaktive etter næring

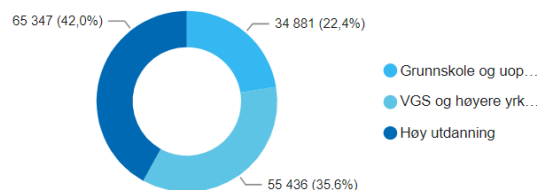
Andel med høyere utdanning

Fordeling over aldersgrupper

Fordeling over utdanningsnivå

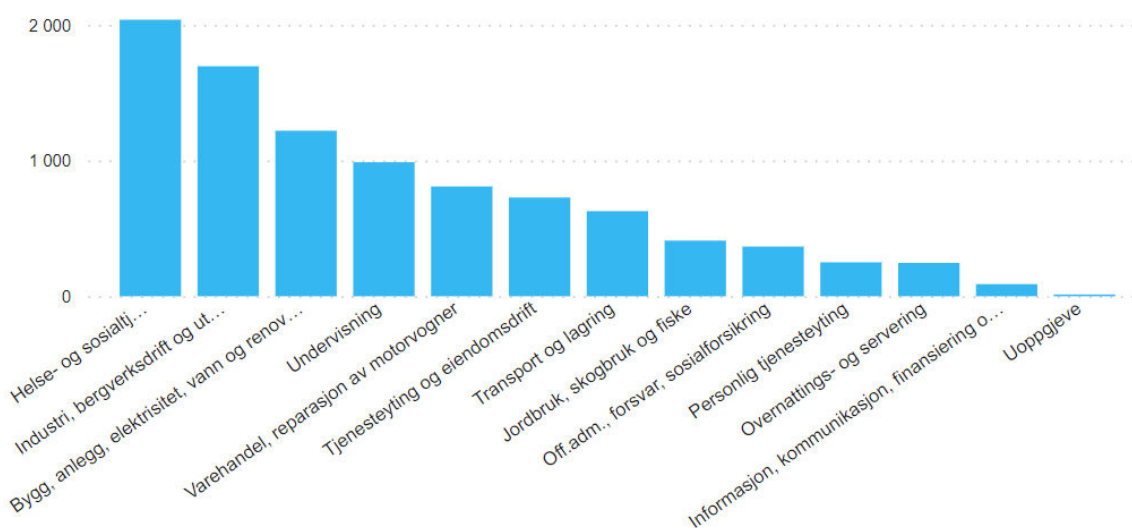
Kilde: Spesialbestilt data, Statistisk sentralbyrå

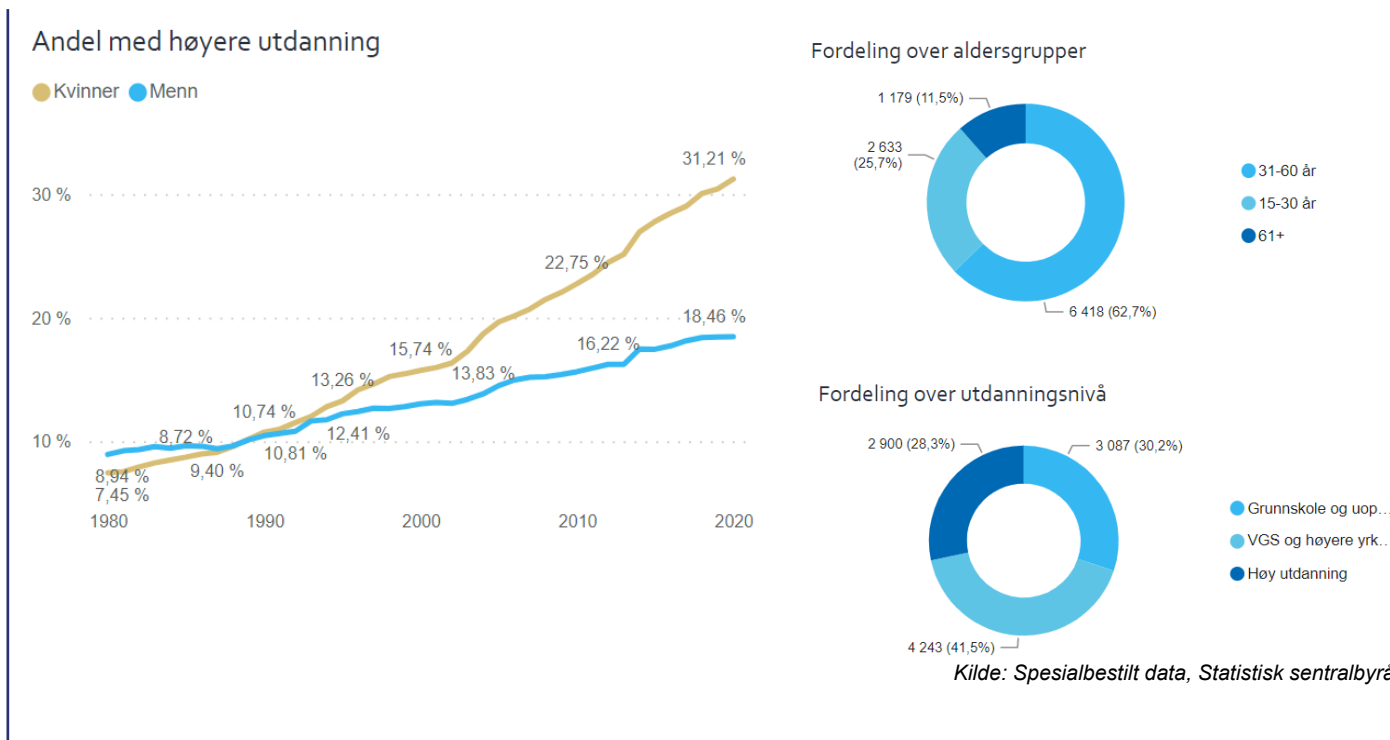
Ryfylke, 2022

Ryfylke har også helse- og sosialtjenester som største næring. Undervisning er den fjerde største næringen i regionene, og jordbruk, skogbruk og fiske sysselsetter en større del enn i de andre regionene.

Det er en litt høyere andel av lønnstakerne som er i aldersgruppen 61+. 31 % av kvinner og 18 % for menn har høyere utdanning.

Fordeling av yrkesaktive etter næring

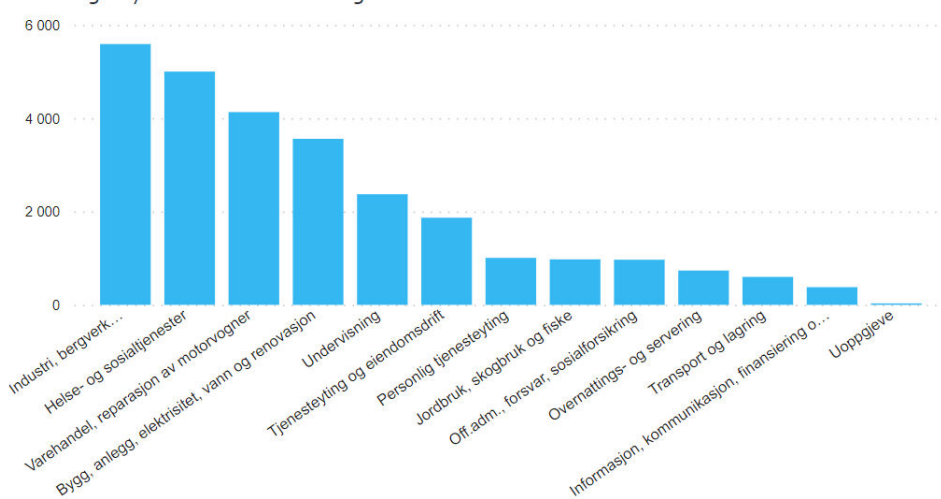

Sør-Jæren, 2022

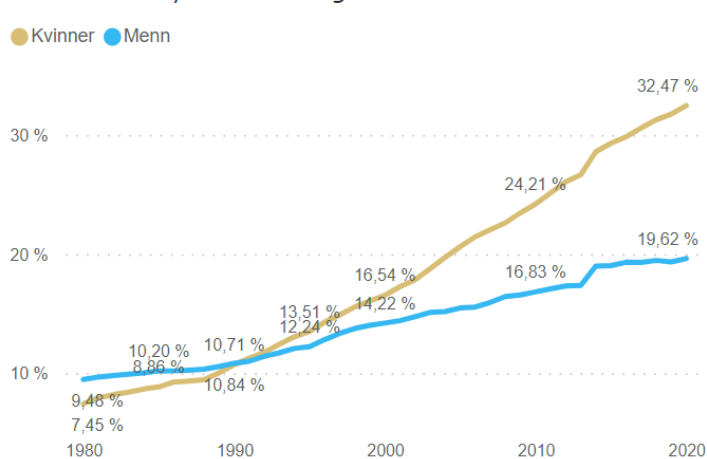
Sør-Jæren har i likhet med Ryfylke flere lønnstakere i næringen jordbruk, skogbruk og fiske, og færre lønnstakere i informasjon, kommunikasjon m.m.

Tjenesteyting og eiendomsdrift er også markant mindre. Andelen med høyere utdanning er vesentlig lavere enn for fylket, og andelen lønnstakere mellom 15 og 30 år er høyere enn i fylket. Også her ser vi markante kjønnsforskjeller i andelen med høyere utdanning.

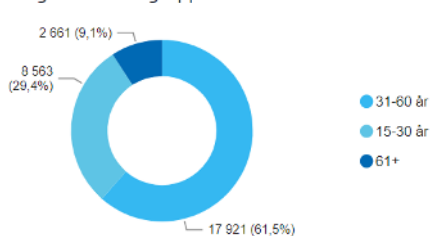
Fordeling av yrkesaktive etter næring

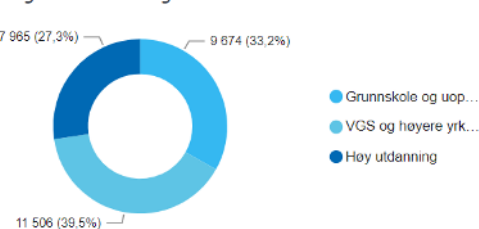
Andel med høyere utdanning

Fordeling over aldersgrupper

Fordeling over utdanningsnivå

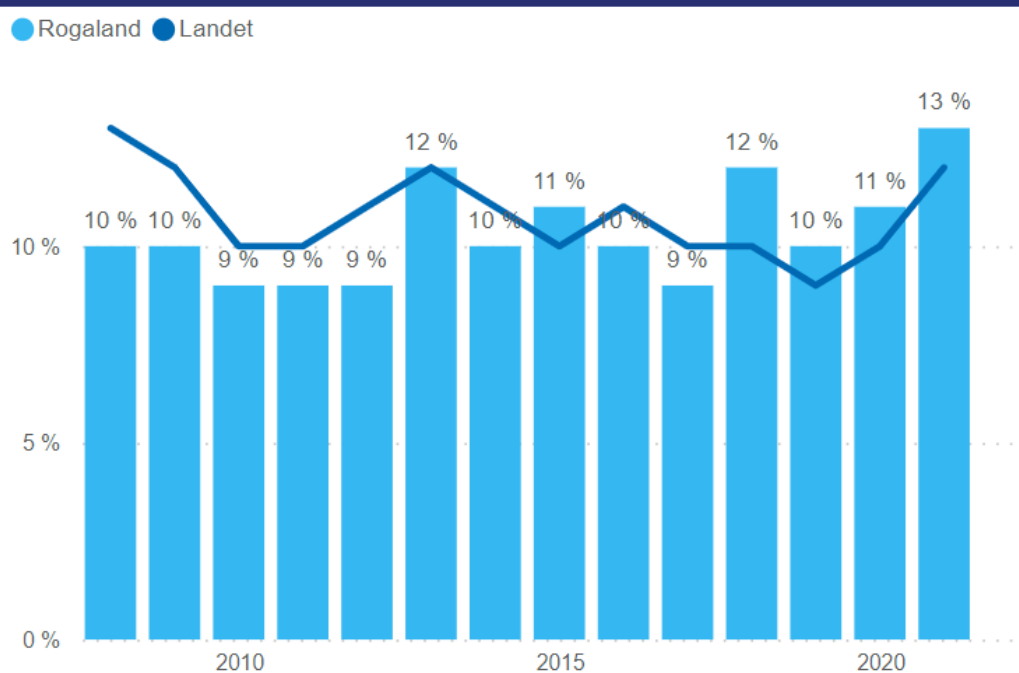
Kilde: Spesialbestilt data, Statistisk sentralbyrå

Etter- og videreutdanning

Etter- og videreutdanning er viktig for evnen til omstilling. Fra andre undersøkelser vet vi at etter- og videreutdanning ikke har sett spesielt mye vekst de senere årene. Det kan se ut som om antall sysselsatte som tok formell utdanning gikk opp under pandemien, men tallene svinger fra år til år. Det vil derfor ta noen år til før vi kan konstatere en positiv trend. Rogaland har hatt en svakt positiv utvikling i andelen som tar formell utdanning samtidig som de er sysselsatt. På landsbasis har trenden vært svakt negativ siden 2014.

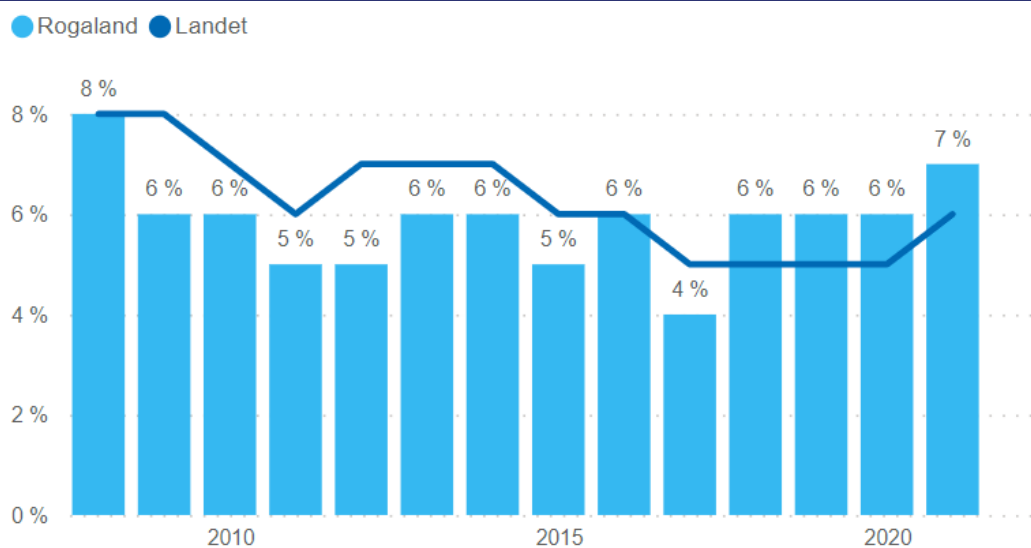
Både tallene for Rogaland og landet gjør et hopp i pandemien. Om trenden vedvarer gjenstår å se. SSBs undersøkelser viser at de som tar etter- og videreutdanning ofte har høyere utdanning fra før. En kan derfor stille spørsmål ved om etter- og videreutdanning treffer de som har mest behov for kompetanseheving.

Andel sysselsatte som tok formell utdanning (uten studenter)

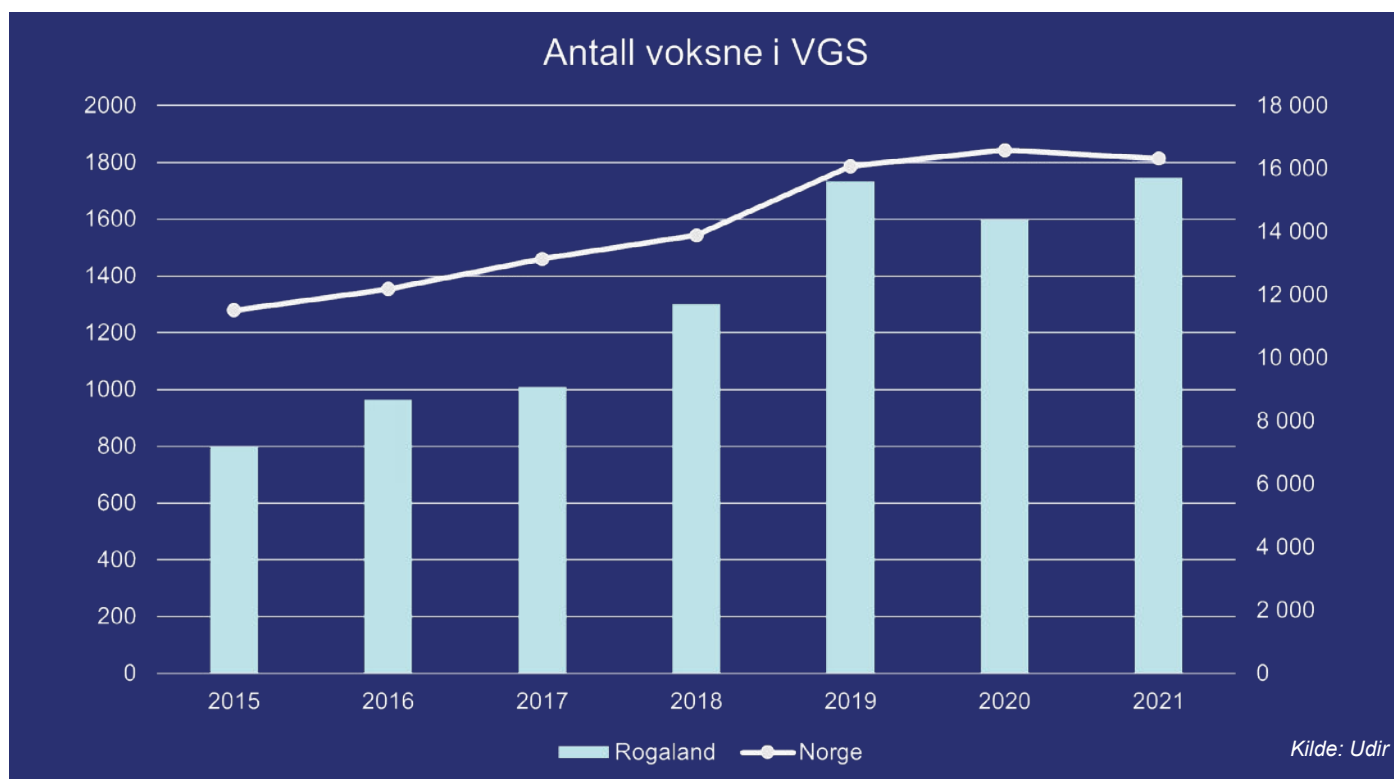
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Andel sysselsatte som tok formell videreutdanning (uten studenter)

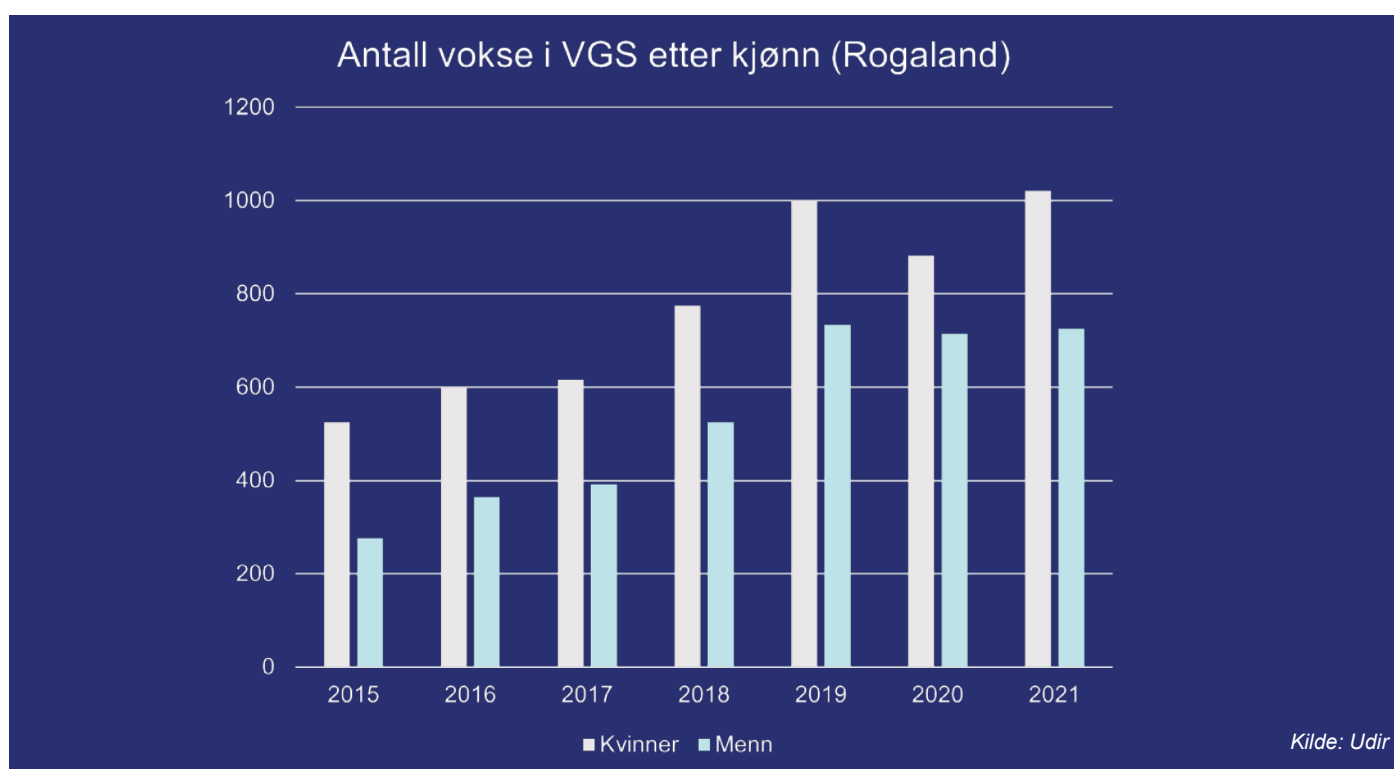

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utvikling i antall voksne i videregående skole er viktig av to grunner. På lang sikt er det ventet nedgang i etterspørselen etter de som kun har grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Det er også viktig at de som jobber i et yrke de ikke formelt har utdanningen til å jobbe i (mangler fagbrev) får formalisert kompetansen sin. Over perioden 2015 til 2021 er det blitt flere som tar VGS i voksen alder (25 +). Utdanningsdirektoratet peker på korona som mulig årsak til den observerte nedgangen på landsbasis i 2021, men for Rogaland var vi i 2021 tilbake på 2019 nivået.

Det er flere kvinner enn menn som går på VGS i voksen alder (+ 25). Dette gjelder både yrkesfag og studiespesialiserende. En av årsakene til dette kan være at en stor andel av elevene går på helse- og oppvekstfag. Hvis man er på antall, har veksten i antall menn i VGS vært merkbar. Det er nesten 3 ganger så mange menn i VGS i 2021 sammenlignet med 2015.

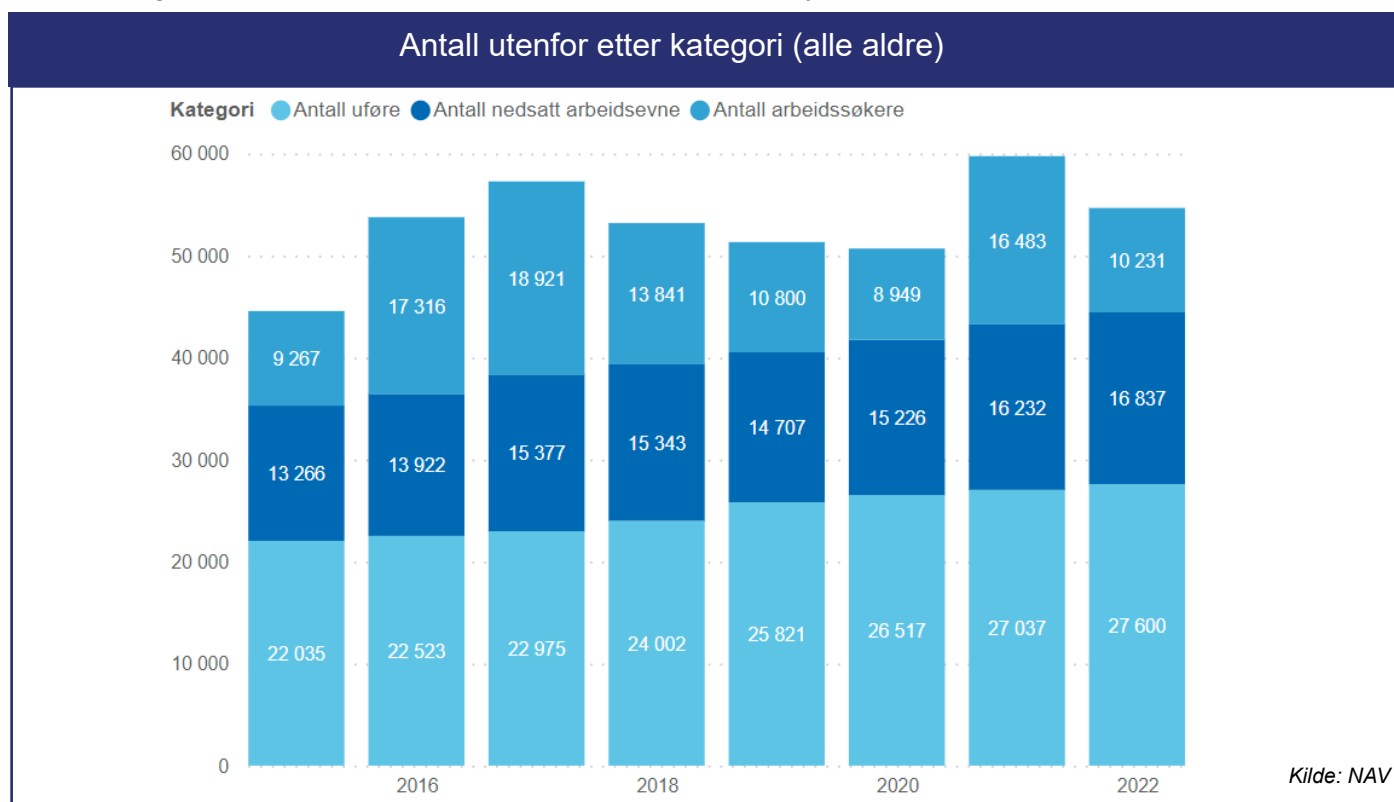

Utenforskap og manglende forutsetninger

I dette kapittelet skal vi se på statistikk som forteller oss noe om hvem som står utenfor arbeidsmarkedet, og hvordan utviklingen i utenforskapet har vært de siste årene.

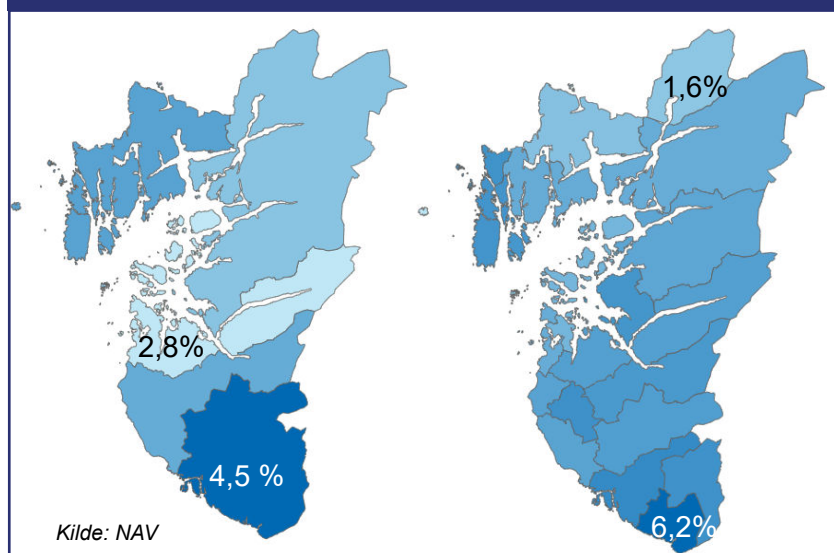
Vi kan gå dypere ned i materien og se på ulike kategorier av utenforskap. Dette er tall fra NAV sitt register, så det inkluderer ikke de som er «utenfor systemet», ofte kalt NEET. (Not in Education, Employment or Training). Søylediagrammet viser likevel en viktig sammenheng. Selv om antallet uføre og antallet med nedsatt arbeidsevne har en svak økning over perioden, er det samlede utenforskapet svært avhengig av utvikling i arbeidsledigheten.

I 2021 var det samlede utenforskapet på det høyeste over denne perioden. Når vi nærmer oss slutten av året kan vi anta at vi har tatt en stort jafs av toppen av denne søylen ved at mange som har vært ledig som følge av pandemien er kommet seg ut i arbeid igjen. En del av økningen av i antall uføre kan også forklares med at flere blir født med funksjonsnedsettende diagnoser. Overlevelsesraten til en del diagnoser er også høyere enn før.

Det er til dels store forskjeller mellom kommunene i fylket når vi ser på unge uføre. Når vi slår sammen kommunene til regione, utjevner bildet seg en god del, men det er likevel snakk om signifikante nivåforskjeller. Vi må imidlertid ta hensyn til at det er snakk om relativt få individer, spesielt på kommunenivå.

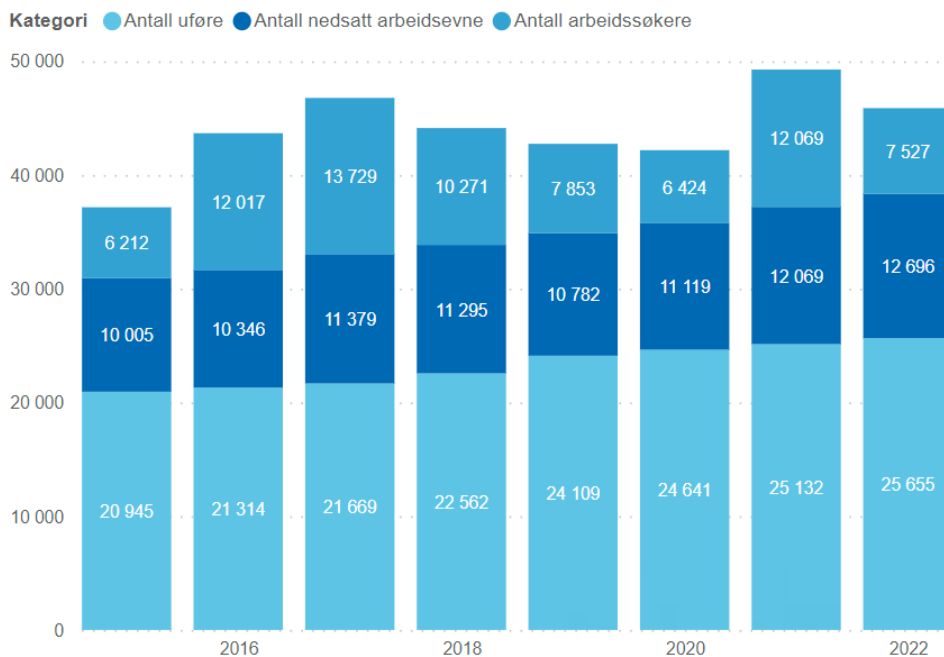
Andel uføre under 30 år (av befolkning 19-29 år)

Når vi skiller utenforskapet på aldergruppene under 30 og over 30, ser vi at utenforskapet blant unge i stor grad domineres av arbeidsledighet.

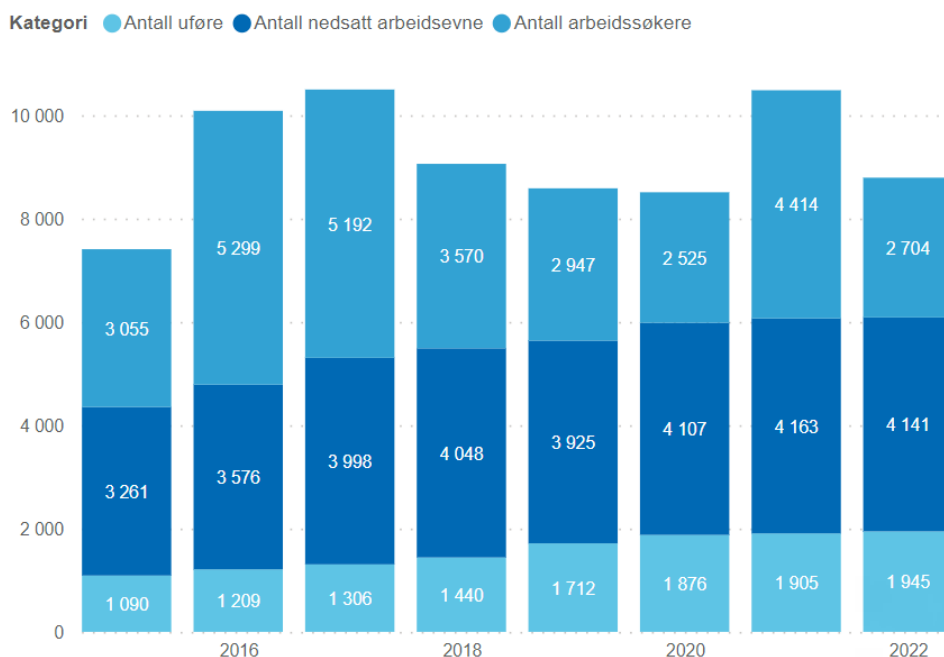
Utviklingen i antall uføre har vært tilnærmet uendret de siste 3 årene, så det finnes ingen konkrete bevis for at vi har et økende problem med varig utenforskap.

Antall utenfor etter kategori (30 år og over)

Kilde: NAV

Antall utenfor etter kategori (under 30 år)

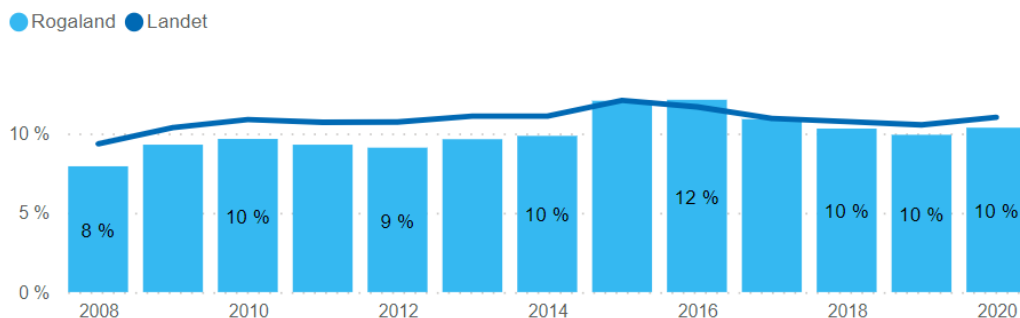

Kilde: NAV

Utenforskap man defineres på flere måter. En måte er å se på de i arbeidsfør alder, og se på de som ikke er i arbeid eller i utdanning. SSBs tall for andelen unge utenfor arbeid og utdanning viser en svak økning over tidsperioden 2008 til 2020. Trenden er svært svak, og de siste årene har Rogaland likevel ligget under snittet for landet.

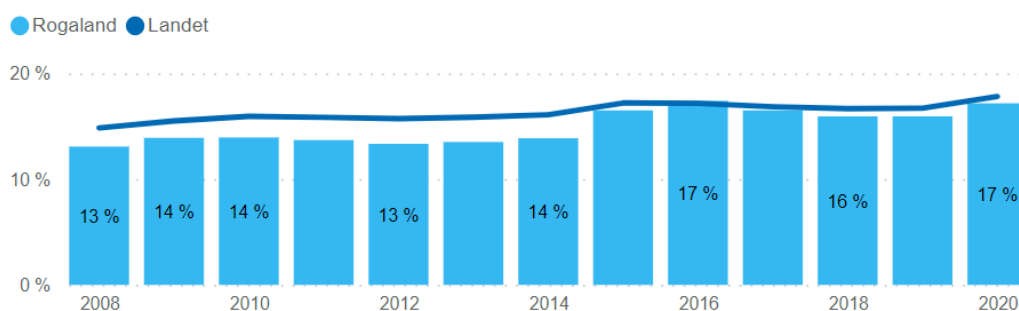
For aldersgruppen 30-61 år er utviklingen økende, både for Rogaland og landet. Det er interne forskjeller i fylket. Vi har bare tall frem til 2020, men vi forventer at tallene for 2022 er lavere grunnet den ekstremt lave ledigheten.

Andel utenfor arbeid og utdanning (+ uføre) i alder 15-29 år

Kilde: Statistisk sentralbyrå

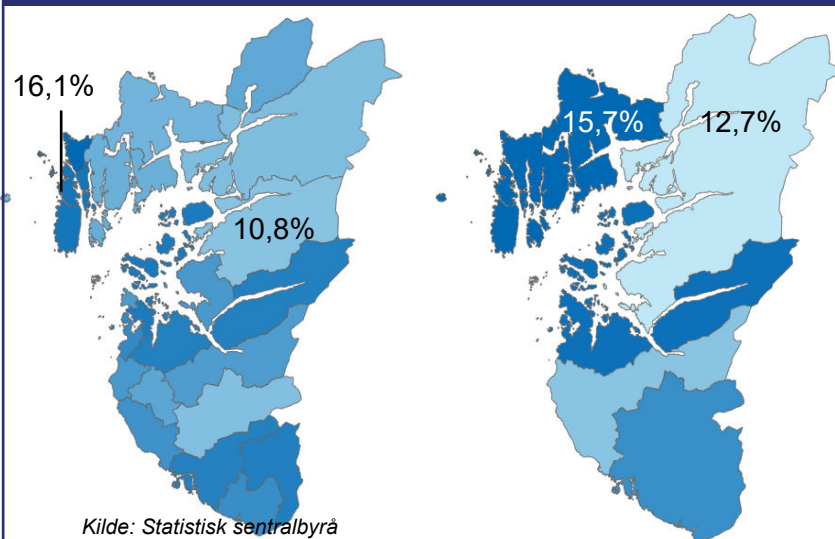
Andel utenfor arbeid og utdanning (+ uføre) i alder 30-61 år

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Forskjellene mellom kommunere og regionene kommer tydelig frem når vi se de i kart.

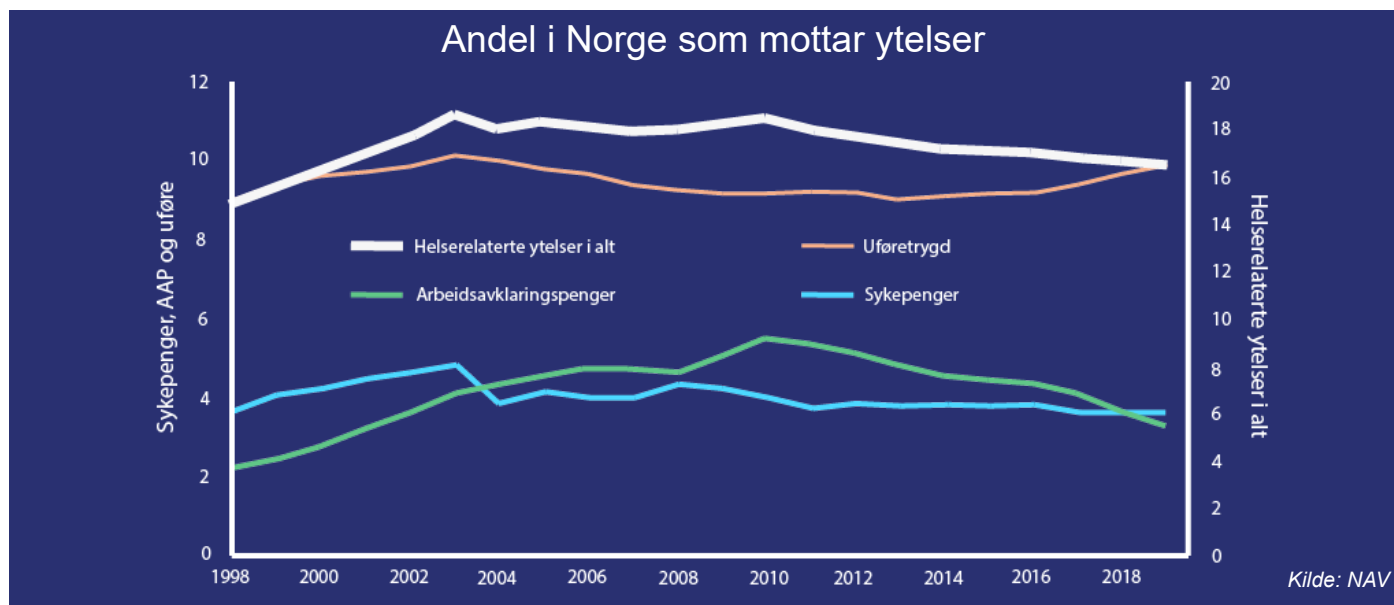
Andel utenfor arbeid og utdanning (+uføre) 15-61 år Kommune/Regionkart

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fra 2010 og frem til 2019 har det i både Norge og Rogaland vært en jevn reduksjon i andelen av befolkningen med helserelaterte ytelser. Andelen i Norge har gått ned fra 18,5 prosent i 2010 til under 17 prosent ved utgangen av 2019. Reduksjonen har vært spesielt tydelig blant delen av befolkningen over 50 år (Kann og Sutterud 2017). Selv om det totalt sett er en reduksjon i andelen med helserelaterte ytelser, ser vi en økning i andelen med uføretrygd, en reduksjon i andelen med AAP, og en stabil andel med mottakere av sykepenger.

Siden 2006 har det vært en kraftig reduksjon i andelen eldre som mottar helserelaterte ytelser. Det er hovedsakelig reduksjonen i denne gruppen som driver nedgangen i den totale andelen mottakere av slike ytelser. I forhold til demografi er det forventet klart størst befolkningsvekst i denne aldersgruppen i perioden fram mot 2035. Dersom trenden med reduserte andeler mottakere av helserelaterte ytelser blant de eldste fortsetter, vil også den totale andelen mottakere av helserelaterte ytelser i befolkningen mellom 18 og 66 reduseres.

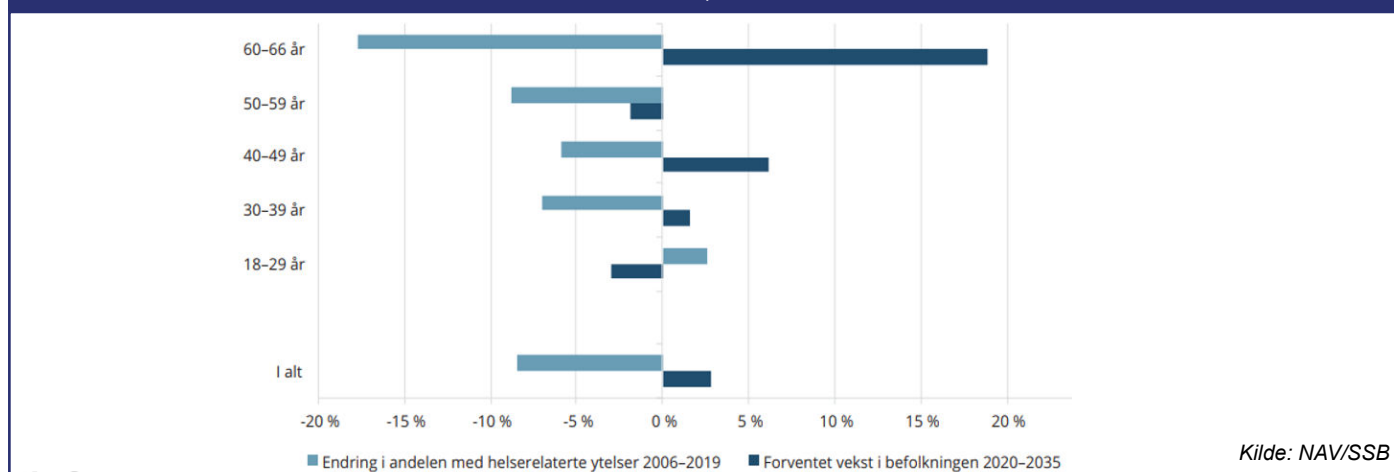

Bedringen i folkehelsen og pensjonsreformen kan forklare deler av utviklingen. Fleksibel pensjonsalder har gjort at mange har tatt ut alderspensjon tidligere enn før (Jacobsen 2014). Dermed har uføretrygd blitt mindre aktuelt for denne aldersgruppen.

For de under 30 år kan vi se enkelte tegn som kan være bekymringsverdige. Her har vi lenge observert en jevn økning i andelen som mottar helserelaterte ytelser.

Fra 2019 og frem til september 2022 har det vært en liten økning i helserelaterte ytelser. Dette skyldes i hovedsak koronakrisen. Blant annet har antall mottakere av arbeidsavklaringspenger på grunn av koronaen økt som følge av at mange brukere har gått forlenget perioden med arbeidsavklaringspenger.

Endring i andelen med helserelaterte ytelser 2005 - 2019 og forventet endring i befolkningen fra 2020 - 2035, etter alder

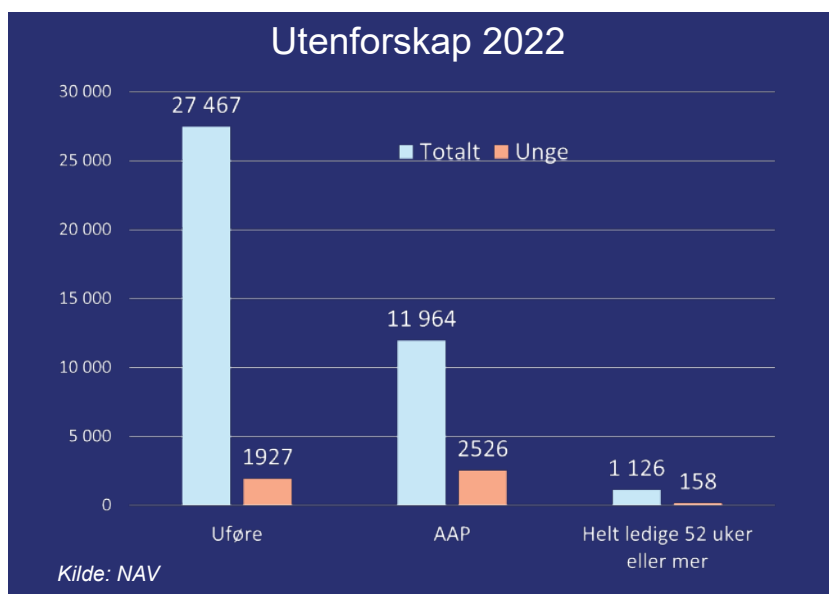

Kjennetegn på kategorier av utenforskap

I det videre skiller vi mellom tre former for utenforskap:

- Langtidsledige (52 uker eller mer)
- Mottakere av arbeidsavklaringspenger
- Mottakere av uføretrygd

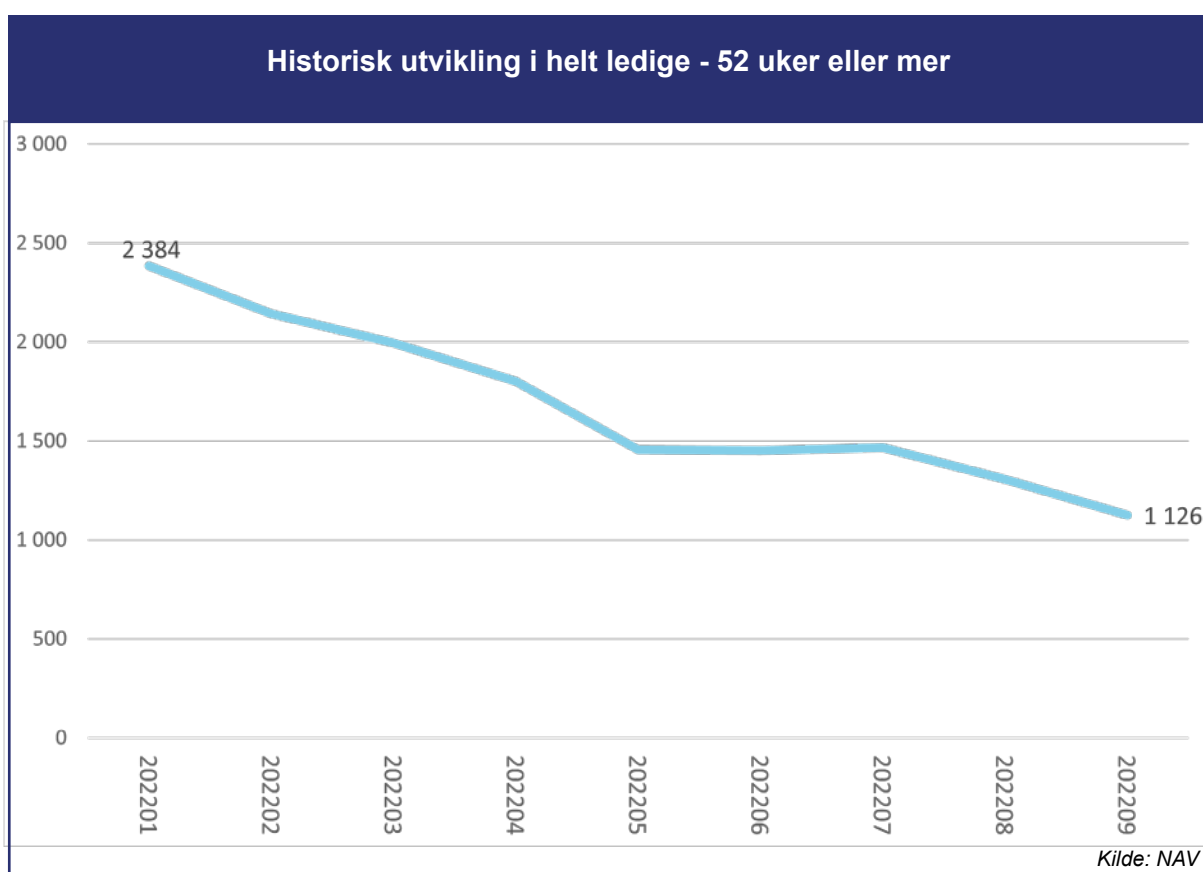
Per 2022 fordeler de seg som vist til figuren til høyre (inkluderer kun de som er registrert i NAV sine systemer).

Langtidsledige

Graden av utenforskap blant de arbeidsledige øker med arbeidssøkervarigheten. Andelen langtidsarbeidsledige i 2022 blir mindre måned for måned. I mars 2022 utgjorde andelen med helt ledige som hadde vært arbeidsledige i 26 uker eller mer 56 prosent. I september var andelen på 48 prosent.

Som figuren under viser har antall langtidsledige i 2022 sunket fra nesten 2 400 ved inngangen av året til 1 126 ved utgangen av september.

Når vi ser på grupper blant ledige finner vi blant annet at det er kjønnsforskjeller. Andelen langtidsledige er 55 % for menn og 45 % for kvinner.

Når vi ser på innvandrere, er forskjellen markant. Av alle helt ledige er 48 % innvandrere. Ser vi på de som har vært ledige i over 52 uker er tallet 54 %. Innvandrere utgjør altså over halvparten av de langtidsledige.

Utdanningsnivå kan også være en forklaringsfaktor for ledighet. 23 % av befolkningen i Rogaland har grunnskole som høyeste fullførte utdanning, 42 % har vgs/fagskole, 24 % har høyere kort, og 11 % har høyere lang. Andelen arbeidsledige av arbeidsstyrken med fullført grunnskole som høyeste fullførte utdanning er på ca. 33 %. Andelen er høyest blant arbeidsledige innvandrere, og spesielt blant arbeidssøkere fra landgruppe 3 (Øst Europa utenfor EU, Asia og Afrika).

Alder er også en faktor som kan påvirke sannsynligheten for at du blir langtidsledig. Som vi ser av figuren til høyre er 31 % av alle langtidsledige mellom 30 og 29 år. For gruppen som er 10 år eldre en andelen neder i 23 %.

Andre aktuelle forklaringsfaktorer:

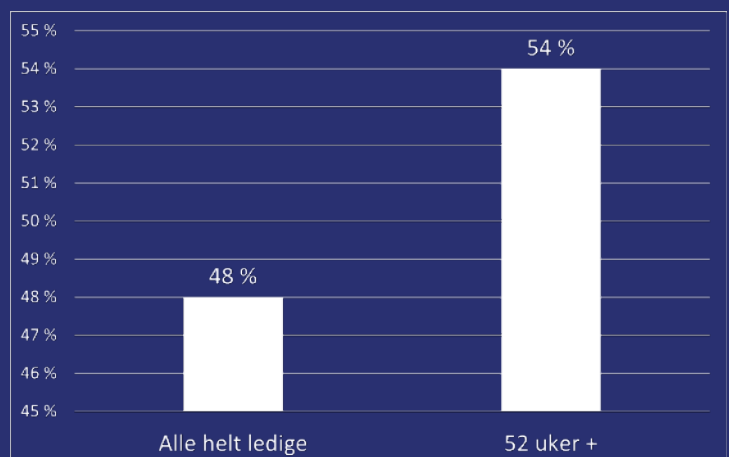
- Dårlig CV kvalitet og/eller "store hull" CV – en (f.eks lange perioder uten utdanning eller arbeidserfaring).

- En del har god utdanning, men mangler den rette kompetansen.

- NAV prøver å hjelpe langtidsarbeidsledige med forskjellige arbeidsrettede tiltak som f.eks lønnstilskudd og utdanningstiltak

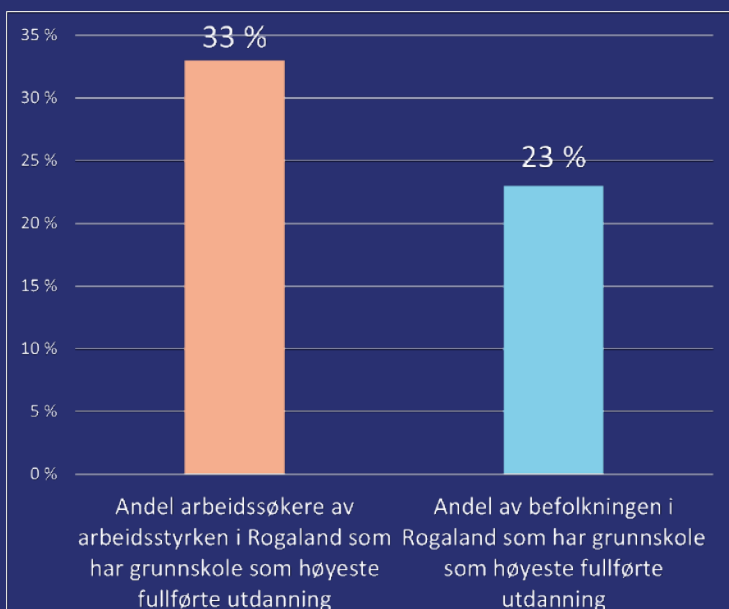
Mange arbeidsledige innvandrere har dårlige norskkunnskaper

Andel innvandrere bland ledige

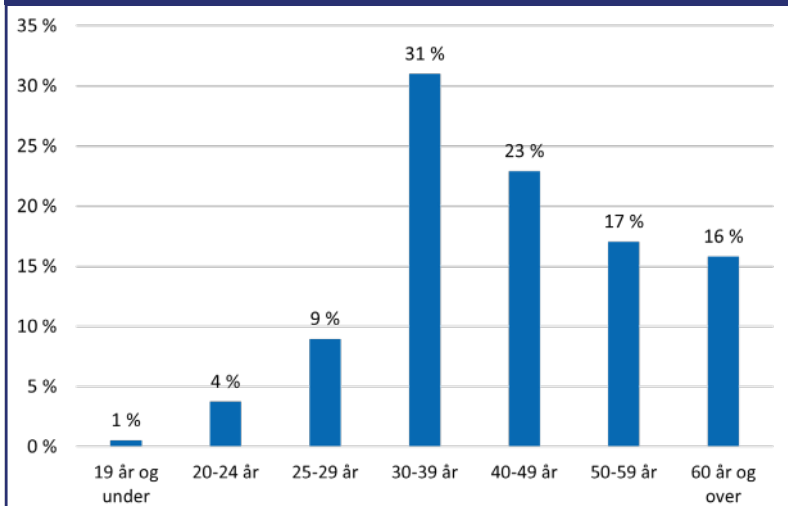
Kilde: NAV

Andel med grunnskole blant arbeidssøkere og i befolkningen

Kilde: NAV

Langtidsledige (52 uker +) etter alder

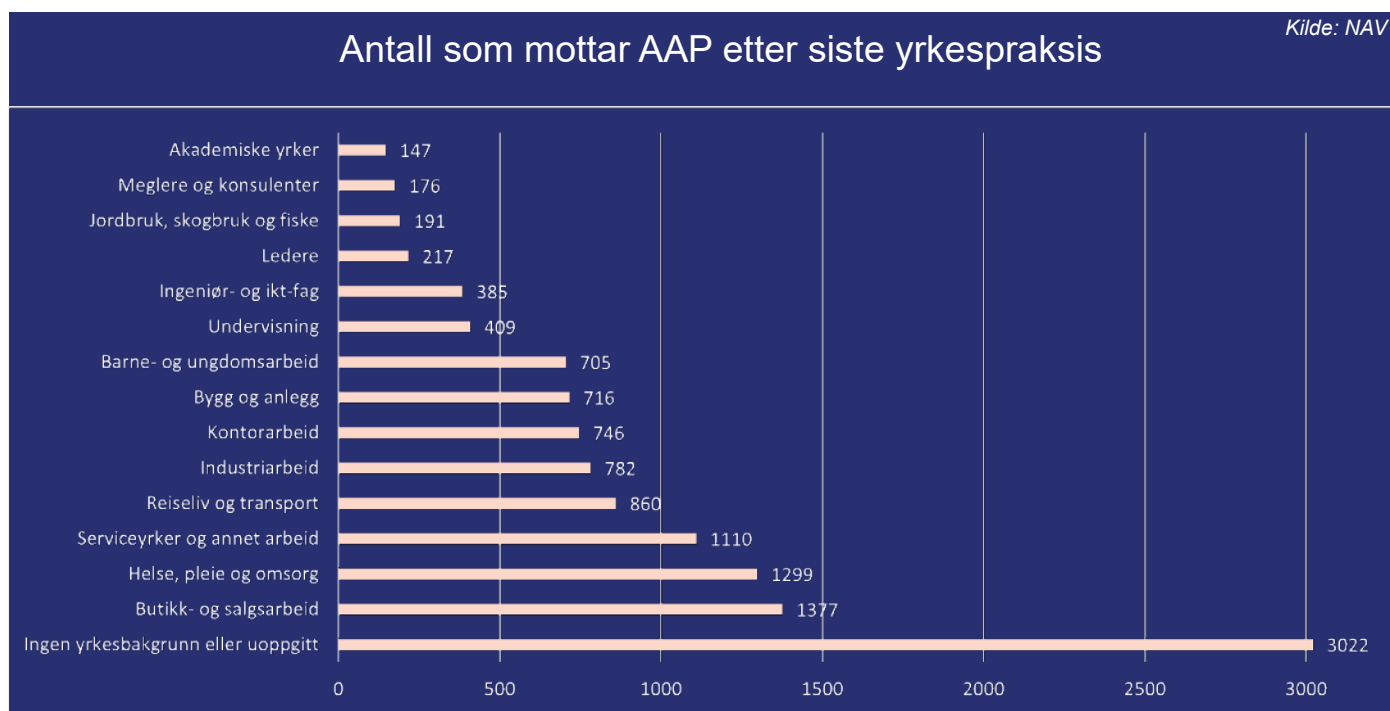
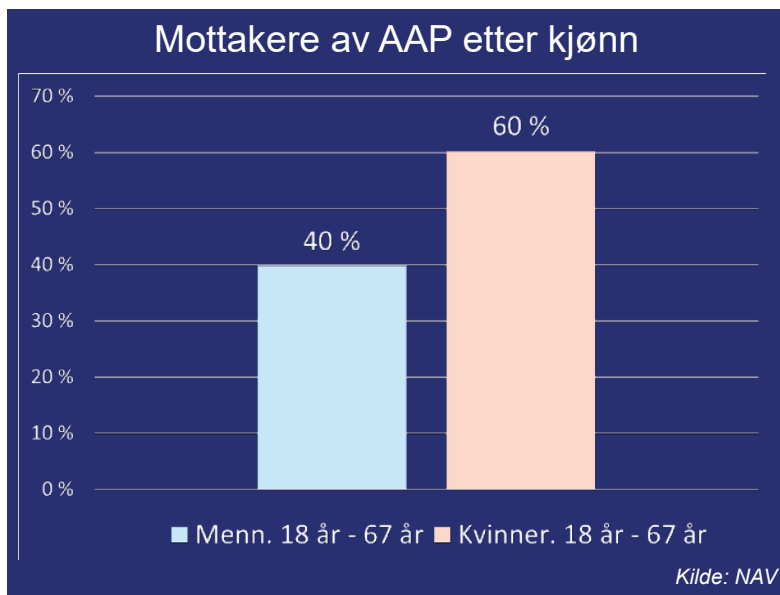
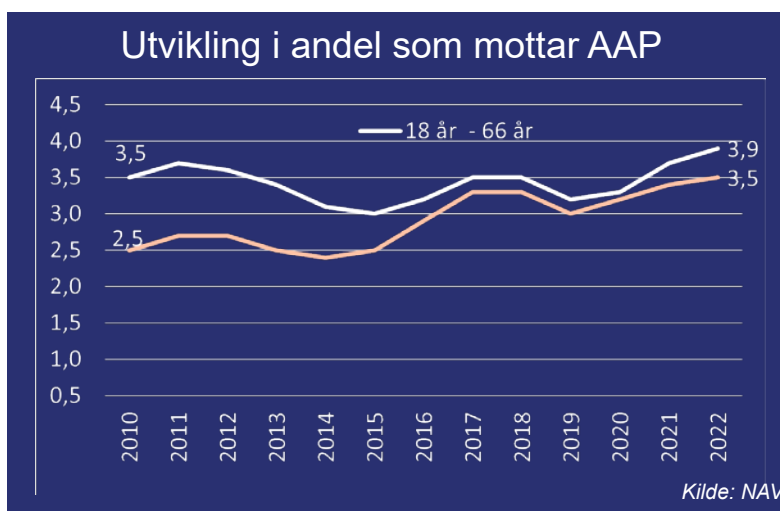
Arbeidsavklaringspenger

Andelen i befolkningen som mottar AAP har økt, spesielt for aldersgruppen 18 til 29 år.

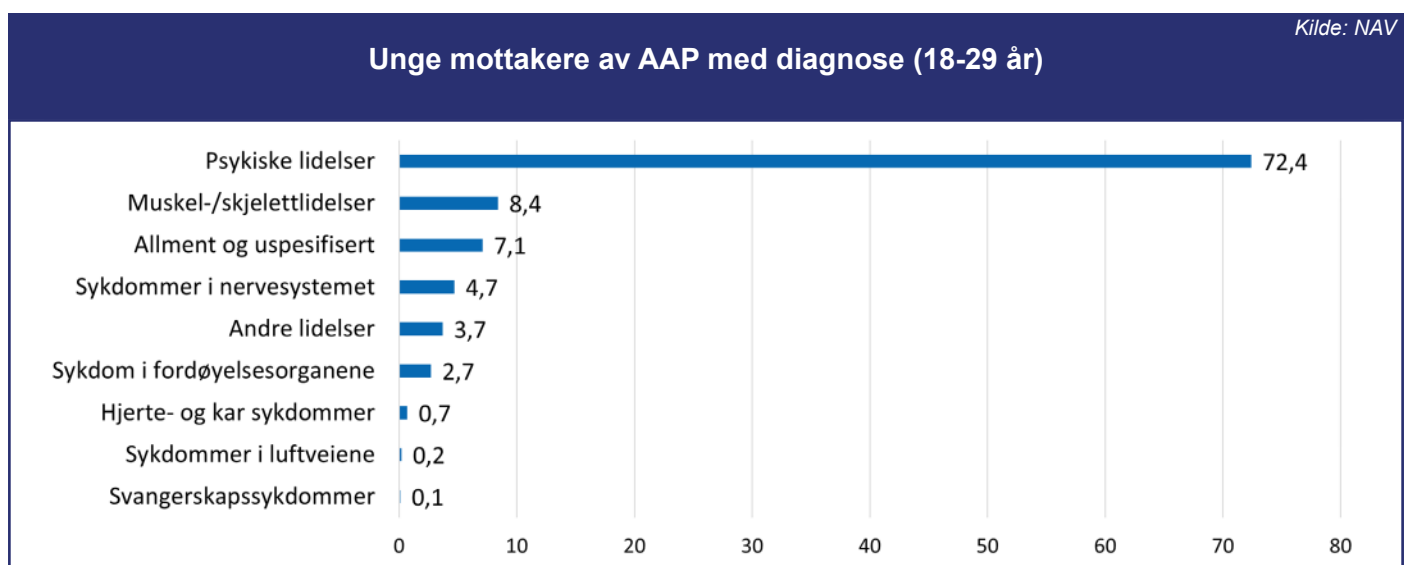
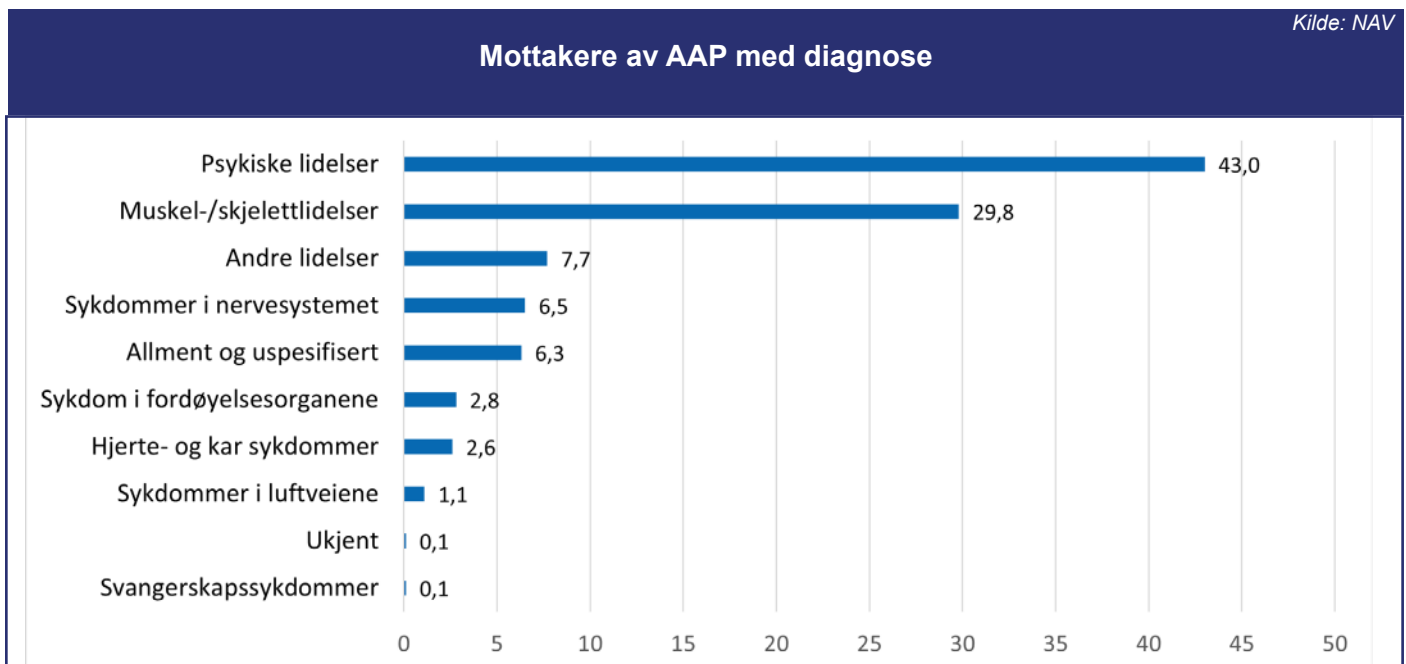
Det er flere kvinner enn menn som mottar AAP. Andelen for kvinner er 60 %, og den er 40 % for menn. En av hovedgrunnen til at flere kvinner enn menn mottar AAP er at kvinner er overrepresentert i yrkergrupper som tradisjonelt har hatt en høyere andel som mottar AAP. Eksempler på dette er salgsarbeid, helse, pleie og omsorg, serviceyrker m.m. Dette gjelder i begge aldersgruppene.

Som figuren under viser var butikk- og salgsarbeid og helse, pleie- og omsorg blant yrkene med flest mottakere av AAP i 2022.

Yrkene med færrest mottakere var blant annet akademiske yrker og meglere og konsulenter.

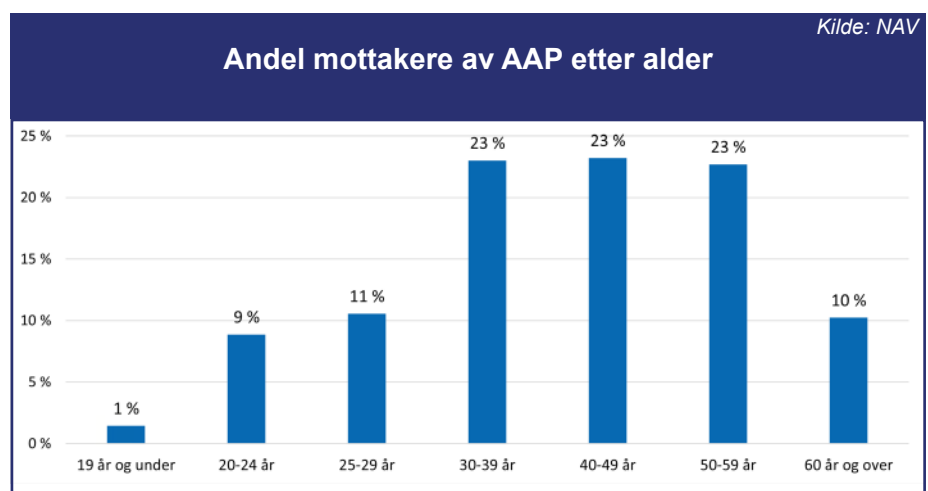

Over 70 % av unge mottakere av arbeidsavklaringspenger har psykiske lidelser som hoveddiagnose. Til sammenligning er andelen for alle aldersgrupper 43 %. Andelen med psykiske lidelser har steget de siste årene.

Andelen mottakere av AAP er høyest for aldersgruppene mellom 30 og 59 år. Dette er kanskje ikke så overraskende da en må oppfylle visse kriterier for å motta AAP.

Andelen innvandrere som mottar AAP er vesentlig lavere enn andelen som er arbeidsledige og som mottar dagpenger. Dette kan også forklares med at vilkårene for å motta AAP er strengere enn vilkårene for å motta dagpenger.

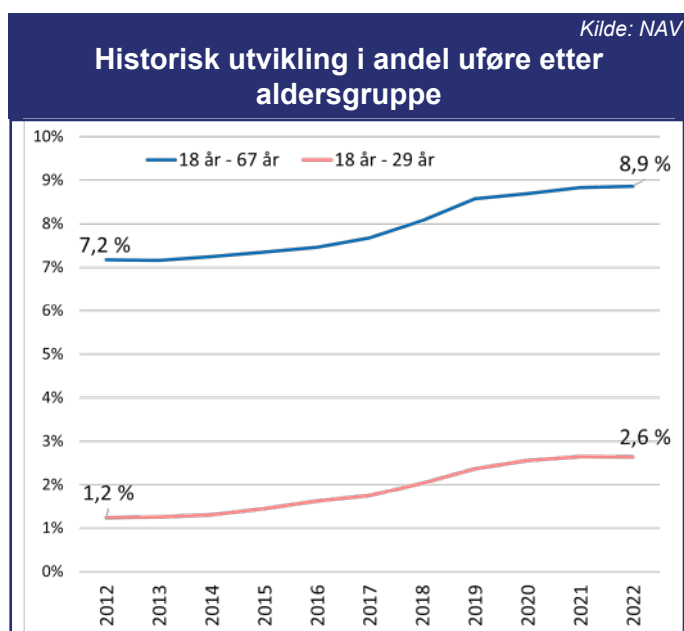
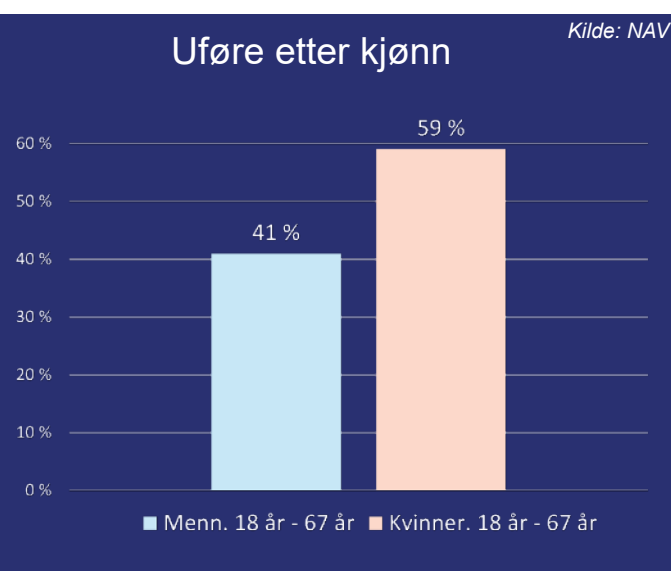
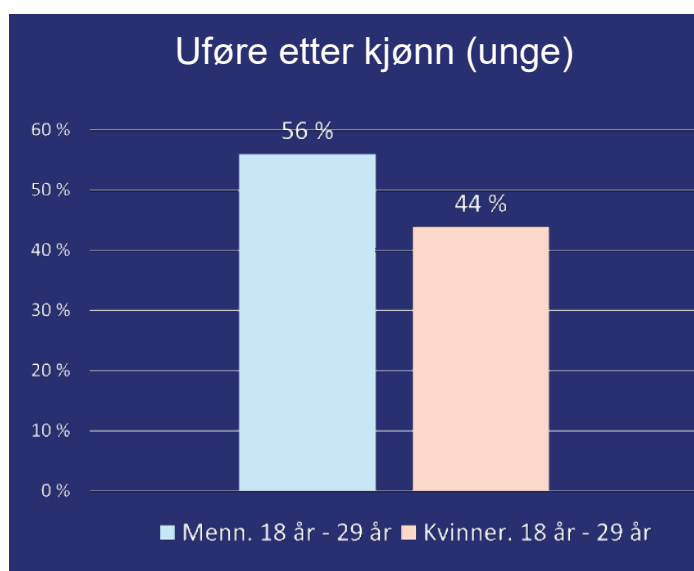
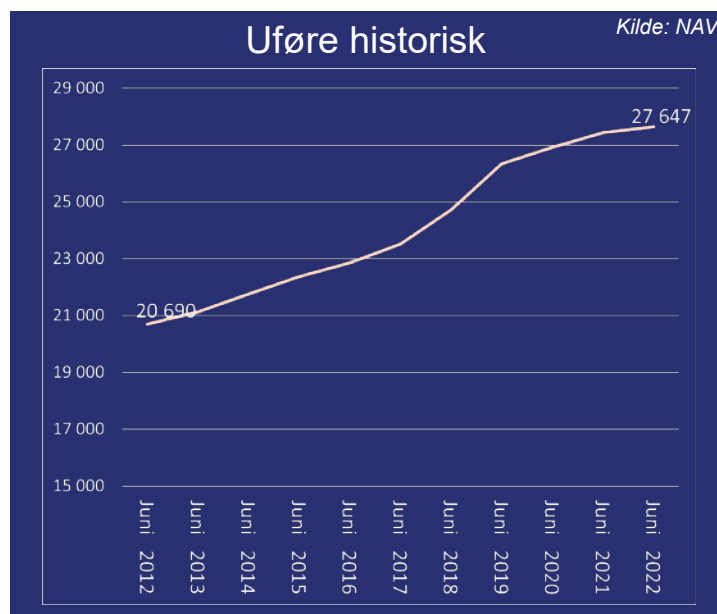
Uføre

Blant unge uføre (18 år - 29 år) er det flest menn. Årsaken til dette er sammensatt:

- Det er flere unge menn enn unge kvinner som dropper ut av arbeidslivet.
- Dårligere psykisk helse blant unge menn.

Det er uansett viktig å understreke at det er vanskelig å få uføretrygd, og at det som oftest er alvorlige psykiske lidelser eller psykisk utviklingshemming som er hovedårsaken. For unge uføre er andelen med psykiske lidelser som hoveddiagnose 65 % - 70 %

Den vanligste diagnosen er psykisk utviklingshemming. Det kan skyldes at flere blir født med funksjonshemminger, enten fordi flere kvinner får barn senere i livet, eller fordi flere for tidlig fødte barn overlever med nevrologiske og psykiske senskader.

Stadig bedre medisinsk behandling har medført økt overlevelse for barn og unge med funksjonsnedsettende lidelser, slik at andelen som blir voksne og blir uføretrygdet, har økt (Brage og Thune 2015).

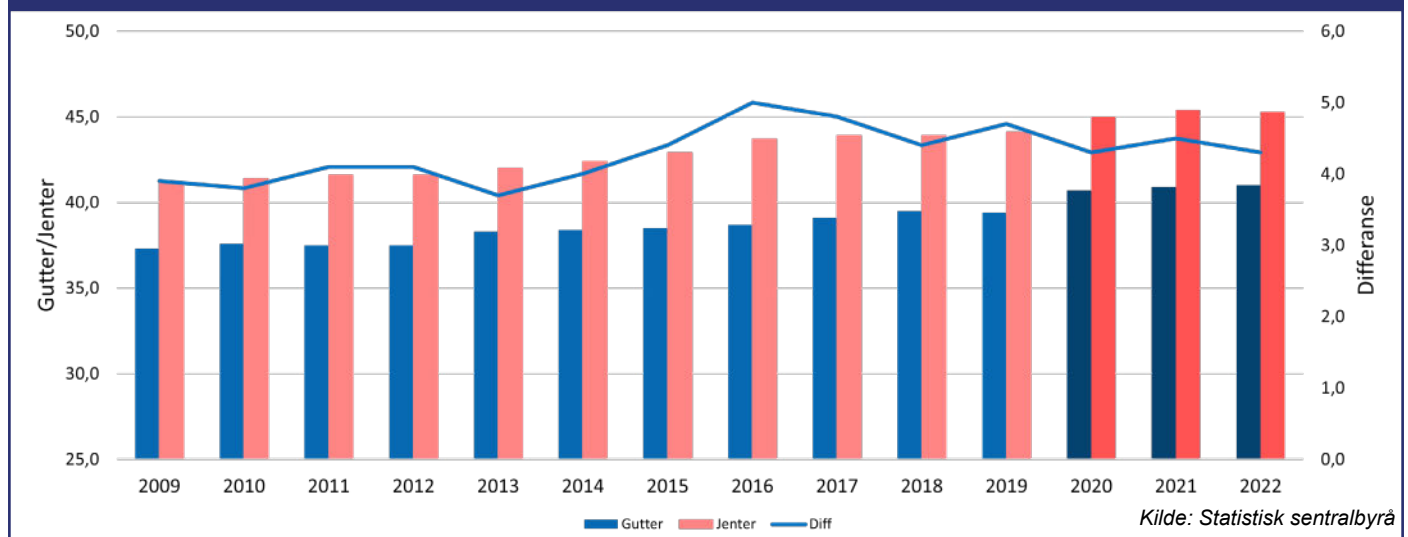
En annen diagnosegruppe som har økt blant de som blir uføretrygdet som 18-åring, er Asperger syndrom og autisme. Vi vet ikke årsaken til denne økningen, men det kan være at flere enn før får diagnosen og at forekomsten øker.

I tillegg til dette har det også vært en liten økning både blant uføremottakere generelt, og blant unge uføremottakere spesielt, som følge av økt utenforskap for enkelte sårbare befolkningsgrupper de siste 10 årene.

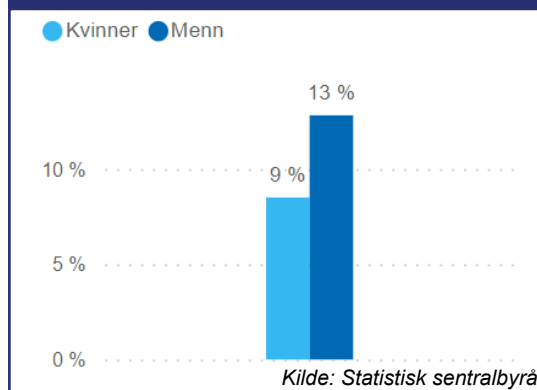
Gjennomføring av utdanning

En kan argumentere for at faren for utenforskap begynner før skolegang gjennom foreldres inntekt og utdanningsnivå, men i denne sammenhengen er grunnskolepoeng vårt første målepunkt. Tallene for 2020, 2021 og 2022 er ikke direkte sammenlignbare med årene før. Eksamener er blitt avlyst, så tallene er kun basert på standpunkt karakter. Resultatene for begge kjønn har en positiv utvikling, men vi merker oss at jenter har høyere snitt enn guttene. Heldigvis er det ikke tegne til at kjønnsforskjellen mellom gutter og jenter har økt de siste årene. Fra 2013 til 2016 økte differansen mellom jenter og gutter, men den har senere stabilisert seg.

Historisk utvikling i grunnskolepoeng (jenter/gutter og differanse mellom kjønn)

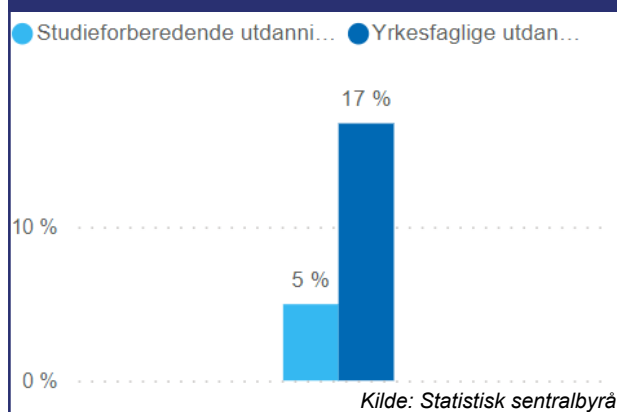
Ikke bestått eller sluttet (etter kjønn)

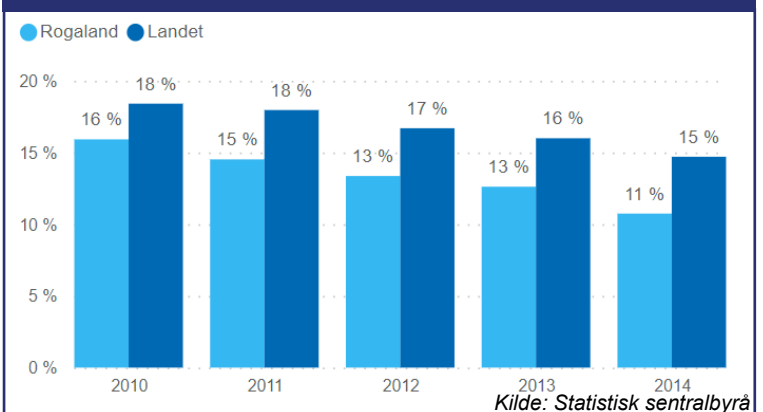
Gjennomføringen i videregående skole har hatt positiv utvikling fra 2010 til 2014. Vi ser her på de som startet på videregående i f.eks. 2010, og sjekker status 5 eller 6 år senere avhengig av om de går studieforbereende eller yrkesfag. Rogaland har gode gjennomføringstall sammenlignet med landet, men det er stor forskjell på yrkesfag og studieforbereende.

17 % av de som startet på yrkesfag i 2014 hadde ikke fullført da vi sjekket status i 2019. Dette kan virke høyt, men vi må ha i mente at den samlede prosenten for landet var 15 % for samme startår. Vi noterer oss også at andelen 16-25 åringer uten og utenfor VGO var 12 % på landsbasis i 2021, og 10 % i Rogaland. Også her har utviklingen vært positiv de siste 5 årene.

Ikke bestått eller sluttet (etter program)

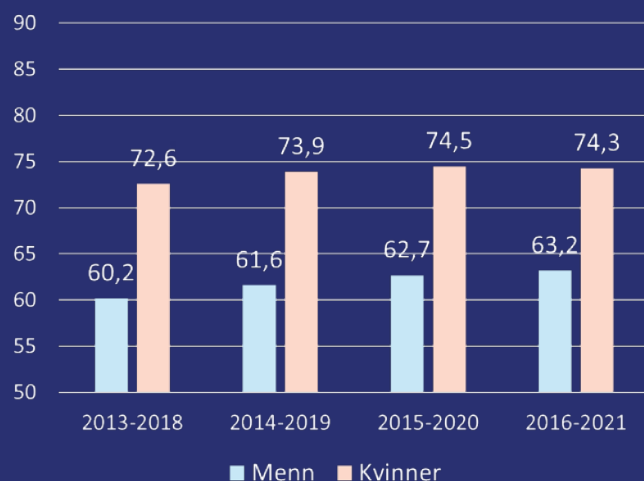
Sluttet underveis eller gjennomført Vg3 uten å bestå, andel av påbegynt program 5 eller 6 år etter.

Det er høyere gjennomføringsgrad for kvinner enn for menn både på bachelorutdanning og masterutdanning.

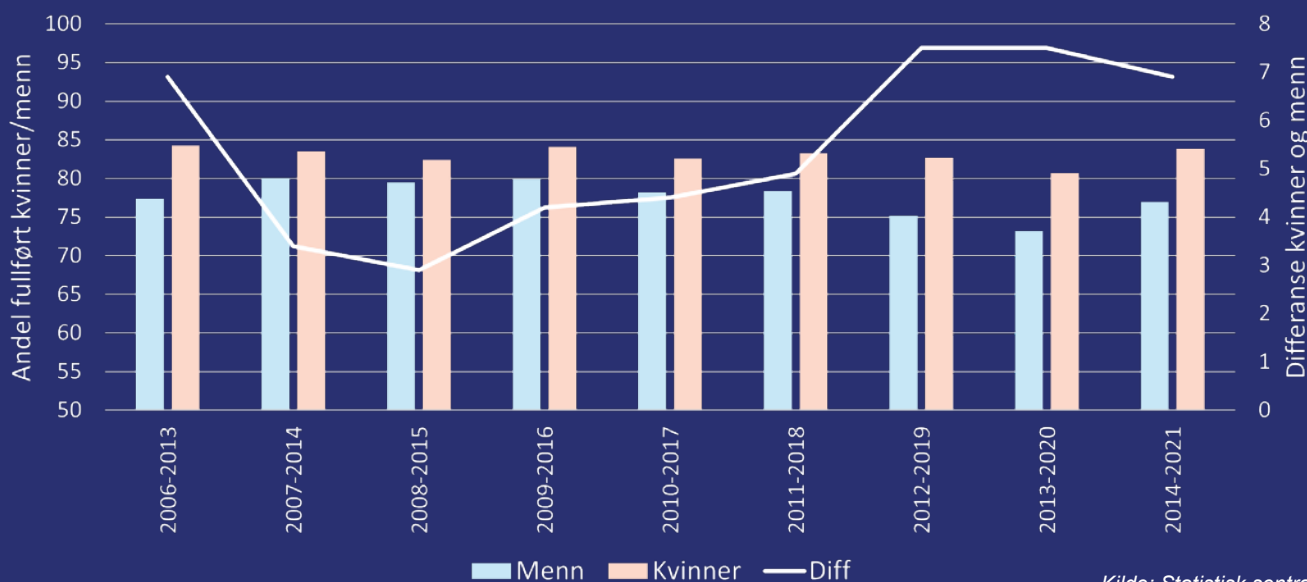
På bachelor utdanning har kjønnsforskjellene være noenlunde stabile. For master har kjønnsforskjellene økt en del fra de som startet i 2008 (diff. på 3 prosentpoeng) til de som startet i 2012 (diff. på 7,5 prosentpoeng). Etter dette har forskjellene stabilisert seg.

Andel fullført en bachelor 5 år etter opstart

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Andel fullført en master 5 år etter opstart

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Rapporten er utformet av blinq AS på oppdrag fra
Rogaland fylkeskommune og med støtte fra
NAV Rogaland

Kontaktperson for arbeidet i blinq AS er
Johanne Sognefest-Haaland

Epost: jsh@blinq.no

